REDDINGSOEFENING ...geslaagd...

109E JAARGANG — NO.: 193 ZATERDAG 22 AUGUSTUS 1992

AMIGOE

Prèkè

Dat is 'n karig Carifesta Curaçao!

...ekomst Joegoslavië ligt in Londen

...lle strijdende partijen ...ereid tot vredesoverleg

LONDEN/BELGRADO - ...e leiders van facties en ...ublieken in het voor...lige Joegoslavië die ...uitgenodigd voor de ...edesconferentie in ...nden, zullen present ... Dit heeft een woord...rder van het Britse ...isterie van Buiten...dse Zaken vrijdag ...egd.

...nvankelijk bestond twijfel ...president Slobodan Milo...ic van Servië en premier ...an Panic van rest-Joego...vië aanwezig zouden zijn. ...ar ook zij zegden toe van ...partij te zijn bij de confe...tie die woensdag begint. ...dereen die uitgenodigd is, ...eft positief gereageerd", ...us de woordvoerder. De ...elnemers zullen achter indi...duele naambordjes zitten ...arop niet de nationaliteit ...at aangegeven. ...eerder kreeg EG-bemidde...r lord Carrington bevesti...g van de aanwezigheid ...de leiders van Kroatië, ...venië, Bosnië en Mace...ië. Milosevic en president Momir Bulatovic van Montenegro ontbraken vorige week nog bij de Joegoslavië-conferentie in Brussel. Londen had Servië gewaarschuwd dat het internationaal geïsoleerd zou worden als het verstek liet gaan.

De Servische krijgsheren, onder wie de Servische leider in Bosnië, Radovan Karadzic, zullen de bijeenkomst als waarnemers bijwonen. Ook delegaties van de Verenigde Naties, de Europese Gemeenschap en de Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (CVSE) zijn aanwezig.

Men hoopt dat de drie dagen durende conferentie het begin is van het proces dat leidt tot een politieke oplossing van het conflict.

De Bosnische regering hoopt dat de gesprekken leiden tot een onmiddellijk einde van de oorlog, die de sinds vijf maanden onafhankelijke staat dreigt te verdelen in een Servisch en Kroatisch deel ten koste van de moslims die door de Serviërs worden verdreven. Een medewerker van de Bosnische president Alija Izetbegovic zei te hopen op begrip van de gehele internationale gemeenschap. "Wij willen dat de wereld 'neen' zegt tegen de duidelijke plannen Bosnië-Hercegovina te delen". Izetbegovic zei dat hij opnieuw zal vragen om westerse militaire hulp tegen de Serviërs. Hij voegde eraan toe genoegen te nemen met luchtondersteuning van het westen, omdat zijn land over voldoende goed gemotiveerde strijders beschikt.

Kroatië wil directe hulp voor de opvang van de 650.000 vluchtelingen uit het oorlogsgebied. Meer dan de helft van hen zijn slachtoffer van de "etnische zuiveringen" die de Serviërs in Bosnië doorvoeren.

De vertegenwoordigers van het nieuwe Joegoslavië (Servië en Montenegro) beogen met hun aanwezigheid internationale erkenning en een einde aan het VN-embargo. Maar bovenal proberen ze te vermijden dat de conferentie leidt tot een proces tegen de Serviërs voor hun rol in de oorlog die in een jaar tijd al aan bijna 19.000 mensen het leven kostte.

De algemene vergadering van de VN buigt zich maandag over de kwestie op verzoek van Turkije die zich namens de islamitische conferentie organisatie (ICO) grote zorgen maakte over het lot van de moslims in Bosnië. De ICO, waarbij 47 landen zijn aangesloten, wil dat de VN een actievere rol speelt om een einde te maken aan het bloedvergieten.

...urkije roept VN op tot ...ardere lijn inzake Bosnië

...TANBUL/ROME - Tur...e, de huidige voorzitter ...n de Organisatie van de ...amitische Conferentie ...IC), zal de algemene ver...dering van de Ver...igde Naties maandag ...gen hardere maatre...en te steunen om een ...de te maken aan de ...rlog in Bosnië. Dit ...lde het Anatolische ...ersbureau zaterdag.

...OIC is er voorstander van ...t het wapenembargo dat ...veiligheidsraad in sep...mber heeft afgekondigd ...en alle voormalige Joego...vische republieken, wordt ...geheven voor Bosnië-Her...govina zodat de bevolking ...h beter kan verdedigen ...gen Servische aanvallen. ...bevolking van de voorma...e Joegoslavische republiek ...voor 40 procent islami...ch. Ankara, dat bezorgd ...over het lot van de Bosni...he moslims, heeft de alge...ne vergadering gevraagd ...crisis in het gebied op de ...enda te zetten. Het besc...uwt de acties die de VN tot ...toe heeft genomen, waar...der toestemming voor het ...ebruik van geweld ter ...scherming van de humani...re hulpverlening, als ontoe...ikend.

...In een ontwerp-resolutie ...arin de Servische aan...llen op Bosnië worden ver...rdeeld, zal Turkije de alge...ene vergadering verder ...agen zich in te zetten voor ...terugkeer van alle Bosni...he vluchtelingen naar huis. ...VN-vergadering is niet ...voegd om tot actie over te ...an. Ook wil Turkije dat ...t Rode Kruis snel toegang ...rijgt tot Servische detentie...mpen en gevangenissen.

...De ministers van de West...ropese Unie (WEU) zullen ...28 augustus bijeen komen ...Londen, waar dan ook de ...edesconferentie voor Joe...slavië wordt gehouden, zo ...erluidt in kringen van het ...aliaanse ministerie van bui...nlandse zaken. Italië is ...omenteel voorzitter van de ...EU (alle lidstaten van de ...G minus Griekenland, Ier...nd en Denemarken). De ...evechten gingen ook zat...dag in alle hevigheid door ...de Bosnische hoofdstad ...rajevo, waar in 24 uur ...nieuw 30 doden vielen. ...ssen de middag raakten twee Britse blauwhelmen van de Verenigde Naties gewond tijdens een aanval op de stad. Een van hen zal in een ziekenhuis in Zagreb moeten worden behandeld, aldus een woordvoerder van de VN-vredesmacht Unprofor in Sarajevo. De andere is al terug op zijn post.

Echtpaar Bush opgetogen

■ *HOUSTON - VS-president George Bush en zijn echtgenote Barbara kijken opgetogen door een regen van confetti naar de honderdduizend ballonnen die worden losgelaten aan het eind van Bush' spreekbeurt voor de Republikeinse conventie.*

Nijdam wint profronde van Nederland

GULPEN - De Fransman Gerard Rue heeft de laatste etappe van de Profronde van Nederland gewonnen. Hij sloeg in de slotfase van de "koninginnerit" van Heythuysen naar Gulpen over 176 kilometer een gaatje.

De oranje leiderstrui bleef om de schouders van Jelle Nijdam. De tijdritspecialist verloor de concurrentie zaterdag niet uit het oog en behield zijn voorsprong in het algemeen klassement.

Van neutrale Human Rights Commission

Steun voor ANC: 'Amnestie zaak voor overgangsregering'

JOHANNESBURG - In het debat over de algemene amnestie die de regering van president Frederik W. de Klerk in Zuid-Afrika wil afkondigen heeft de anti-apartheidsorganisatie Afrikaans Nationaal Congres (ANC) steun uit onverdachte hoek gekregen. Een organisatie die tegen het ANC is gekant, is met haar van oordeel dat amnestie een zaak van de overgangs- of toekomstige regering moet zijn.

Het gaat hier om een belangrijke mensenrechtenorganisatie, de Human Rights Commission, die wil dat het ANC zijn kampen buiten Zuid-Afrika openstelt voor onderzoek door een neutrale organisatie, zoals het Rode Kruis of de Raad van Kerken, naar beweringen over martelen en moorden in deze kampen. Zij vindt dat alle misdaden volledig moeten worden onderzocht en dat welke amnestie dan ook alleen zou moeten gelden voor volledig aan het licht gebrachte vergrijpen. En evenals het ANC heeft de commissie zich op het standpunt gesteld dat zo'n amnestie voorbehouden moet blijven aan een overgangs- of toekomstige regering en niet aan de huidige regering van De Klerk.

Ook volgens Brian Currin van een andere groep, Laywers for Human Rights, gaat het niet aan dat de huidige regering in staat zou zijn "zichzelf daden uit het verleden te vergeven". Als er nu een algemene amnestie voor veiligheidstroepen zou komen, zo meent hij, zou president De Klerk, onder omstandigheden, zichzelf zowel als zijn regering van schuld kunnen ontslaan.

Het ANC, dat onlangs het contact met de regering verbrak naar aanleiding van de moordpartij in Boipatong, heeft zich tot dusverre steeds tegen vervolging via processen volgens het Neurenberg-model uitgesproken, maar is ook niet tegen amnestie als zodanig. Het vindt echter wel dat **"amnestie een zaak is die moet worden overgelaten aan een overgangs- of toekomstige regering, daar de regering De Klerk in onze ogen niet het morele recht bezit om zo'n amnestie te verlenen".**

BAGHDAD - Irak heeft vrijdag aangeboden dat politici van landen in de Veiligheidsraad inspectie houden in de moerasgebieden in het zuiden van het land, waarin shi'itische opstandelingen de vlucht hebben genomen voor het Iraakse leger.

Het aanbod volgt op een plan van de VS, Groot-Brittannië en Frankrijk voor een vliegverbod voor het zuiden van Irak om de inwoners en vluchtelingen in de moerasgebieden te beschermen.

VN-coördinator weg uit Irak

BAGHDAD - De VN-coördinator voor noodhulp, Jan Eliasson, heeft vrijdag in Baghdad verklaard Irak waarschijnlijk zaterdag te verlaten zonder verlenging van het akkoord over aanwezigheid van VN-functionarissen voor humanitaire hulp in het land, dat op 30 juni afliep nadat Irak had geweigerd het te verlengen.

"Er staan nog steeds kwesties open en ik zal nu eerst verslag uitbrengen aan en overleggen met de VN-secretaris-generaal", zei Eliasson.

Irak maakte het hulpwerk van de Verenigde Naties na 30 juni onmogelijk door onvoldoende visums en reisvergunningen voor VN-personeel af te geven. In diplomatieke kringen in Londen en Washington was eerder vernomen dat het mede van de uitkomst van Eliassons onderhandelingen zou afhangen welke beslissingen er uiteindelijk genomen zullen worden ten aanzien van de voor Iraakse vliegtuigen gesloten zone in zuid-Irak.

Ñapa

In ÑAPA, de weekendbijlage van de Amigoe van vandaag zaterdag 22 augustus 1992:

- **MADURODAM**, het miniatuurstadje in Den Haag bestond onlangs veertig jaar. Naar aanleiding hiervan een bijdrage van Marius Bremmer over de Curaçaose verzetsheld George Maduro, die in 1945 omkwam in het beruchte Duitse concentratiekamp Dachau. Naar hem is het nu over de hele wereld bekende Madurodam genoemd. pag.1
- **VOORAL** gericht op Nederlanders die in contact komen met Antillianen en de Antillen en daarom de taal willen leren, is het leerpakket Papiamentu samengesteld door Florimon van Putte en Igma van Putte-de Windt. In een interview met Gimene van der Gen vertellen de auteurs wat hun ertoe heeft gebracht de cursus te schrijven en wat zij ervan verwachten.pag.3
- **VOLKSGEZONDHEID** en sociaal welzijn zijn zaken die alle prioriteit verdienen in een gemeenschap. Zo denkt gedeputeerde Raymond Bentoera er ook over. In een gesprek met Magda Martina geeft hij zijn visie op de sociale ontwikkeling van Curaçao en licht hij een tipje van de sluier op van het Welzijnsbeleidsplan dat in de maak is. pag.8
- **VERDER** in Napa van deze week: de AIESEC stimuleert contacten met buitenlandse studenten; Nel Casimiri bezocht met Jean Girigorie een aantal Dominicaanse kunstenaars en diverse galerieën; het is al weer tien jaar geleden dat Britten en Argentijnen vochten om de Falkland-eilanden. En de rubrieken: buitenland, tuinieren in de tropen, onderwijs, kerk en wereld, natuurlijk beter worden, schaken en de kruiswoordpuzzel.

Abonnees van de Amigoe ontvangen de tien pagina's tellende bijlage gratis; in de losse verkoop kosten krant en Napa samen één gulden.

Studentenprotest in Brazilië

■ *RIO DE JANEIO - Studenten dragen een doodkist tijdens een demonstratie waarin opgeroepen wordt tot afzetting van de Braziliaanse president Collor de Mello. Komende week wordt de uitkomst verwacht van een voorlopig onderzoek naar eventuele corruptie. De president zou voor miljoenen dollars aan overheidsfondsen en smeergelden naar zijn familie hebben doorgesluisd.*

CARACAS - Door excessief politieel geweld zijn dit jaar in Venezuela al zeker vijftig mensen om het leven gekomen. Zo verklaarde de secretaris voor de Mensenrechten van de linkse partij MAS, Enrique Ochoa Antich. Gemiddeld kwam er in het laatste halfjaar van 1991 elke vijf dagen iemand door de hand van de politie om het leven. Dit is nu elke vier dagen een.

Staakt-het-vuren tijdens evacuatie

Diplomaten verlaten Afghaanse hoofdstad

ISLAMABAD - De Afghaanse fundamentalistische verzetsleider Gulbuddin Hekmatyar aanvaardt het door de Verenigde Naties voorgestelde staakt-het-vuren om de evacuatie van diplomatiek personeel uit Kabul mogelijk te maken. Dit heeft een woordvoerder van de Hezb-i-Islami van Hekmatyar zaterdag bekendgemaakt in Islamabad.

De VN hadden de Afghaanse regering en de strijdende facties afgelopen vrijdag opgeroepen een staakt-het-vuren af te kondigen om de diplomatieke gemeenschap de gelegenheid te geven "via land en via de lucht" uit de stad te vertrekken.

Zodra een datum zal zijn vastgesteld voor de evacuatie, zal de Hezb-i-Islami op diezelfde dag een staakt-het-vuren afkondigen en zijn strijders oproepen veiligheidsmaatregelen te nemen op de wegen, aldus de woordvoerder.

Van de 250 diplomaten die zich nog in Kabul bevinden, hebben 215 te kennen gegeven dat zij weg willen, zo is uit bronnen van de VN in Islamabad vernomen.

Duitse minister dringt aan:

'EG moet veel serieuzer optreden in Joegoslavië'

ZAGREB - De Duitse minister Volker Ruhe van Defensie heeft vrijdag verklaard nog meer maatregelen te verwachten om een einde te maken aan de export van 'alle goederen die de oorlog in Joegoslavië doen voortduren'. Ruhe zei dat de "EG zijn geloofwaardigheid verliest als eigen leden het embargo niet op dezelfde wijze instellen."

Ruhe zei ook dat Duitsland geen militairen naar het oorlogsgebied zal sturen wegens de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog. Toen werkten de nazi's samen met Kroatische milities die honderdduizenden Serviërs vermoorden. Frankrijk, Groot-Brittannië en Italië hebben al wel troepen toegezegd om hulpkonvooien te beschermen.

De Griekse regering verklaarde dat alle olietransporten naar Servië overeenkomstig het VN-embargo gestopt worden. De verklaring kwam nadat Duitsland Athene ervan had beschuldigd zich niet aan de sancties te houden. De voormalige Poolse premier Tadeusz Mazowiecki vloog vrijdag naar Zagreb voor een onderzoek naar schendingen van de mensenrechten.

Slovenië, waar zich al 75.000 vluchtelingen uit Bosnië bevinden, sloot vrijdag zijn grens voor nog meer Bosniërs, aldus radio Ljubljanja. Slovenië besloot hiertoe omdat de mogelijkheden om de vluchtelingen op te vangen "geheel zijn uitgeput".

PIKA

Vreemdelingenhaat

In Nederland verschijnen in de media alarmerende artikelen over vreemdelingenhaat op Curaçao. Alarmerend omdat geen enkel land zich kan veroorloven om buitenlanders te schuwen. Erger is het nog dat de Nederlander hier uiteindelijk ook wordt gezien als vreemdeling.

Als geboren en getogen Antilliaan denken we dan: "Weerspiegelt dit de gevoelens van de doorsnee Antilliaan of alleen maar die van een stelletje gefrustreerde, demagogische oproerkraaiers?"

Waarom wordt een Tula-herdenkingsdag gebruikt om rassenhaat te propageren? Deze, door de overheid gefinancierde, historische dag loopt steeds uit op een platform waar frustraties geventileerd kunnen worden aan een handjevol mensen die het interessant genoeg vinden om dit schouwspel bij te wonen. De meeste politici hebben terecht verstek laten gaan.

Waarom moet een voorzitter van de vakbond van Landsradio, de S.T.T.K., de uitlating van de directeur van de Nederlandse P.T.T.: "Dat hij alleen met 'verstandige mensen' praat", in de racistische sfeer brengen? Een geëmotioneerde vakbondsleider maakt er 'zelfstandige mensen' van en zegt dat die makamba nog denkt dat hij in de koloniale tijd leeft waar de bevolking onmondig was.

Vergeten we gemakshalve dat de onafhankelijkheid ons niet wordt geweigerd? Vergeten we ook niet gemakshalve dat:

- We nog steeds 300 studenten per jaar naar Nederland voor een vervolgopleiding sturen?
- Onze buitenlandse defensie overgelaten wordt aan Nederlandse handen?
- Onze buitenlandse betrekkingen door Nederland worden behartigd?
- Een groot gedeelte van ons nationaal produkt van Nederlandse ontwikkelingsgelden komt?
- De restauratie van onze binnenstad en onze monumenten nog steeds gerealiseerd wordt dankzij de belastinggelden van de Nederlandse burgers?

Dit realiseert elke burger zich. De 'verstandige' burger realiseert zich ook dat we onze geestdrift en energie moeten gebruiken om een goed economisch, financieel beleid te eisen zodat wij ons geleidelijk aan uit deze bedelaarspositie kunnen verheffen.

Atlanta Braves

Curaçao in 'the spotlight' met de Atlanta Braves. Er is zoveel over gezegd en geschreven. Er zou promotie voor ons eiland plaatsvinden gedurende een baseballwedstrijd van de 'Braves' en de 'Reds'. Misverstanden of het wél of niet op T.B.S. te zien zou zijn. Insinuaties over wél of niet verspilde overheidsgelden. Geruzie over welke politici wél of niet mee mochten gaan.

In onze politieke wereld gebeurt niets zonder ophef. Ophef over hoeveel mensen naar de Carifesta mogen. Ophef over een sportfiguur dat uitblonk in softball in de V.S. Ophef over promotie rondom Sábado Sensacional.

En natuurlijk ophef over Atlanta. Terecht of onterecht? Dat is nog de vraag. Pika heeft afgelopen dinsdag wel gezien dat het grootste nieuwsnetwerk van de wereld, C.N.N. om 22.30 's avonds in het programma 'World report' aandacht besteedde aan Curaçao.

De televisiekijker zag eerst een wereldkaart, toen kwam Venezuela in beeld met de uitleg waar precies onze mooie rots ligt. Dan stapt ons Gezag uit het vliegtuig, wordt verwelkomd, houdt een speech, werpt de eerste bal. etc. etc.

Jammer dat zo'n promotie niet bekend wordt gemaakt via de media. Jammer dat we niet weten hoeveel deze promotie precies gekost heeft zodat wij kunnen kijken om daarna zelf te beoordelen.

Gecoördineerd zoeken kan levens redden

Drenkelingen in de zee zijn als spelden in een hooiberg

WILLEMSTAD — Wat nu volgt is niet waar: Vanochtend omstreeks 07.00 uur zijn een Dash-toestel van de ALM en een privé-vliegtuigje in zee neergestort voor de zuidkust van Curaçao na een botsing in de lucht. Een grootschalige zoekactie is ingezet om de ongeveer twintig inzittenden van de twee toestellen op te sporen nadat de piloten van beide toestellen erin slaagden een noodlanding op het water te maken.

Gelukkig niet waar maar helaas nooit uit te sluiten. Op de Antillen rust de internationale verplichting bij een dergelijke ramp een gecoördineerde actie op touw te zetten. Zoiets vergt oefening. Politie, marine, luchtmacht, burger-reddingseenheden van Citro en communicatiecentra moeten optimaal op elkaar ingespeeld zijn. Redden op zee is ondanks boordradio, radar en inzet van varend materieel in eerste instantie een kwestie van turen met het blote oog naar levende stipjes in een schuimende zee. 'Open Eyes' heette de zoek- en reddingsope[...] die vrijdag in de bu[...] van klein Curaçao g[...] fend werd. Volgend [...] komt er een interna[...] naal vervolg. Een fo[...] impressie.

■ *Een cameraman van Tele-Curaçao ondersteunt Joop Kooyman van de vrijwilligers van Citro bij het uitstappen uit de reddingsboot.*

■ *Zowel de Citro als het stationsschip van de marine beschikken over snelle reddingsboten die op woeste zee drenkelingen kunnen oppikken. De boten zijn uitgerust met luchtkamers waardoor zij als ze omslaan automatisch weer terugveren. Verder comfort en bescherming tegen woeste golven is volstrekt afwezig.*

■ *Eerste hulp wordt door verplegend marinepersoneel indien nodig nog in de helicopterhangar aan dek verricht.*

■ *De marinereddingsboot wordt aan boord getakeld. Helpende handen staan klaar aan de reling.*

■ *Vijf paar ogen in een Fokker toestel turen de watervlakte af naar drenkelingen. Donkere of witte zwemvesten en kleding helpen niet. Slechts fel geel en oranje zijn kleuren die zich in de blauwe zee laten onderscheiden. Een oranje vlot is dan ook snel opgespoord. Een drijvend radiobaken wordt als markatie gedropt. Een spoor van afgeworpen rooksignalen leidt reddingssloepen en helicopters naar het vlot. Een bemanningslid van de helicopter daalt af aan een kabel om het slachtoffer te redden en omhoog te takelen.*

■ *Indien het Marine stationsschip in de buurt is kan de helicopter gewonden naar het schip transporteren. Eventueel kunnen opvarenden ook aan land gebracht worden voor verder transport naar het ziekenhuis.*

'Specia[...] surpris[...]

WILLEMSTAD – [...] de pers meeging op [...] ning, vroeg kapitein-lu[...] machtvlieger Ruud [...] stee. Vanaf het mar[...] schip Philips [...] Almonde kon de gecoö[...] neerde reddingsactie [...] gezien worden, belo[...] de uitnodiging. Ple[...] jacht Special Surprise [...] vanaf het Spaanse W[...] naar het fregat varen. [...] maal buitengaats ke[...] de romp van de boot op[...] stevige tegenstroom [...] oorzaakt door de red[...] krachtige wind. Anti-[...] selijkheidspillen hielp[...] ternauwernood. Tegen [...] tijd dat het fregat be[...] werd hadden een paar op[...] renden al de m[...] geleegd en waren ande[...] opvallend stil en bl[...] geworden.

Een overstap in een r[...] dingssloep van de ma[...] resulteerde in een nat [...] vanwege de golven die [...] elijk over de boeg k[...] sten. Aantekeningen[...] pier werd drijfnat, ter[...] wernood konden camer[...] droog worden gehoud[...] Dat stond dus niet in [...] uitnodiging.

Succesvolle dienstreis naar Nederland

Peternella: "Antilliaan niet uit nationalistisch gevoel isoleren"

WILLEMSTAD — Aangezien gedeputeerde Lelia Peternella geen isolatie van de Antilliaan wenst vanwege nationalistische gevoelens, wil zij optimalisering van het vak Nederlands. Zij zei dit naar aanleiding van haar eerste dienstreis naar Nederland, waarover ze tevreden is. Zo heeft zij van Nederland 2,2 miljoen gulden weten te krijgen voor voortzetting van het BVO-project.

■ LELIA PETERNELLA

In Nederland had Peternella gesprekken met talloze instanties; van het ministerie van Onderwijs, tot de Vereniging van Nederlandse Gemeenten; van de SSNA tot de Informatiseringsbank.

Zij sprak over de problemen en de opvang van de Antilliaanse jongeren in Nederland. Verder over het stimuleren van terugkeer van afgestudeerde Antillianen. Peternella daarover: "Als je hier een benoemingsstop hebt, is terugkeer een beetje moeilijk. Het beleid is erop gericht om al die 'denkfabrieken' terug te krijgen, dus dan moet wel over een dergelijk probleem nagedacht worden".

In de bibliotheek op Curaçao komt een informatiecentrum, zo deelde de gedeputeerde mee. Daar wordt alle informatie uit Nederland op onderwijsgebied ondergebracht. De gegevens zullen elke drie maanden worden bijgewerkt, zodat bij voorbeeld schooldekanen hun leerlingen met een gerust hart naar dat centrum kunnen sturen.

Met de wethouders van een aantal Nederlandse gemeenten sprak de gedeputeerde over het allochtonenbeleid. Peternella is van mening dat de Antillianen net zoveel aandacht moeten krijgen en op dezelfde manier als de andere allochtonen.

Het onderwijspresidium dat onder haar voorganger Mendes tot stand is gekomen wil zij als een duidelijk platform voor dialoog zien. "Het mag geen regering in een regering worden".

Op dit moment wordt er op onderwijsgebied hard gewerkt aan een nieuw programma voor kleuteronderwijs; het BVO/LADVO krijgt speciale aandacht, evenals het gebruik van het Papiaments in het onderwijs.

"Maar", zo benadrukte zij, "de aansluiting met Nederland wordt elk jaar moeilijker. We moeten dus wel realistisch zijn. Isolatie van de leerlingen is uit den boze". Uit gesprekken blijkt dat als discriminatie ervaren gedrag vaak op een verkeerde communicatie berust. Om die reden wil de gedeputeerde aandacht voor het vak Nederlands en daarnaast versterking van de vakken Engels en Spaans.

Om de aansluiting met Nederland te bevorderen wil de dienst Onderwijs de voorbereidende cursus voor de aanstaande studenten niet na het examenjaar, maar in de pre-eindexamenklas doen plaatsvinden.

Het gebruik van Papiaments als instructietaal in de eerste en tweede klas (sinds 1975) wil Peternella evalueren. Persoonlijk zou zij willen bekijken of Papiaments verder doorgevoerd kan worden op basis van het principe van heemkunde.

Voorts moeten de kinderziektes van de leerplicht uit de weg geruimd worden en wil de gedeputeerde de leiding van de scholen graag verbeterd zien.

Economisch Profiel Benedenwindse eilanden 1991:

Internationale ontwikkelingen bepalen economische situatie

WILLEMSTAD — In 1991 bepaalden vooral de internationale ontwikkelingen de binnenlandse economische situatie van de Benedenwindse eilanden van de Nederlandse Antillen. Deze invloeden waren overwegend van negatieve aard. De laatste maanden is een lichte ommekeer te zien doch niet zodanig dat er van een algeheel herstel gesproken kan worden. Dit blijkt uit het Economisch Profiel van de Benedenwindse eilanden (EP) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

De meest positieve ontwikkeling van vorig jaar was de onder omstandigheden lage en dalende inflatie. Deze lag op gemiddeld vier procent. Slechts een fractie hoger dan 1990 ondanks de inflatoire effecten van de Golfoorlog. Dit betekent dat het 'normale' prijsniveau minder hard is gestegen dan voorgaande jaren.

Het jaargemiddelde van de consumenten-prijsindex steeg tussen 1990 en 1991 met vier procent. Uit de cijfers blijkt dat de gemiddelde jaarlijkse inflatie vanaf 1987 stabiel verloopt. De schommelingen bleven beperkt en lagen tussen de twee en de vijf procent. De indexcijfers voor de diverse subgroepen lopen wel sterk uiteen. De voedingssector heeft de afgelopen jaren een relatief grote stijging van de prijzen laten zien. Gemiddeld zeven procent per jaar. De hogere inflatie sinds 1984 in de sectoren voeding en transport worden gecompenseerd door een lager prijspeil in de sector kleding en een gematigde toename in de woonkosten.

TOERISME

De cijfers van het laatste kwartaal van 1991 voor de Benedenwindse eilanden laten geen eenduidige interpretatie toe. Het Curaçaos toerisme heeft in 1991 het hoge niveau van 1990 niet opnieuw kunnen bereiken. Niettemin was er slechts een marginale daling in het aantal cruise-passagiers en het aantal overnachtingen. Hoewel een lichte terugval na een sterke stijging niet verontrustend hoeft te zijn, blijft het nauwgezet volgen van de ontwikkelingen van belang.

Uit de cijfers blijkt dat het Antilliaanse cruise-toerisme, op St. Maarten na, kwantitatief niet het nivo van haar concurrenten haalt. Daar staat tegenover dat de Antilliaanse, en met name de Curaçaose, economie een gediversificeerder karakter heeft dan veel andere eilanden. Caribische eilanden moeten het in hoge mate hebben van het toerisme. Voor Curaçao geldt als ruwe schatting dat ongeveer veertien procent van het inkomen uit toeristische aktiviteiten komt.

KOOPCENTRUM

Het aantal geregistreerde overnachtingen op Curaçao daalde met ruim twee procent en het aantal verblijfstoeristen daalde met een procent. De gemiddelde verblijfsduur daalde ook licht van 7,0 naar 6,9 dagen. Verder is er een verandering in de samenstelling van het bezoekersbestand waar te nemen. Met name de kooptoeristen uit Jamaica, Haïti en Sto. Domingo bezochten in steeds mindere mate Curaçao. Een daling van 37 procent. Curaçao heeft blijkbaar niet meer de aantrekkelijke positie als koopcentrum die het voorheen had.

De puur recreatief gerichte toerist bezocht wel in toenemende mate het eiland. De grootste groep hiervan komt uit Nederland (34 procent), op grote afstand gevolgd door Venezuela (14 procent) en de V.S. (10 procent). De Zuidamerikaanse toerist is als geheel, naast de Europese, met een aandeel van 32 procent de belangrijkste klant van Curaçao.

Het aantal overnachtingen van toeristen op Bonaire steeg in 1991 voor het zevende achtereenvolgende jaar en wel met 19 procent. De traditionele markt blijft de V.S., terwijl ook Nederland goed vertegenwoordigd is. Het beleid is erop gericht om in de nabije toekomst meer Zuidamerikaanse toeristen te kunnen ontvangen.

BOUW

In het laatste kwartaal van 1991 werd op Curaçao in totaal voor NAf. 38 miljoen aan bouwwerken afgeleverd. Dit was meer dan een verdubbeling ten opzichte van dezelfde periode in 1990. Deze extreem hoge stijging is slechts incidenteel. Zij is het gevolg van de oplevering van enkele grote projecten. Het gehele jaar door vond nochtans een stijging plaats in de waarde van de opgeleverde projekten.

Het aantal afgegeven vergunningen op Curaçao daalde in het laatste kwartaal van 1991, doch het niveau bedroeg ruim NAf. 39 miljoen. De hoge waarde van de afgegeven bouwvergunningen van de afgelopen twee jaar geeft aan dat er voor de bouwsector op korte termijn werk in overvloed is. Bij doorgaan van enkele toeristische bouwprojecten zal ook op langere termijn de werkgelegenheid in deze sector gegarandeerd zijn.

TRANSPORT

De containerhaven op Curaçao blijft een daling te zien geven. De neerwaartse trend is begin 1991 ingezet en is momenteel dus een jaar aan de gang. In dat jaar heeft een daling plaatsgevonden van 22 procent. Hiermee is het terrein dat in de jaren 1989 en 1990 gewonnen werd in een jaar teniet gedaan. Dit is deels te verklaren door de daling van de invoer van goederen in de eerste helft van 1991 met tien procent. Ook de afvoer is afgenomen. Curaçao is als transitpunt blijkbaar minder aantrekkelijk geworden.

Het aantal commerciële landingen op de luchthaven van Curaçao laat in 1991 weer een licht stijgende trend zien van acht procent. Er landen nu gemiddeld dertig vliegtuigen per dag op Hato. Het aantal passagiers in 1991 is echter met zes procent teruggelopen, wat betekent dat de bezetting per vliegtuig is afgenomen en nu op 96 passagiers per toestel ligt. Ook de verwerkte hoeveelheid luchtvracht laat op jaarbasis een daling zien van acht procent.

INDUSTRIE

De olieraffinaderij op Curaçao had in 1991 haar drukste jaar sinds 1979. Dit is opvallend gezien het feit dat een aantal malen de produktie noodgewongen lager lag dan normaal. De kwartaalproduktiecijfers fluctueren derhalve nogal. De jaarcijfers laten een gestage groei zien vanaf 1985, het jaar waarin de raffinaderij werd overgenomen door de Venezolaanse staatsoliemaatschappij. De olie-overslag op Curaçao daalde aanzienlijk met 26 procent. Na een aantal jaren met forse dalingen liet de Bonaireaanse olie-overslag vorig jaar een groei zien van 29 procent.

Afgemeten aan het aantal gewerkte manuren heeft de scheepsreparatie een goed jaar achter de rug. Het jaarcijfer groeide met negen procent. De waterproduktie op Curaçao steeg op jaarbasis met twee procent. Het elektraverbruik steeg in 1991 met een procent naar ruim 582 miljoen kwh. Deze groei is beperkter dan die in de voorgaande jaren. Over het algemeen ligt de piek in de maanden augustus tot en met oktober. Deze maanden zijn de warmste op Curaçao. Men verbruikt dan relatief veel stroom voor de airconditioning.

MONETAIR

De dalende trend in de internationale reservepositie lijkt enigszins te keren. In de tweede helft van 1991 trad er een verbetering op van ruim NAf. 100 miljoen op. Gemiddeld gezien is de situatie ten opzichte van een jaar geleden nog steeds ongunstig. De gemiddelde afname was de laatste twee jaren achttien en negentien procent.

De kredietverlening aan de particuliere sector is gestegen naar NAf. 1661 miljoen. Hiermee is nog steeds geen einde gekomen aan de stijging. Met de introductie van de kredietbeperkende maatregel in 1990 leek het erop dat de stijging zou verminderen naar het door de Centrale Bank toegelaten percentage van vijf procent. Nu is deze trend weer verlaten en treedt er weer een versnelling op in de groei. Op jaarbasis bedroeg de gemiddelde groei van de particuliere kredietverlening in 1991 afgerond tien procent.

DOLLAR

De totale geldhoeveelheid steeg sterk in het vierde kwartaal van 1991. De gemiddelde stijging over 1991 bedroeg negen procent. De belangrijkste oorzaken hiervan waren een toename in de rekening-courant en in de spaartegoeden. De Amerikaanse dollar had in het tweede deel van 1991 weer grote moeite om haar positie te handhaven. In de periode juni-december daalde zij met veertien procent in waarde ten opzichte van de Nederlandse gulden. Gevolg was dat de Europese en Japanse valuta duurder werden voor de Antillen. Dit had aan de ene kant negatieve gevolgen voor de invoer vanuit deze landen, maar aan de andere kant een gunstig effect op de toeristische sector.

■ *Enkele leden van de groep Issoco*

Overleg over wetten in gezondheidszorg

WILLEMSTAD — Twee Nederlandse professoren, mr. J. Hubben en mr. H. Leenen, bezochten onlangs Curaçao om te praten over verscheidene wetsvoorstellen in de gezondheidszorg.

Het betreft hier de Algemene Ziektekosten Verzekering (AZV); een wet die de kwaliteit van de dienst Volksgezondheid moet waarborgen; een wet volksgezondheid, die onder andere de mogelijkheid van decentralisatie van de inspectietaken regelt; een wet omtrent de positie van de basisartsen; een wet die de rechten van de patiënt regelt en een wet die de rechten van de medische stand regelt.

Binnenkort wordt er een studiedag georganiseerd over deze materie. Het eilandgebied kan dan een definitief standpunt innemen betreffende deze wetsvoorstellen. Daarna kan de discussie met de centrale regering aangegaan worden opdat de Staten de genoemde wetten voor het eind van het jaar kunnen opstellen.

Overleg ministers van justitie

Drie koninkrijksdelen gaan nog meer samenwerken op rechtsgebied

DEN HAAG/WILLEMSTAD/ORANJESTAD — Samenwerking op het gebied van de rechtshandhaving tussen Nederland en Aruba wordt uitgebreid. De knelpunten met betrekking tot het vreemdelingenbeleid in de Nederlandse Antillen worden aangepakt. Dat zijn de minister van justitie Ernst Hirsch Ballin (Nederland), Suzy Römer (Nederlandse Antillen) en Hendrik Croes (Aruba) vrijdag in Den Haag overeengekomen. De drie ministers spraken hun voldoening uit over het verloop van de samenwerking tot nu toe. Dat meldt het ministerie van Justitie.

Nederland heeft met de regering van Aruba afgesproken om de reeds lopende samenwerking op het gebied van rechtshandhaving te formaliseren. De samenwerking zal niet beperkt blijven tot de politie, maar uitgebreid worden tot het Openbaar Ministerie, het Gevangeniswezen en Wetgeving. Op korte termijn zal tussen beide landen ambtelijk overleg plaatsvinden om de gemaakte afspraken vast te leggen in een protocol.

De Nederlandse Antillen en Aruba willen versneld toepassing geven aan enkele voorgenomen vernieuwingen in het strafprocesrecht, die voor de bestrijding van de internationale criminaliteit van belang zijn.

De Nederlandse Antillen zijn voornemens extra inspanningen te leveren om de knelpunten met betrekking tot de registratie van en het toezicht op vreemdelingen in hun land op te lossen. Prioriteit zal daarbij worden gegeven aan de problemen op Sint Maarten. Nederland is bereid technische ondersteuning te leveren.

Overeenkomstig het Statuut gaan de Nederlandse Antillen en Aruba in samenwerking met Nederland na hoe het vermogensrecht van het Nieuw Burgerlijk Wetboek in hun landen kan worden ingevoerd.

Op voorstel van minister Römer zal worden nagegaan op welke wijze aan de Centrale Banken op Aruba en de Nederlandse Antillen bevoegdheden kunnen worden gegeven, die een verscherpt toezicht op het afwikkelen van financiële transacties door het bankwezen mogelijk maken.

De uitvoering van de afspraken op het gebied van de rechtshandhaving die in september 1991 zijn gemaakt (het dertien-puntenplan), verloopt volgens de drie ministers van het koninkrijk naar volle tevredenheid. Aldus een verklaring van het ministerie van Justitie.

Uitgedunde delegatie vertrekt vandaag

Issoco representeert Curaçao op Carifesta

WILLEMSTAD — De groep *Issoco* vertegenwoordigt Curaçao op het *Carifesta* in Trinidad dat vandaag begint. Op de valreep besloot de minister van Onderwijs Chucho Smits dat er toch een zwaar uitgedunde Antilliaanse delegatie meekon. Nos Patria is fel tegen deze beslissing.

***Carifesta* is een groot cultureel festival, waarbij de hele Cariben betrokken zijn. Het werd voor het laatst in 1981 gehouden. Alle landen krijgen er de kans om zich op cultureel gebied te manifesteren.**

Het is *de* bijeenkomst voor alles en iedereen die met cultuur te maken heeft.

Er heerste nogal wat onzekerheid over het doorgaan van het festival in Trinidad. Om die reden werd er door de dienst Cultuur niet zoveel ruchtbaarheid aan gegeven. Behalve onzekerheid was er onduidelijkheid over deelname van de Nederlandse Antillen. Bovendien was men zich duidelijk bewust van de minieme financiële mogelijkheden.

Ondanks alle onzekerheden werd besloten tot een Antilliaanse delegatie van dertig man, waarvan zeven uit Curaçao. Vorige week kwam echter het ministeriële besluit dat er helemaal geen afvaardiging naar Trinidad zou gaan. Reden hiervoor: de précaire financiële situatie. Gezien de kritiek die daarop los kwam, herriep de minister dit besluit deze week in die zin, dat de delegatie gehalveerd zou worden. In totaal gaan dertien Antillianen naar Trinidad.

De keuze van Curaçao was al op *Issoco* gevallen. Volgens Pacheco Domacassé, hoofd van de dienst Cultuur, is bij de keus rekening gehouden met een aantal factoren. "In de eerste plaats is daar het aantal mensen dat mee kan. Verder is van belang dat de uitgezondenen de eigen cultuur of de culturele erfenis vertegenwoordigen. In de derde plaats komt het niveau, dat wil zeggen, is dat van dien aard dat het naar een dergelijk festival kan? En ten slotte moet de delegatie organisatorisch het een en ander gewend zijn. Op die manier hoeven er niet nog eens extra coördinatoren mee".

Aan al deze eisen voldoet volgens Domacassé *Issoco*. Toen de afvaardiging gehalveerd werd, werd besloten om de waarnemers thuis te laten en alleen de muziekgroep te sturen.

Volgens Chin Behilia van Nos Patria berokkent een 'half gezicht' meer schade dan helemaal je gezicht niet laten zien op het festival. "Aruba stuurt twintig mensen op een bevolking van 50.000 mensen. Hoe kan Curaçao nu haar cultuur uitdragen met vijf mensen op de 150.000?"

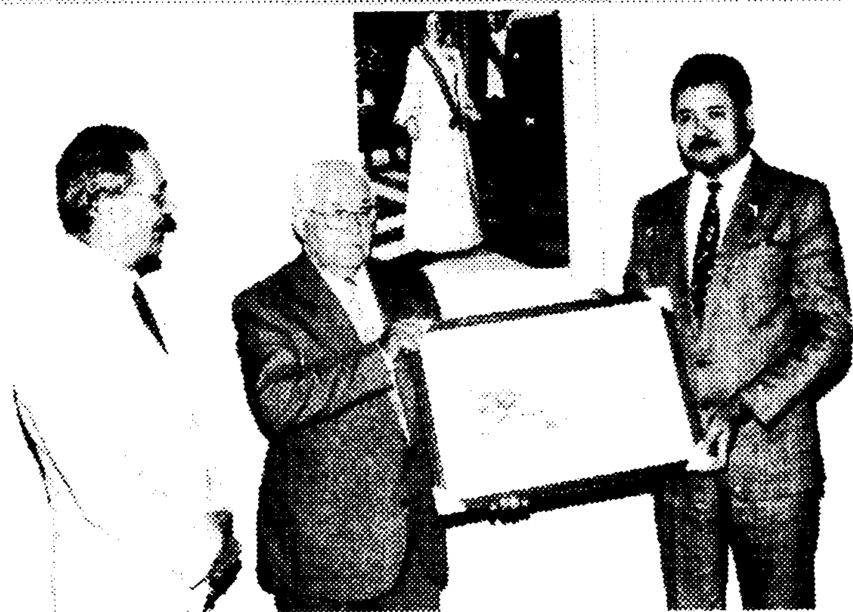
"Er wordt een beetje gedaan of het een feestje is, maar dat is niet zo, het gaat om een cultureel festival, waar we ons hele gezicht moeten laten zien, en niet een stukje". Behilia meent dat op deze manier de cultuur verminkt naar voren wordt gebracht.

Conferentie

ORANJESTAD — 'Renobacion Carismatico Aruba' houdt dit weekeinde een mini-conferentie met preken van de katholieke predikant Salvador Gomez, geboren in El Salvador en werkzaam in Guatemala.

Dit is op zaterdag 22 augustus, van 20.00 tot 23.00 uur, en op zondag 23 augustus, van 17.00 tot 20.00 in Cas di Cultura. Iedereen is welkom op deze mini-conferentie. Op zondag, van 10.00 tot 12.00 uur, vindt een bijeenkomst plaats met de jeugd. Salvador Gomez houdt zaterdag één en op zondag twee preken tijdens de mini-conferentie. Er wordt zowel bij de opening als sluiting een processie gehouden.

Adieu frère Fredericus

ORANJESTAD — Frère Fredericus, die binnenkort voorgoed naar Nederland terugkeert, bracht deze week een afscheidsbezoek aan gouverneur mr. Olindo Koolman. Op de foto het moment dat de gouverneur de scheidende frère een schilderij ter herinnering aan Aruba aanbiedt, in bijzijn van frère Stanislaus.

NKB-steun voor Aruba

ORANJESTAD — De voorzitter van de Nederlandse Kano Bond (NKB), Henk Woudenberg, en echtgenote zijn momenteel met vakantie op Aruba. De NKB-voorzitter heeft een gesprek gehad met Maikito Croes en Kenneth Croes die de kano en kayak sport op Aruba willen introduceren en een bond hiervoor willen oprichten. Het is nu al bekend, dat zowel de NKB, de International Canoe Federation (ICF) als de Canadian Canoe Association (CCA) zullen gaan meewerken aan die ontwikkeling. In september wordt de ICF-vertegenwoordiger voor de Americas, de Cubaan Rene Esquivel, op Aruba verwacht voor technische bijstand. In december en januari volgt het bezoek van Canadese vertegenwoordigers, waaronder de huidige wereldkampioen Ren Crichlow. Binnenkort wordt een algemene vergadering bijeengeroepen voor clubs en personen die in de kano-sport zijn geïnteresseerd.

Wapenvondst Malmokweg

ORANJESTAD — Spelende kinderen vonden gistermiddag onder een boom achter een woning aan de Malmokweg een zak met een wapen en munitie. De verstandige kinderen lieten de vondst voor wat het was en waarschuwden hun ouders. Zij belden vervolgens de politie, die spoedig ter plaatse was. Er werd een in Amerika vervaardigde revolver caliber 38 Special in beslag genomen. Een onderzoek naar de herkomst van het wapen wordt ingesteld.

ORANJESTAD — Aan de Arendstraat, in het pand waar voorheen Ocean Restaurant was gevestigd, is het 'El Flamenco Tasca Restaurant' officieel geopend. Zoals de naam zegt gaat het hier om een restaurant met een Spaanse keuken, interieur én muziek. Het restaurant is gedurende de week tot middernacht geopend en op vrijdag en zaterdag tot 02.00 uur. Iedere avond zorgen Tuyo Herrera voor muziek en Isabel voor zang en dans, terwijl in het weekeinde The Gipsy Band optreedt. Onder de vele mensen die eigenaar Elmer Kolfin en echtgenote (midden op de foto) alle geluk en succes toewensten, waren ook minister van Toerisme, ing. Eddy Briesen (links) en Statenlid Rudi Croes (rechts).

Politie doodt Sikh-leider

NEW DELHI - Een belangrijke extremistische sikhleider is vrijdag door de Indiase politie in Punjab doodgeschoten. Dit hebben de autoriteiten in de roerige deelstaat bekendgemaakt. Sukhdev Singh Sukha, een 'generaal' van een ondergrondse sikh-terreurgroep, kwam om tijdens een vuurgevecht met de politie.

De autoriteiten houden Sukha verantwoordelijk voor meer dan 100 terroristische moorden. Hij zou onder meer de hand hebben gehad in de dood van een districtshoofd van politie en de massamoord op 13 hindoes in de heilige stad Hardiwar, 140 kilometer ten noordoosten van de hoofdstad New Delhi. Eerder deze maand doodden veiligheidstroepen twee ander belangrijke terroristische Sikhleiders. De rebellen namen daarvoor wraak door meer dan 70 familieleden van politieagenten te vermoorden.

Flamenco restaurant

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE
open van 08.30-12.00/14.30-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON
24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. **Pageboy 127-0379.**

TELEFAX: 22368.

BANKREKENINGNUMMER
10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE
11100 (centrale) en 11141 (informatie).

ALARMCENTRALE
115.

****

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

****

WACHTREGELING DOKTOREN
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta. Cruz: dokter A.S. Ridderstap, Santa Cruz 362. Tel.: 28017.
(zaterdag+zondag van 09.00-10.00/17.00-18.00 uur)
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter E. Boderie via Centro Medico San Nicolas (tel.: 48833) of via Alarmcentrum (115).

****

BOTICA'S
(nachtdienst)
Pabao brug: Oduber, Caya Betico Croes 101 (Oranjestad). Tel.: 21780.
Pariba di brug: San Nicolas, B. v/d Veen Zeppenveldtstraat (San Nicolas), tel.: 45712.

****

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale (tel.: 115) op te bellen.

****

CENTRO MEDICO CARABOBO
(Engelandstraat 7, tel.: 21777)
De wacht heeft dra L.G. Beke-Martinez, tel.: 24696.

****

WIT GELE KRUIS ARUBA ZUIGELINGENBUREAU
(Koningstraat 22, tel.: 24444)
Dagelijks geopend van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur; maandag te Paradera (tel.: 25543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (29008), Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

****

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba)
Geopend van maandag t/m vrijdag van 08.30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3 (juist achter de pastorie van Oranjestad).

****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE
Tel.: 38989 (24 uur per dag).

****

AIDS-HOTLINE
Vragen? Bel dan 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

****

FADA/PRIDE
(Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999)
Geopend op dinsdag, woensdag en donderdag van 14.00-18.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA
P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

****

DIERENARTSEN
P. Barendsen en T.J.M. Wools, tel.: 21720. Voor spoedgevallen buiten kantooruren tel.: 115.

****

BRIDGECLUB ARUBA ARIBA
(Tivoliclub, Wilhelminastraat 16)
Dinsdagavond om 19.30 uur speelavond. Voor opgave/informatie tel.: 24953.

****

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Cartoons; 19.00 Small Wonder; 19.30 Elsa Klensch; 19.45 Big Story; 20.00 Nos cu Nos; 21.00 CNN International News; 21.30 Movie; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 16.00 Studio Sport; 19.20 Gezond Sporten; 17.50 Sunday Movie; 19.30 Showtime; 20.30 CNN International News; 20.50 Health Week; 21.00 Week in Review; 21.45 Mobie; 23.30 Sports Tonight.

****

DIVERSEN
SPORT
VOETBAL **(Arubaanse Voetbal Bond):** 20.00 Estrella vs RCA - San Nicolas Sportpark.

****

ZONDAG
DIVERSEN
SPORT
VOETBAL (Arubaanse Voetbal ...): 18.00 uur Dakota vs Brazil ...

****

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM geopend ... werkdag van 10.00-12.00 ... en van 11.00-12.00 uur in de prot... kerk.

MUSEO HISTORIKO AR... tijden maandag t/m vrijdag van 09.0... 16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.0... uur.

BUREAU LEVENS- GEZIN- EN ... LIJKSMOEILIJKHEDEN ... Wilhelminastraat 19) ... werk... 07.30-12.00/13.00-16.30 uur ... ook ... afspraak te maken via ... 2... 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEES... GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA' ... maandag en donderdag ... 09.0... uur gelegenheid om produkten te k... het oude gebouw van Bib... t/o ... tantse kerk, Piedra Plat

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 0... 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat. 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 0... 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: ... en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon. 08.30 en 18.3...
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon. ... uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.... uur

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds. A. van ... Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds. A. ... den Doel.

Gorbatsjov: 'Honecker moet 'verantwoordelijkheid dragen'

MOSKOU - Ex-president Michail Gorbatsjov van de voormalige Sovjetunie vindt dat de voormalige Oostduitse leider Erich Honecker de verantwoordelijkheid moet dragen voor wat er onder zijn bewind gebeurde in de voormalige DDR. Dat heeft Gorbatsjov gezegd in een interview dat zaterdag stond afgedrukt in de Komsomolskaja Pravda.

Gorbatsjov zegt in het vraaggesprek onder meer dat Honecker binnen het oostblok niet vrij was te handelen, maar dat hij dat na de opkomst van de Perestrojka in 1985 wel was.

De 79-jarige Honecker wordt verantwoordelijk gesteld voor de dood van vluchtelingen die over de muur naar de Bondsrepubliek wilden vluchten en door Oostduitse grenswachten werden doodgeschoten.

"Hij is schuldig. Wie staatshoofd is, moet mood hebben om op te treden tegen wat onaanvaardbaar is, anders moet je aftreden", aldus Gorbatsjov. Het is nog niet duidelijk of er een proces tegen Honecker wordt gehouden, omdat bij hem leverkanker is geconstateerd.

Guyana: rustige verkiezingen

GEORGETOWN - De regering van Georgetown heeft de verzekering gegeven dat de verkiezingscampagne dit jaar zich in alle rust zal kunnen ontwikkelen. Dit blijkt uit een verklaring van het ministerie van Defensie.

Volgens dit ministerie is men op elke eventualiteit voorbereid. Er zal zich niet meer het drama voordoen van 1962 tot 64 toen bij raciale ongeregeldheden tweehonderd mensen zijn omgekomen en er aanzienlijke schade werd aangericht. Tijdens de campagne mogen er daarom geen optochten worden gehouden. Van zijn kant heeft de leider van de Progressieve volkspartij PPP Cheddie Jagan de garantie gegeven dat zijn partij alles in het werk zal stellen om onrust te voorkomen.

Rusland zet volle gewicht achter conferentie over Joegoslavië

BELGRADO - Rusland zal een actieve rol spelen op de Londense vredesconferentie over Joegoslavië, zo heeft een gezant van president Boris Jeltsin vrijdag verklaard.

"Wij moeten alles doen wat in ons vermogen ligt om het welslagen van de Londense conferentie te verzekeren en dat is precies de geest waarin Rusland aan de conferentie zal deelnemen, zeer actief en zeer constructief", zei Vitaly Tsjoerkin in Belgrado. "Het is nu een cruciaal moment om de internationale inspanningen te versnellen die ten doel hebben een einde te maken aan het tragische conflict".

Moskou herdenkt doden

MOSKOU - Moskovieten leggen bloemen op de graven van de drie jongemannen die omkwamen tijdens de volksuitbarsting, gericht tegen de coup tegen Gorbatsjov. Honderden mensen en regeringsfunctionarissen kwamen op de begraafplaats van Vaganskovo om bloemen te brengen of anderszins hun eer te betuigen.

Vrijdag de dertiende' onpopulaire kiesdatum

Volgens Mito Croes mogelijk verkiezingen op 12 november

ORANJESTAD — Uit een verklaring van AVP-statenlid Tico Croes blijkt dat in AVP-kringen de mogelijkheid wordt gezien dat morgen op het MEP-congres in het Americana hotel bekend wordt gemaakt dat de verkiezingen op donderdag 12 november zullen worden gehouden.

Zoals bekend liet premier Nelson Oduber herhaalde malen horen dat de verkiezingen acht januari 1993 zouden gehouden. De gedachte dat dit ook eerder mogelijk moet zijn, wint steeds meer veld. Daarom komt Tico Croes ook met dit alternatief, dat de MEP de verkiezingen in november wil houden "omdat wel duidelijk blijkt dat de gele partij steeds meer terrein onder de kiezers verliest".

In een kort gesprek met AVP-leider mr. Henny Eman bevestigde deze de gedachten van de AVP over de mogelijke verkiezingen. Het is gebruikelijk dat dit op een vrijdag gebeurt. Daarbij wordt gedacht aan 6 of 13 november, waarbij de eerste datum favoriet is omdat men niet graag op 'vrijdag de dertiende' verkiezingen houdt. "In ieder geval zal het gezond verstand moeten overwinnen en zonder uitstel verkiezingen worden houden, mogelijk nog voordat de koningin Aruba bezoekt. Het is een dringend vereiste, gezien de huidige situatie en chaos op Aruba, dat de bevolking spoedig de gelegenheid krijgt zich uit te spreken door middel van verkiezingen", aldus Eman.

Indien besloten wordt dat de verkiezingen in november worden gehouden dan kunnen na 24 augustus personen, die niet in het kiesregister staan ingeschreven, niet meer aan de verkiezingen deelnemen. Men dient namelijk dertig dagen voor het indienen van de lijsten in het kiesregister ingeschreven te staan en dat is dan 24 augustus. Daarom voerde de AVP campagne dat iedereen zich tijdig laat inschrijven en straks niet voor de verrassing komt te staan dat niet kan worden deelgenomen omdat men niet in het kiesregister staat ingeschreven. Meer dan ooit, aldus Tico Croes, is het ditmaal van groot belang dat alle mensen gebruik maken van hun stemrecht.

Studiebeurs cadeau

ORANJESTAD — Aruba Scholarship Foundation (ASF) heeft aan Eugène Dirksz een studiebeurs verleend voor het schooljaar 1992/1993 aan de Florida International University (FIU). Dirksz studeert al 'hospitality management' aan de FIU. Een ander student die met een ASF-beurs aan dezelfde universiteit Accounting studeert, is Maritza Gonzalez. ASF-secretaris Erwin Croes (rechts) overhandigt Eugène Dirksz de studiebeurs, in het bijzijn van ASF-secretaris Alice van Romondt en ASF-voorzitter Clyde Harms.

Lezing over ondernemingen

ORANJESTAD — Prof.mr.drs.H.P.J.Ophof spreekt aanstaande woensdag over het onderwerp 'Herstructurering van ondernemingen. Renovatie dan wel creatief slopen'.

In de lezing zal eerst aan de orde komen de mogelijkheid om door omzetting van vreemd vermogen in eigen vermogen een balanssanering tot stand te brengen en de rentelasten van de onderneming te verlagen, alsmede de leencapaciteit uit te breiden. Vervolgens komen andere methoden van sanering aan de orde, waarbij in het kader van faillissement toch (belangrijke delen van) de onderneming (kunnen) kan voortbestaan, zoals de sterfhuisconstructie, de activatransactie en de buy-out constructies. Gewezen zal worden op de juridische problemen die bij uitvoering van deze constructies een rol spelen. Deze problemen blijken echter overwinbaar te zijn, waardoor vernietiging van kapitaal en werkgelegenheid tot een minimum kan worden beperkt. Alle belangstellenden zijn 26 augustus om 20.00 uur van harte welkom in de aula van de Universiteit van Aruba. De toegang is vrij.

AVP stuurt brief naar Nederland

ORANJESTAD — Secretaris-generaal van de Arubaanse Volks Partij (AVP), mr. Mito Croes, heeft een tweede brief gestuurd aan de minister voor Antilliaanse- en Arubaanse Zaken, mr.E.Hirsch Ballin, over de drugsaffaire op de luchthaven. Hij deed de brief vergezeld gaan van het vonnis in de zaak die de luchthavenwerknemers aanspanden tegen luchthavendirecteur Mike Nicolaas.

Uit dit vonnis blijkt onder meer dat ook de rechter van mening is dat er een onderzoek moet komen, hetgeen door de AVP ter kennis van de bewindsman in Den Haag wordt gegeven. Hiervoor wordt bemiddeling van de Koninkrijks ministerraad ingeroepen om tot een onderzoek te komen. Mito Croes legde de nadruk op de overwegingen van de rechter dat wanneer inlichtingen worden ontvangen, die kennelijk serieus genoeg zijn om niet zonder meer in de prullenmand verdwijnen, het voor de hand ligt dat daarnaar onverwijld een onderzoek wordt ingesteld.

Uitvoerig zet Croes de zaak nog eens aan minister Hirsch Ballin uiteen en wijst erop dat tot op heden geen onderzoek plaatsvond. Zelfs werd door de AVP een beroep gedaan op de procureur-generaal, die het niet nodig vond aan het AVP verzoek gehoor te geven. Nu blijkt dat op Aruba geen mogelijkheid bestaat een behoorlijk onderzoek op gang te krijgen, doet de AVP een beroep op de Koninkrijks ministerraad alles te doen dat zo spoedig mogelijk een dergelijk onderzoek van start kan gaan. Hierdoor kan ook de rust hersteld worden. Een kopie van de brief met vonnis werd gezonden aan de Eerste en Tweede Kamer van de Staten Generaal.

ORANJESTAD — Burgemeester Sharpe James, van de Amerikaanse stad Newark, brengt momenteel met een groep van 150 vrienden, sympathisanten en kiezers een vakantie op Aruba door. James was in april al in Jamaica, Barbados en Aruba om hotels te inspecteren waar hij en zijn groep dit jaar de vakantie konden doorbrengen. Hij koos voor Aruba, waar de groep tot 24 augustus in het Holiday Inn Hotel zal verblijven. Op de foto burgemeester Sharpe James en minister van Toerisme, ing. Eddy Briesen, die ter verwelkoming van de groep op de luchthaven aanwezig was.

Burgemeester op bezoek

ORANJESTAD — Petrus Verberne, beter bekend als frère Fredericus, wordt over twee maanden tachtig jaar. Deze respectabele leeftijd wil hij graag in Nederland vieren met zijn familieleden. Na 55 jaar hard werken op Aruba heeft de geliefde frater besloten zijn laatste jaren door te brengen in zijn geboorteland. Aruba neemt hij mee in zijn hart.

Morgen achttiende congres over ziekenverpleging van start

ORANJESTAD — In het Hyatt Regency Hotel gaat morgen de achttiende bijeenkomst van verplegend personeel in het Caribisch gebied van start die de hele week zal duren. Organisacion Di Enfermeronan di Aruba (ODEA) heeft de organisatie in handen. Twee en twintig eilanden met ruim 250 gasten nemen deel. Van Arubaanse zijde worden dagelijks vijftig personen verwacht bij de besprekingen en workshops. Tijdens de bijeenkomst wordt bovendien het zevende lustrum van de Caribbean Nurses Organisation (CNO) herdacht.

In 1990, toen de CNO conferentie op St.Lucia plaats vond, werd Aruba gevraagd om in 1992 de organisatie voor haar rekening te willen nemen. Ofschoon de ODEA een jonge organisatie is, werd toch met enthousiasme besloten deze uitdaging aan te nemen. Tijdens de gistermiddag in Kowloon gehouden persconferentie sprak ODEA-voorzitster Josefa Chin-Woei-Njap, die ook als coördinatrice voor de (CNO) optreedt, haar voldoening uit, dat allerwege veel medewerking werd ondervonden om dit belangrijke congres naar Aruba te brengen. Namens de CNO waren ook voorzitster Joyceline Hackshaw en secretaresse Ofelia Linten op de persconferentie aanwezig.

Amigoe berichtte reeds uitvoerig over de onderwerpen die op dit eerste internationale verpleegsters congres dat op Aruba wordt gehouden door mensen met ervaring naar voren zullen worden gebracht. Alle facetten van de positie van de verpleegsters in het Caribisch zullen uitvoerig worden besproken. CNO-voorzitster Hackshaw sprak haar voldoening uit dat Aruba de uitnodiging voor organisatie van het congres voor haar rekening heeft willen nemen. Zij zette uiteen dat 35 jaar geleden de CNO werd opgericht toen elf vrouwen uit acht verschillende landen besloten om in het belang van de verpleegsters een Caribische organisatie op te richten, waardoor gezamenlijk voor de belangen kan worden opgekomen en problemen aangepakt. Het is nu een van de oudste Caribische organisaties, die duidelijk haar bestaansmogelijkheid en nut bewezen heeft dank zij de inzet van velen. Secretaresse Ofelia Linten uit Dominica was blij dat zij op Aruba met haar collega's kennis kan maken. De voorbereidingen voor deze conferentie brachten de nodige frustraties en problemen, die echter door gezamenlijk overleg werden opgelost. Hierbij werd het doel en streven van de CNO steeds hoog in het vaandel gehouden.

Computer-cursussen

ORANJESTAD — Centro di Barrio Playa Pabao (CBPP) organiseert in samenwerking met Desmond Ridderstap een computer-cursus en in samenwerking met Enseñansa pa Empleo een cursus Engels Conversatie.

De computercursus voor beginners start op maandag 24 augustus, neemt vier weken in beslag en wordt van 19.30 tot 21.00 in het Centro-gebouw gegeven. Nadere informatie is verkrijgbaar bij Desmond Ridderstap, telefoon 33555 toestel 5310 (Golden Tulip) of 43269 (thuis).

De cursus Engels Conversatie voor beginners begint vrijdag 28 augustus om 10.00 uur in het Centro gebouw en wordt gegeven door de heer R. Becker. Het cursusgeld bedraagt 10 florin. Op de eerste cursusdag moet men voorleggen: een bewijs van Banco di Caribe dat het cursusgeld is gestort, een uittreksel van het geboortebewijs en een acceptatiebrief van Enseñansa pa Empleo.

Speervissen verboden

ORANJESTAD — Ingaande 1 september wordt het landsbesluit van 17 juni 1992 van kracht en is het officieel verboden op koraalvissen te speervissen. Het landsbesluit is tot stand gekomen, nadat een studie van de Commissie Mariën Milieubeheer had uitgewezen dat de Arubaanse flora en fauna onder water wordt bedreigd. Er zal extra controle worden uitgeoefend bij de bekende plaatsen waar gevist wordt, zoals de zee bij Casa Cuna, Baby Beach, Rodgers Beach en bij de gezonken scheepswrakken. Bij overtreding van het landsbesluit wordt direkt een geldboete uitgedeeld.

Regering moet Friendly Tours met rust laten

ORANJESTAD — De regering moet de 'shopping tours' die met een Friendly Tours-bus van 'J/M Car Rental & Tours' worden uitgevoerd, rustig hun gang laten gaan. Dit blijkt uit het vonnis van de rechter in de zaak die J/M Car Rental tegen de regering en minister van Vervoer en Communicatie, Elio Nicolaas, aanspande.

J/M Car Rental, die een T-busvergunning bezit, is een contract aangegaan met Harbourtown Beach Resort om twee keer per dag toeristen gratis in de open Friendly Tours-bus te rijden vanaf de hotels te Palm Beach naar het winkelcentrum in Oranjestad en weer terug.

Op drie verschillende dagen heeft de politie proces-verbaal opgemaakt tegen twee bestuurders van de Friendly-bus omdat zij niet in het bezit waren van het vereiste rijbewijs. Op 20 mei waarschuwde de minister van Verkeer en Communicatie J/M Car Rental dat op basis van de verleende T-vergunning zij niet gemachtigd is om de shopping-tours te organiseren en deze daarom moet stoppen. Op 19 juni kreeg J/M Car Rental opdracht de shopping tours onmiddellijk te staken omdat anders de T-vergunning zou worden afgenomen. J/M Car Rental besloot hierop een rechtszaak te beginnen.

De rechter beoordeelde dat er punten in de Landsverordening openbaar personenvervoer zijn die bij overtreding hiervan, men zijn vergunning kan verliezen. Volgens de rechter heeft J/M Car Rental geen enkel van deze punten overtreden. Minister Elio Nicolaas bleek niet zo gelukkig met het vonnis en verklaarde hiertegen in beroep te zullen gaan. "Mocht J/M Car Rental ook in beroep gelijk krijgen, dán zal ik het vonnis nakomen", aldus de minister.

Na uitzonderlijke verdiensten voor de jeugd van Aruba:

Groots afscheid verwacht van geliefde frater Fredericus

ORANJESTAD — Maar liefst 55 jaar heeft frère Fredericus op Aruba gewoond en vertrekt maandag naar Nederland omdat hij de laatste jaren omringd wil worden door zijn familieleden. Hij wil de Nederlandse levensstijl en gezelligheid weer eens ondervinden. Hij doet wat hij doen moet en waar hij zich lekker bij voelt. "Ik heb een fijn leven gehad op Aruba, heb altijd heel hard gewerkt, neem deze week afscheid en ga in het Brabantse Cuyk aan de Maas met zestien andere fraters in een gemeenschappelijk huis wonen. Dat is allemaal weloverdacht gebeurd. Als ik eenmaal een beslissing heb genomen, hou ik me daaraan".

In december 1937 arriveerde hij op het eiland en is sindsdien aan het onderwijs verbonden geweest, grotendeels te Santa Cruz, waarvan hij vele jaren hoofd van de St. Jozefschool was. Naast zijn taak als opvoeder heeft de frère zich ook altijd intensief bezig gehouden met de vrijetijdsbesteding van de jeugd. Hij kreeg in 1964 de Eremedaille in goud, verbonden aan de Orde van Oranje Nassau en werd in 1975 benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau. De frater heeft veel meegemaakt. Zo herinnert hij zich de ontwikkeling van radio, televisie en de kranten. Dat bracht een heel andere mentaliteit aan zowel de volwassenen als de kinderen. Vooral de jeugd is de laatste tientallen jaren heel erg veranderd. Dat komt natuurlijk in de eerste plaats door de invoering van de gemengde scholen. Maar later werden tradities en regels ook wat losser. Meisjes mochten vroeger niet in de knoek spelen, want dan werd hun mooie, lange, witte jurk vies. Jongens mochten doen en laten wat ze wilden, die hadden toch altijd een oude broek aan. Dat is volgens de frater gelukkig allemaal veranderd.

Hij had het allemaal niet zonder God's hulp kunnen doen. Hoewel die hulp niet precies aantoonbaar is en ook niet is samen te vatten in momentopnames, is die hulp toch zeer essentieel voor hem. "God heeft mij bijgestaan. Was dat niet het geval geweest, dan was alles misschien anders gelopen. Ik gebruik altijd de uitdrukking 'Je moet leven alsof alles van God afhangt. En je moet alles doen alsof het allemaal van jezelf afhangt".

Frère Fredericus heeft een fijn leven gehad op Aruba, heeft altijd met plezier in het onderwijs gewerkt en zijn uiterste best gedaan. Als oprichter van de St.Jozefbond 'S.V. Estrella' is het aan hem te danken dat de jeugd van Santa Cruz een ontspanningscentrum heeft gekregen. "Estrella roept een soort vorm van enthousiasme in me op. Morgen neem ik in Estrella met gemengde gevoelens officieel afscheid. Ik hoop dat ik de hand kan drukken met mensen waar ik in het begin veel mee heb samengewerkt. Ik zal maar rustig af wachten wat ze allemaal in petto hebben. Ik huiver een beetje bij de gedachte aan een ere-podium en al die woorden van dank: dat waardeer ik enorm maar vind het toch ook een beetje eng".

Dat de congregatie fors in fraters afneemt, is een gevolg van de moderne tijd, vindt frère Fredericus. Er waren nog tijden dat de congregatie ruim 18.000 leden telde. Op Aruba zijn in totaal zestig frères geweest. Na het vertrek van Fredericus zijn er nog maar vijf over. "Ik hoop dat de congregatie blijft bestaan want het vormt nog steeds een essentieel onderdeel van de wereld. Ons werk wordt stilletjes aan overgenomen door niet-religieuzen en zo moet het ook eigenlijk zijn. Maar we mogen niet helemaal van de aardbol verdwijnen". Hij heeft er niet veel moeite mee dat hij nooit is getrouwd of kinderen heeft gekregen. "Dit werk spreekt me voor de volle honderd procent aan. Ik wil niet gaan piekeren hoe het zou zijn geweest als ik een ander leven had geleid. Dat heb ik niet gedaan en daar wil ik verder dan ook niet over zeuren".

Frère Fredericus heeft maar een paar woorden nodig om afscheid te nemen. "Maar die komen wel recht uit mijn hart". Hij wil afscheid nemen van al de vrienden met wie hij heeft mogen samenwerken voor de jeugd van Aruba en heel speciaal voor de jeugd van Santa Cruz. "Van de 55 mooie jaren die ik op Aruba heb mogen werken ben ik dertig jaar in het onderwijs geweest op de St. Jozefschool en zeventien jaar was ik voorzitter van de St. Jozefbond (Estrella). Ik ben heel erg tevreden dat we samen iets hebben kunnen bereiken voor de Arubaanse jeugd. Met Gods hulp hoop ik dat de jeugd zal blijven doorgaan op de goede weg voor hun eigen geluk en welzijn voor een mooie en gezonde maatschappij".

ORANJESTAD — Frère Fredericus (midden foto), toen nog met witte toog, op de tribune van het voetbalveld van Estrella ter gelegenheid van een zogenaamd knock-out voetbaltoernooi, tientallen jaren geleden.

Gouverneur naar Nederland

ORANJESTAD — Gouverneur mr. O Koolman is gisteren naar Nederland vertrokken voor een werkbezoek. Hij wordt vergezeld door zijn echtgenote mevrouw M. Koolman-Croes.

De fungerend Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Lawrence Eagleburger die ook in Londen aanwezig zal zijn, waarschuwde dat de crisis in Joegoslavië zich kan uitbreiden. Klaarblijkelijk dacht hij hierbij aan Kosovo, waar etnische Serviërs en Albanezen zich bewapenen. De Albanezen in Kosovo, een Servische provincie die vroeger autonoom was, zeggen dat ze systematisch worden ontslagen en uit hun huizen worden gezet.

en de directeur van zijn kabinet mr. Bas Nieuwenhuizen. Het gezelschap wordt op 31 augustus op Aruba terugverwacht. Tijdens afwezigheid van de gouverneur fungeert waarnemend gouverneur mr. Max Croes als zodanig.

Wegtest bij Palo Marga

ORANJESTAD — Morgenmiddag zijn er op de baan van Palo Marga van 15.00 tot 18.00 uur wegtesten in verband met de binnenkort te houden 'The Polar Drag Classic'. Auto-en motorrijders, in het bijzonder zij die op het weggedeelte van Barcadera hun races nog steeds houden, worden morgenmiddag in Palo Marga verwacht. De baan is volledig uitgerust voor het houden van deze testen.

In Zuid-Libanon:

Leger Israël en guerrilla raken slaags

JERUZALEM - Bij een botsing tussen guerrillastrijders en Israëlische soldaten in het zuiden van Libanon zijn in de nacht van donderdag op vrijdag negen Israëlische soldaten gewond geraakt. Onder de guerrillastrijders viel een dode.

Zo heeft het Israëlische leger vrijdag meegedeeld. Uit Libanese veiligheidsbron was eerder vernomen dat in het dorp Kfar [illegible], even ten noorden van de door Israël ingestelde veiligheidszone in Zuid-Libanon, een treffen had plaatsgehad tussen een Israëlische patrouille en guerrillastrijders. Het was niet meteen duidelijk tot welke groep de strijders behoren, maar het gebied is een bolwerk van de pro-Iraanse groep Hezbollah (Partij van God).

Voor hulpverlening:

VN: Nog drie problemen met Irak

BAGHDAD — Er zijn nog drie belangrijke problemen die het afsluiten van een akkoord tussen de Verenigde Naties en Irak verhinderen over de uitvoering van VN-hulpverleningsprogramma's.

Dat heeft de VN-afgevaardigde [illegible] donderdagmorgen gezegd, voordat hij aan een nieuwe ronde van overleg begon met de Iraakse autoriteiten. De drie belangrijkste kwesties zijn volgens [illegible]: Het probleem van de vrije toegang tot de [illegible] delen van Irak [illegible] mensen in nood [illegible], het probleem van de veiligheid van de VN-[illegible] en de [illegible] van wachters om de programma's [illegible] en [illegible] problemen van de aanwezigheid van niet-gouvernementele organisaties (NGO's) [illegible] Oxfam, of het Save the [illegible] fund.

Voorlopig slechts contract voor twee races

Nederlander Jan Lammers na tien jaar weer achter stuur Formule-1

ZANDVOORT - Een half uurtje liet Jan Lammers iedereen wachten. De Nederlandse autocoureur moest nog even een sponsor binnenloodsen met zijn vlotte babbel, voor hij vrijdagmiddag op zijn thuisbaan Zandvoort het contract voor twee wedstrijden in de Formule 1-klasse van zijn handtekening kon voorzien.

Tien jaar na zijn afscheid keert Lammers eind oktober terug in de wereld van de snelste auto's, rijke lieden en mooiste pitspoezen. Ouder, wel ervaring rijker, maar wederom bij een team dat de eindjes slechts met grote moeite aan elkaar kan knopen: March.

Lammers, in Zandvoort zowat op het gaspedaal geboren, staat op 36-jarige leeftijd voor een belangrijke keuze. Bij Toyota staat hij al twee seizoenen voor enkele miljoenen op de loonlijst, met nog een jaar te gaan. Alleen maakt de klasse waarin hij zijn dikke salaris moet waarmaken, de sportscars, een moeilijke periode door. De Japanners hadden dan ook geen enkele moeite met het uitstapje van de Nederlander, die in 1979 in de Formule 1 debuteerde en in 1982 gefrustreerd afscheid nam.

Lammers wilde zelf ook graag aan zijn tweede grote avontuur beginnen. Als kersverse Europese kampioen in de Formule 3 stapte hij in 1979 via shadow de glamourwereld van de Formule 1 binnen. Tegen het advies van wijlen Rob Slotemaker, die het ventje de beginselen van het racen bijbracht. In 1982 kwam er een voorlopig einde aan zijn mislukte loopbaan in de Formule 1. Op Zandvoort reed hij destijds zijn 21ste en laatste grand prix, waarna hij voor Porsche, Jaguar en Toyota de minder bekende sportscar met redelijk succes over de circuits stuurde.

De Nederlander Henny Vollenberg, mede-eigenaar van March, haalde Lammers terug naar zijn oude liefde. Waarvoor hij de belangstelling niet had verloren. Ook al zei Lammers jaren geleden alleen te willen terugkomen als hij voorin zou kunnen meerijden en geen geld hoefde mee te brengen. Eigenlijk onmogelijke voorwaarden.

EISEN BIJGESTELD

Die twee eisen stelde hii voor zijn rentree maar al te graag bij. "Iedereen in de Formule 1 moet geld meebrengen. Voor mij is het probleem dat ik alleen in Nederland te exploiteren ben. Het bedrag waar we het nu bij March over hebben, was haalbaar binnen Nederland. Ik hoef mijn bankstel niet te verkopen om in een Formule 1-wagen te kunnen zitten. Soms moet je compromissen sluiten", keek hij terug op zijn beslissing opnieuw voor het onzekere bestaan in de Formule 1-wereld te kiezen.

De naam Lammers was voldoende om financiële steun los te peuteren. In blokjes van twee ton werden de geldschieters binnengehaald. Voor volgend seizoen schijnt de financiële situatie van March een stuk rooskleuriger te zijn. "De sponsor van Jan wil hem volgend seizoen ook in de auto zien. We hebben voor 1993 een rijder vastgelegd, wie de tweede wordt is nog niet zeker", hield eigenaar Vollenberg de mogelijkheid op een langer 'huwelijk' open.

De coureur heeft die gedachte eveneens in het achterhoofd zitten. "De komende twee races zijn voor mij een grote uitdaging. Ik ben ambitieus. Hoor thuis in de Formule 1. Ja, dat vind ik zelf. Ik wil op het hoogste niveau in de autosport meedoen. Misschien kan ik hiermee voor Toyota een mogelijk probleem oplossen als ze volgend seizoen geen stoel meer beschikbaar hebben. Ik heb geen onrealistisch hoge verwachtingen. Mijn streven is het team geen terugval te bezorgen als ik achter het stuur zit. Ik ben weliswaar 36, maar voel me 25. Ik heb hier echt goed over nagedacht."

Krajicek

NEW HAVEN/MONTREAL - Richard Krajicek is in de tweede ronde van een internationaal tennistoernooi in New Haven in de Amerikaanse staat Connecticut uitgeschakeld.

De als zesde geplaatste Nederlander verloor in twee sets van de Amerikaan Alex O'Brien.

De Hagenaar was de enige van de eerste tien van de plaatsinglijst die werd geëlimineerd: 6-7 (3-7), 6-7 (2-7). O'Brien is de nationale studentenkampioen van de Verenigde Staten.

Paul Haarhuis bereikte de derde ronde wel. Haarhuis, zestiende op de tiplijst, kwam verder ten koste van de Canadees Sebastien Lareau: 7-6 (7-5), 6-7 (4-7), 6-3. Het toernooi is gedoteerd met een prijzengeld van 1,75 miljoen gulden.

In Montreal, waar wordt gespeeld om de open Canadese titel voor vrouwen, verloor Miriam Oremans in de derde ronde van van Helena Sukova uit Tsjechoslowakije: 0-6, 5-7. Sukova is als zevende geplaatst. Het prijzengeld in Montreal bedraagt 910.000 gulden.

Totale schade met 14% gedaald

NS heeft vorig seizoen meer supporters vervoerd

UTRECHT - NS heeft in het afgelopen voetbalseizoen 1991-'92drie procent meer supporters vervoerd (totaal 110.000)dan in het seizoen daarvoor. De supporters veroorzaakten minder schade aan treinen en stations. De totale schade was iets meer dan twee ton, 14 procent minder dan in het seizoen 1990-'91, zo melden de spoorwegen.

NS is bezorgd over het feit dat het gebruik van de speciale combitreinen, een treinkaartje gekoppeld aan een toegangsbewijs, bij risicowedstrijden afneemt. Met die treinen wordt de supportersschare tot in het stadion door de politie wordt begeleid. De politie kan de zaak zo beter in de gaten houden dan wanneer de supporters in kleine groepjes reizen.

Oorzaak van het dalend gebruik van combitreinen is dat wedstrijden steeds meer op doordeweekse dagen worden gespeeld. Op die dagen kan NS vanwege capaciteitsgebrek vaak geen speciale voetbaltreinen laten rijden.

Bovendien worden steeds meer risicowedstrijden op zondag gespeeld en vanwege de beperkte mankracht kan de spoorwegpolitie (SP) voor al die wedstrijden geen combiregeling treffen.

COMBI MIJDEN

Ook blijkt dat steeds meer supporters de combitreinen mijden. Ze reizen op eigen houtje vooruit met de treinen van de gewone dienstregeling en dat maakt het politietoezicht nog arbeidsintensiever.

Overigens was de spoorwegpolitie vorig seizoen iets minder (totaal 21.000) manuren kwijt aan het toezicht op de supporters. De SP hamert erop dat de samenwerking met rijks-en gemeentepolitie, uitzonderingen daar gelaten, nog vaak te wensen over laat. Er wordt nog veel te vaak ad hoc opgetreden waarbij rijks- en gemeentepolitie pas opdraven als de zaak al uit de hand is gelopen.

Dan ben je per saldo meer mankracht en geld kwijt dan bij een structurele aanpak waarbij de nadruk ligt op preventief optreden, aldus de spoorwegpolitie. Overigens gaat de samenwerking met de andere korpsen langzaam maar zeker de goede kant op, aldus een NS-woordvoerder. Ook heben de spoorwegen er profijt van dat steeds meer clubs zogeheten "clubstewards" inzetten. Dat zijn functionarissen die de supporters goed kennen en die onderweg de supportersschare op het goede spoor moeten zien te houden.

AS Napoli wil Maradona niet aan Sevilla kwijt

SEVILLA/NAPELS - Napoli gunt Diego Maradona niet aan Sevilla. De Italiaanse clubleiding wees resoluut een Spaans aanbod af.

"Maradona staat bij ons tot juli volgend jaar onder contract", benadrukte een woordvoerder van Napoli. "Hij dient zich onmiddellijk te melden voor de voorbereiding op het komende seizoen."

Volgens Spaanse kranten heeft Sevilla een transferbedrag van 24 miljoen gulden geboden voor de kleine Argentijn. Hij zou bij Sevilla in twee jaar dertien miljoen gulden kunnen verdienen.

Bij de club is een goede bekende van Maradona werkzaam, trainer Carlos Bilardo. Hij leidde het Argentijnse nationale elftal in 1986 in Mexico naar de wereldtitel. Maradona was destijds aanvoerder van dat team.

De Argentijnse vedette heeft net een wereldwijde schorsing van vijftien maanden wegens het gebruik van cocaine achter de rug. Hij voelt niets voor een terugkeer naar Napels.

Slechts voor een zeer hoge prijs wil Maradona zijn contract in Italië uitdienen. Napoli wenst echter vast te houden aan de financiële afspraken in de huidige verbintenis.

* * * * *

VOETBAL / MUENCHEN -Een slecht seizoen schrikt de echte supporter van Bayern München niet af. De Zuidduitse club van Jan Wouters kon al bogen op 560 fanclubs, woensdag kwam daar een Japanse bij. Tahizawa Minoru kwam "Kanagawa", met 40 leden uit Kawasaki, persoonlijk aanmelden in München.

Windsurf-tocht naar Boca St. Michiel

WILLEMSTAD - Pieter Zwiers, een van de leden van Speedsails Surfclub zweeft met zijn windsurfer boven de zee. Op de achtergrond zijn de in aanbouw zijnde vleugel van het Princess Beach Hotel en het Seaquarium te zien.

Zondag 6 september organiseert Speedsails een tour van het Seaquarium naar Boca St. Michiel. Onderweg worden twee stops gemaakt om even 'op adem te komen'. Tijdens de tour zal een volgboot in de buurt van de groep surfers blijven.

De start is om 11.00 uur bij Top Watersports op het Seaquarium. Geïnteresseerden kunnen zich telefonisch opgeven (voor 3 september) bij Tom Bernard: tel. 658293. De kosten bedragen vijf gulden. Leden van Speedsails betalen de helft hiervan.

Zeker nog twee jaar top-atletiek

Lewis richt zich komend jaar volledig op sprint

BERLIJN - Komend jaar ligt het accent op de sprint, het seizoen daarop springt hij vooral ver. Carl Lewis blijft nog zeker twee jaar actief in de wereld van de topatletiek.

"Tijdens het WK van 1993 in Stuttgart start ik op de 100 en 200 meter en natuurlijk op de estafette", vertelde de man die acht gouden medailles won in drie Olympische Spelen. "Het jaar daarop zal ik op het verspringen de weg naar een nieuwe dimensie inslaan", zei hij voor de grand prix in Berlijn.

Ondanks zijn grootsheid als atleet kan Lewis zich niet alles permitteren, bleek in Berlijn. De sprinter wilde Olympisch kampioen Linford Christie verslaan op de 100 meter. Het zit hem nog altijd dwars dat hij tijdens de Amerikaanse trials, mede door ziekte, buiten de eerste drie eindigde en geen kans kreeg de Olympische titel van Seoul te verdedigen.

"Had ik de 100 gelopen, dan was ik nu negenvoudig Olympisch kampioen geweest." De Berlijnse wedstrijd-directeur Rudi Thiel had Lewis echter gecontracteerd voor de 200 meter en wilde het programma niet meer aanpassen. "Jij loopt de 200 meter en daarmee basta", kreeg Lewis te horen.

Drie jaar geleden was Lewis al eens terecht gewezen tijdens zijn aanwezigheid in de Duitse stad. De Amerikaan belde voor 4.500 gulden, een bedrag dat in mindering werd gebracht op zijn startgeld.

* * * * *

ATLETIEK / KEULEN - De Engelse atleet Colin Jackson heeft bij de grand prix-wedstrijd in Keulen een Europees record op de 110 meter horden gelopen. De nummer zes van de Olympische Spelen legde de afstand af in 13,04 seconden. Hij bleef daarmee tweehonderdste van een seconde onder zijn oude record, dat hij in juli te Londen liep.

Ellen van Langen blijft winnen

BERLIJN - 'Ellen Vonlange' heette ze vrijdagavond in Berlijn. Sedert Barcelona is ze onverslaanbaar. De 26-jarige atlete uit de Amsterdamse Pijp won vrijdagavond tijdens het grand prix-gala in Berlijn haar derde post-Olympische 800 meter.

Haar eindsprint was wederom iedereen te machtig. Van Langen won in 1.59,55. Mutola uit Moçambique gaf weinig toe (1.59,70). Jevsejeva bleef ook nog onder de twee minuten (1.59,93). Noerpetdinova, winnares van het zilver, werd vierde, Laetitia Vriesde uit Rotterdam vijfde, de Algerijnse Boulmerka, Olympisch kampioene op de 1500 meter, zesde en Ana Quirot, zevende. Eerder won Van Langen in Sheffield en in afgelopen woensdag in Zürich.

Moses Kiptanui won ook voor de derde keer. Maar tot drie wereldrecords in zes dagen waren zelfs zijn Kenyaanse wonderbenen niet in staat. De bijna 20-jarige Kenyaan deed vrijdagavond een poging op de incourante 2000 meter. Hij finishte in 4.52,53.

Dat was bijna twee seconden boven het vijf jaar oude wereldrecord (4.50,81) van Said Aouita. Kiptanui had zes dagen geleden in Keulen het wereldrecord op de 3000 meter vlak en in Zürich het wereldrecord op de 3000 meter steeple verbeterd. Het was zijn wraak voor de gemiste Olympische Spelen. "Elk wereldrecord betekent voor mij een gouden medaille."

En een dik pak geld. Kiptanui had Berlijn niet op zijn programma staan. Maar werd door organisator Thiele alsnog overgehaald. Voor 55.000 gulden wilde hij wel de 2000 meter lopen. De bonus voor een nieuw wereldrecord werd vastgesteld op 26.000 gulden.

Die hoefde Thiele niet uit te keren. De Kenyaan kwam niet op snelheid, al nam hij ruim afstand van zijn landgenoot Kibet en de Duitser Herold. In Brussel doet hij een aanval op het wereldrecord op de 5.000 meter.

In Berlijn kwamen 23 Olympische kampioenen aan de start. Olympisch kampioen Linford Christie won voor 40.000 toeschouwers de 100 meter in 9,99 seconden. De overwinning van de dertigplusser uit Engeland kwam na zijn machtige start nooit in gevaar.

Burrell werd tweede, Surin derde, Mitchell vierde. Het duel Christie - Lewis ging niet door. De Amerikaan startte op de 200 meter en werd derde achter Fredericks en Marsh, de winnaars van Olympisch zilver en goud.

Bij de vrouwen won de Russin Privalova (10,93) voor Gwen Torrence en Merlene Ottey. Olympisch kampioene Devers verscheen niet aan de start. Ze bereikte geen overeenstemming met Thiele over de hoogte van haar startgeld.

Jackie Joyner-Kersee verklaarde zich solidair met Devers, die door Joyners echtgenoot Kersee wordt getraind, en liet het verspringen over aan Heike Drechsler, die zich met 7 meter 10 revancheerde voor de nederlaag in Zürich tegen Kravets (7.05) uit de Oekraïne.

Astrid Schop wint zevende etappe van Tour Feminin

PIERRELATTE - Astrid Schop heeft de zevende etappe in de Tour Feminin op haar naam gebracht.

Ze was de snelste in de sprint van de kopgroep van acht vrouwen. De etappe voerde van Pradelles naar Pierrelatte over 128,8 kilometer.

Schop deed in de groep van acht geen meter kopwerk. Ze verdedigde de belangen van Leontien van Moorsel, de draagster van de gele trui. De kopgroep ontstond op 18 kilometer voor het einde op initiatief van de Française Marsal.

In de resterende kilometers werd het peloton op 1 minuut en 19 seconden geremd. De leiderstrui van Van Moorsel kwam niet in gevaar.

Schop, die in 1991 de Ronde van de EG won, was veruit de snelste in de groep van acht. Ze had concurrentie verwacht van Marsal, maar die kwam in de laatste bocht naar de streep bijna ten val.

De Française halveerde wel haar achterstand op Van Moorsel. De Brabantse hield zich rustig. Zaterdag staat de koninginnerit op stapel met de beklimming van de 2058 meter hoge Lautaret.

Leo Beenhakker voor twee jaar coach Grasshopper

ZUERICH - Leo Beenhakker zal dit seizoen optreden als trainer-coach van Grasshopper Zürich. Hij tekende een contract tot eind juni 1993. Beenhakker zal zijn werkzaamheden volgende week aanvangen.

Grasshopper ontsloeg coach Oldrich Svab, die zonder succes aan zijn tweede seizoen bij de Zwitserse club bezig was. Na zeven wedstrijden heeft de meest gerenommeerde club in Zwitserland nog geen overwinning geboekt. Met drie punten bezet de ploeg de tiende plaats in een hoogste afdeling van twaalf clubs. Grasshopper werd 22 keer landskampioen, de laatste keer in 1991.

Grasshopper maakte geen financiële details bekend. De club doet dit seizoen mee aan het UEFA-bekertoernooi. Tegenstander in de eerste ronde is Sporting Lissabon.

De verbintenis van Beenhakker (ex-Ajax en ex-Oranje) met Real Madrid was deze zomer voortijdig beëindigd. In het najaar 1991 kwam hij de "Koninklijke" in dienst. Hij werd eerst technisch directeur, na de komst van de Joegoslaaf Antic nam Beenhakker het trainerschap op zich. Real greep zowel naast de nationale titel als de beker, hetgeen aanleiding was de verbintenis met Beenhakker te verbreken.

Southampton lijft Kenneth Monkou in

LONDEN - Southampton heeft oud-Feyenoorder Kenneth Monkou overgenomen van Chelsea.

Met de overgang van de Nederlandse verdediger is het bedrag van 2,5 miljoen gulden gemoeid.

Voor hetzelfde bedrag trok Southampton tevens vleugelspits Perry Groves van Arsenal aan. Beide spelers mogen zaterdag nog niet met hun nieuwe club meedoen in de competitiewedstrijd tegen Aston Villa.

Southampton, dat deze zomer vier spelers voor een bedrag van 16,5 miljoen van de hand deed, heeft ook nog belangstelling voor Gordon Armstrong, de middenvelder van Sunderland. Op het aanbod van 2,5 miljoen werd echter nog niet gereageerd.

Vier duels voor Peter Barendse

ZEIST - Peter Barendse van SVV/Dordrecht 90 is door de tuchtcommissie van de KNVB voor vier wedstrijden geschorst.

Dit naar aanleiding van zijn rode kaart zondag in het duel met Ajax. Barendse werd uit het veld gestuurd wegens beledigende opmerkingen aan het adres van arbiter Uilenberg.

Voor Barendse volgt er mogelijk nog een tweede straf. De middenvelder werd in staat van beschuldiging gesteld wegens het trappen van een tegenstander in dezelfde wedstrijd.

WIELRENNEN /LONDEN - De wielerbond van Wales heeft John Evans voor zes maanden geschorst. De renner werd betrapt op het gebruik van Efedrine. Evans nam medicijnen tegen hooikoorts, maar verzuimde daarbij de artsen te raadplegen.

* * * * *

WIELRENNEN / BAD SCHUSSENRIED - Rolf Golz beëindigt na afloop van het wielerseizoen om privéredenen zijn loopbaan als professional. De 29-jarige coureur, momenteel in Italiaanse dienst rijdend bij Ariostea-ploeg van Giancarlo Ferretti, won in 1987 en '88 een etappe in de Ronde van Frank rijk. Zijn succesvolste jaar was 1988, toen Golz vijftien keer zegevierde.

Amigoe Voetbaltoto maakt sportseizoen extra spannend

WILLEMSTAD — De Amigoe start de eerste week van september met een echte voetbaltoto, exclusief voor de abonnees op Curaçao. De Amigoe Voetbaltoto krijgt een bredere en interessantere opzet dan de vergelijkbare toto's: de deelnemers moeten niet alleen het juiste kruisje zetten bij de belangrijkste Nederlandse wedstrijden, maar ook bij topwedstrijden uit de Italiaanse, Spaanse, Duitse en Engelse competitie.

Een ander verschil met bestaande lokale toto's is, dat er door de deelnemers inlegegeld moet worden betaald. Daar staat tegenover dat de prijzen er ook naar zijn. Er zijn 44 weken lang zeer aantrekkelijke prijzen te verdienen en het totoseizoen wordt afgesloten met de uitreiking van fantastische eindprijzen in niet minder dan zeven categorieën.

Voor de hoofdprijs van de eerste groep komen alle winnaars van eerste prijzen in aanmerking (alle twaalf wedstrijden goed voorspeld). Wie het vaakst de eerste prijs pakte, sleept ook de hoofdprijs in de wacht (een vliegreis naar Amsterdam voor twee personen). Bij gelijk eindigen wordt geloot. Naar de eindprijs van de tweede groep dingen mee alle winnaars van de tweede prijs (elf kruisjes goed). Hier gaat de hoofdprijs naar de gelukkige die de meeste keren 'elf goed' wist te noteren.

De derde tot en met de zesde groep betreffen de toto-deelnemers met respectievelijk 10, 9, 8, en 7 kruisjes in het juiste vakje (voor winst, verlies of gelijkspel). De zevende categorie is een speciale, voor wie de meeste gelijke spelen juist heeft voorspeld. Ook hier gaan de eindprijzen van het totoseizoen '92-93 naar de hoogste scoorders.

Een aantrekkelijk pluspunt vergeleken met andere bestaande toto's is dat de totoformulieren niet hoeven te worden weggebracht en ingeleverd: ze worden bij de deelnemers thuis opgehaald. De verwerking is in handen gegeven van een professioneel organisatiebureau.

Het totoformulier bestaat uit 5 kolommen, deelname per kolom per week is een gulden. De deelnemers kunnen kiezen uit wekelijkse betalingen of betaling van 44 weken vooruit. In dat laatste geval wordt een korting gegeven van tien procent.

De Amigoe Voetbaltoto gaat alleen van start bij voldoende belangstelling. Belangstellenden wordt aangeraden zich - tijdens kantooruren - zo spoedig mogelijk aan te melden op een van de volgende telefoonnummers: 656515 of 656757. Daar is ook uitgebreide informatie te krijgen.

AGENDA BONAIRE

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(openingstijden voor het publiek)
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur
(openingstijden voor lezers)
woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.30 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. van Bommel, tel.: 8896.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater

GALERIA DI ARTE BONAIRE (Kaya Grandi 70): openingstijden: maandag t/m vrijdag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

LVV: **openingstijden Slachthuis** i.v.m. afwezigheid van de keurmeester zal tot nader order uitsluitend op donderdagen en vrijdagen geslacht en gekeurd worden.

STICHTING DIERENASIEL BONAIRE (Bonaire Animal Shelter Foundation, Lagunweg 26. Tel.: 8080): **openingstijden** maandag t/m zaterdag van 08.00-12.00/15.00-17.00 uur.

****

KLACHTEN(BEZORGING)
Shon Ma Carolina, Bld. J. Abraham 15, tel.: 8204 (na 18.00 uur tel.: 8342).

****

Twee jaar cel voor Antilliaan

WILLEMSTAD — De rechtbank in Amsterdam heeft de 20-jarige Antilliaan M.W. conform de eis van de officier veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee jaar en tbs met dwangverpleging wegens het doodsteken van een bewaker van de warenhuisketen Hema.

W. stak op 27 november vorig jaar de 27-jarige bewaker Hans Aland dood voor de deur van het Hema-filiaal op het Bijlmerplein in Amsterdam-Zuidoost. Hij gebruikte daarvoor het grote mes dat hij een paar minuten eerder in de winkel gestolen had. In de overweging zei de rechtbank ermee rekening te hebben gehouden dat, na de winkeldiefstal, de man de bewaker onverhoeds en met grote kracht op klaarlichte dag en voor de ogen van voorbijgangers heeft neergestoken.

Naar aanleiding van dit incident verschenen er reportages in de Nederlandse bladen en op tv over Antilliaanse jongeren in de buitengebieden van Amsterdam die zich steeds duidelijker als randgroep manifesteert.

Ter advies economische ontwikkeling

Gezaghebber installeert nieuwe commissie Pourier

KRALENDIJK — Afgelopen week heeft gezaghebber mr. Frits Goedgedrag een commissie geïnstalleerd onder voorzitterschap van ex-minister president Miguel Pourier. Deze commissie zal het Bestuurscollege adviseren met betrekking tot een gezonde economische ontwikkeling voor Bonaire. Deze commissie moet niet verward worden met de koninkrijkscommissie die afgelopen maanden het beleid van het eilandsbestuur van Sint Maarten heeft doorgelicht. Ook van die commissie maakte mr. Miguel Pourier deel uit. De commissie die Goedgedrag nu geïnstalleerd heeft, zal nagaan in hoeverre het huidige systeem van ontwikkelingshulp nadelig is voor Bonaire.

Naar de mening van het Bestuurscollege is de ontwikkelingshulp, zoals Bonaire (en de andere eilanden) die krijgen, niet meer overeenkomstig de tijd waarin nu geleefd wordt. De problemen waarmee een Bestuurscollege nu geconfronteerd wordt, zijn verschillend van aard, maar wel voornamelijk van organisatorische oorsprong, aldus de toelichting van gezaghebber mr. Frits Goedgedrag afgelopen donderdag tijdens de installatie van de commissie onder voorzitterschap van mr. Pourier.

Aanwezig waren daarbij onder andere de leden van de Bonaireaanse Eilandsraad en de minister van ontwikkelingssamenwerking Rudy Ellis. De officiële naam van de commissie is commissie Sociaal-economisch aanpak Bonaire.

Gezaghebber Goedgedrag memoreerde tijdens de installatie van de leden het waarom van deze commissie. De gedachte was al ontstaan op 11 mei van dit jaar toen gedeputeerde Ramoncito Booi uit naam van de leden op de Eilandsraad de Nederlandse minister voor Antilliaanse en Arubaanse zaken mr. Ernst Hirsch Ballin uitlegde dat de ontwikkelingshulp in de huidige vorm niet meer acceptabel was.

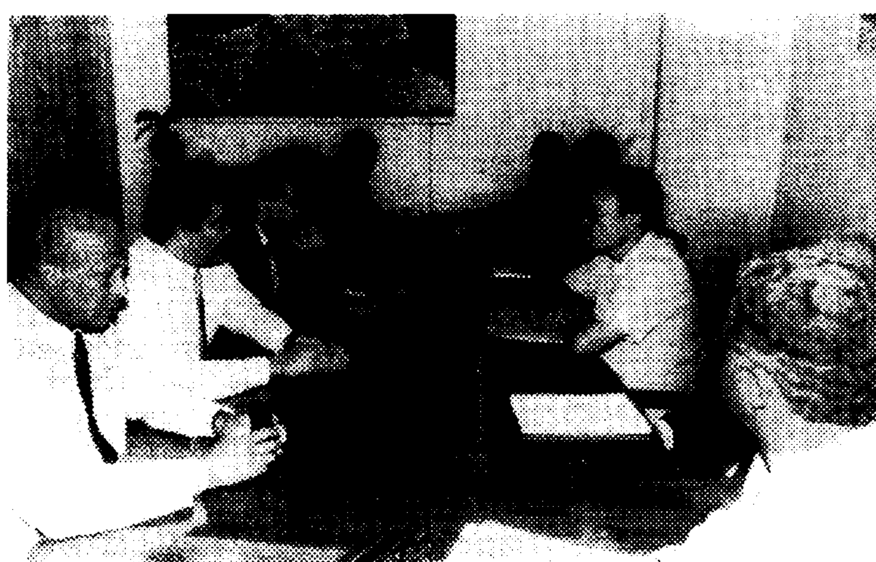
"Bonaire wil breken met het systeem waarbij adviezen gegeven moeten worden over de bestemming van de ontwikkelingsgelden. Dat brengt slechts frustraties", aldus mr. Frits Goedgedrag.

Daarom opteert Bonaire nu voor een aparte behandeling door Nederland.

Gezaghebber Goedgedrag maakte tevens van de gelegenheid gebruik om een verkeerde indruk weg te nemen die door de nieuwsmedia was gewekt. "Deze commissie zal niet het beleid van de overheid doorlichten, zoals op Sint Maarten is gebeurd. Het is belangrijk, dat dit verhaal de wereld uit geholpen wordt, aldus de voorzitter van het Bestuurscollege. (Inmiddels heeft minister-president Maria Liberia-Peters alweer andere plannen. Toch een commissie die het beleid van het BC wil doorlichten. Dat het daarbij uiteindelijk de huidige vrije hand van het eilandsbestuur beknot zal worden, is vrijwel zeker; red.)

Volgens Goedgedrag zal het werk van de commissie Pourier niet eenvoudig zijn. Hij merkte onder andere op dat Bonaire bekend was om zijn natuurschoon. Belangrijker achtte hij echter de Bonaireaanse mens. "Wij moeten een produkt krijgen dat niet alleen ons natuurschoon betreft, maar ook de economische financiële, sociaal-educatieve, en administratieve aspecten", aldus Frits Goedgedrag.

De commissie zal binnen enkele maanden een rapport moeten overleggen, dat niet alleen als uitgangspunt de sociaal-economische ontwikkeling van Bonaire heeft, maar ook de mogelijkheden aangeeft om dat te bereiken.

■ *KRALENDIJK — Afgelopen donderdag installeerde mr. Frits Goedgedrag de commissie Pourier, die als officiële naam heeft Commissie Sociaal-economische aanpak Bonaire.*

Op de foto links het BC van Bonaire en minister Rudi Ellis van ontwikkelingssamenwerking. Recht midden de ex-minister president en ex-ABN-directeur mr. Miguel Pourier, die nu zijn eigen adviesbureau heeft.

Volgens Amerikaanse deskundige:

Hotels moeten meer milieubewust worde

KRALENDIJK — Momenteel verblijft op Bonaire Jack Parker, die aan de international Universiteit van Florida in Miami lector is in het vak milieubeheer. Parker heeft in Harbour Village Resort nagegaan op welke manier het hotel op energiekosten kan besparen. Om die reden werd hij door de algemeen manager van Harbour Village uitgenodigd.

In feite evalueert Parker het milieubeheer van het vijf sterren-hotel om na te gaan of er wijzigingen mogelijk zijn. Naar de mening van Parker is er een groot aantal mogelijkheden en zijn er diverse nieuwe methoden, die kunnen bijdragen dat er bespaard kan worden op energiekosten. Uiteraard heeft dat een positief effect op het milieubeheer van het hotel.

Parker zegt dat hem bekend is, dat Bonaire veel aandacht heeft voor de bescherming van de voor de kust liggende rifformaties. Naar zijn mening echter zijn er veel meer punten die op Bonaire aandacht verdienen. Zoals bekend, zijn de hotels op Bonaire grootgebruikers van water en elektriciteit.

Bij uitstek veroorzaken pollutie. De vraag die P nu opwerpt, is hoe de op van toeristen in de hotels zijn, zonder da gevolgen heeft voor milieu.

"In principe zal i hotels op dit eiland a velen, om minder wat gebruiken. Dat kan do voorbeeld bepaalde ni apparaten in het toilet badkamers te gebruike waterbesparend zijn. kan er een aanzien energie bespaard wo door lampen te gebr die economischer zijn in gebruik. De peer (va lamp) geeft dezelfde ho heid licht, maar er is m energie, dus minder ele citeit voor nodig. Er momenteel zelfs lampe de markt die vijf maal ciënter zijn dan de co tionele peren", aldus Parker.

Hij is echter ook mening dat de hotels zullen moeten gaan toele op het gebruik van zo energie. Een bekend ver mingsmiddel voor w Bovendien, zegt Parke de apparatuur die geb moet worden voor zo energie veel goedkoper wat momenteel gebr wordt.

Een eenvoudig voorb voor goed milieubeheer g Parker als hij zegt bepaalde produkten op eiland geweerd mo worden. Bij voorbeeld k flessen, wanneer de in ook verkrijgbaar is gr flessen. Volgens Parker de manieren om energ besparen legio. Belang echter dat de bevol daarin terdege inge wordt. Een hotel kan doen door de gasten be te maken van de situatie.

Tijdens zijn verblijf in H bour Village Resort h Parker gesproken met diensthoofden van het h Naar zijn zeggen is uiterst enthousiast over manier waarop hem m werking werd verleend. name door de vele sugge om bepaalde situaties te anderen. De ideeën van employées van het h vormen een onderdeel het rapport dat Parker gerieve van het managem heeft samengesteld.

Met nadruk zegt de A rikaanse deskundige dat aanbevelingen en conclu niet slechts toepasbaar voor Harbour Village Re In het algemeen geldt inhoud van zijn rapport alle grote hotels op eiland.

Diverse bedrijven doorgelicht

Stringentere voorwaarden buitenlandse werknemers

KRALENDIJK — Naar aanleiding van diverse inlichtingen en klachten heeft gezaghebber mr. Frits Goedgedrag een opdracht gegeven om een onderzoek in te stellen bij bedrijven op Bonaire die buitenlandse arbeidskrachten in dienst hebben. Voornamelijk werd gelet op de (wel of niet) naleving van wettelijke en contractuele bepalingen voor wat betreft de arbeidsvoorwaarden voor buitenlandse werknemers op Bonaire. Niet alleen werd op de arbeidssituatie gelet, maar ook op de woon- en leefomstandigheden van de buitenlanders die op Bonaire werken.

Voorzitter van de commissie was drs. Adriaan Moen die de situatie op Bonaire doorlichtte. Hij lette speciaal op de werkcondities en de leefomstandigheden van de buitenlandse werknemers. In een lijvig rapport dat Moen uitbracht, werd enkele aanbevelingen gedaan. Deze aanbevelingen zijn inmiddels door gezaghebber mr. Frits Goedgedrag overgenomen. Het eerste onderzoek — en er zullen er meer volgen — betrof drie Venezolaanse bedrijven die gevestigd zijn op Bonaire en een Bonaireaans bedrijf.

Een van de eerste aanbevelingen van het rapport drs. Adriaan Moen is de voorlichting die buitenlandse werknemers dienen te krijgen wanneer bij de officiële instanties om toelating wordt verzocht. Vooral instanties als Vreemdelingendienst, de dienst Arbeidszaken en het departement van Arbeid afdeling Bonaire zullen moeten worden ingelicht over het verblijf van de buitenlandse werknemer, het dienstverband en de mogelijke verandering van werkgever.

Ook wijst Moen er in zijn rapport op, dat bij het ontbreken van een wettelijke en sociaal toelaatbare standaard-arbeidsovereenkomst schriftelijk afspraken gemaakt moeten worden tussen werkgever en werknemer. Voordat de werknemer op het eiland arriveert, zal de werkgever de Hygiënische Dienst (HD) de door de werkgever verschafte behuizing laten controleren. De afgifte van een vergunning kan afhangen van de goedkeuring die de HD hecht aan het onderkomen van de werknemer. De HD dient periodiek te controleren. Niet alleen de slaapplaats van de arbeider, maar ook de kwaliteit en de kwantiteit van de verschafte voeding. De Huurcommissie dient een prijs vast te stellen voor de behuizing die de werkgever ter beschikking stelt. De buitenlander die onvermogend is, zal evenals de Bonaireaanse werknemers 'kosteloze rechtskundige bijstand' van overheidswege kunnen krijgen indien de geschillen verband houden met arbeidsvoorwaarden en leefomstandigheden van de buitenlandse arbeider.

De Sociale Verzekeringsbank (SVB) dient samen met de Gezondheidsdienst nauwlettend een oogje in het zeil te houden of de werkgever voldoet aan de voorgeschreven noodzakelijke ziekte- en ongevallenverzekering. Ten slotte beveelt drs. Moen in zijn rapport aan om ook de Inspectie der Belastingen na te laten gaan of de nodige belastingen worden afgedragen.

Het is duidelijk dat de gedane aanbevelingen een gevolg zijn van de geconstateerde situatie, die overigens niet in alle gevallen op alle bezochte bedrijven en werkgevers van toepassing is.

Taiwan woedend

■ *TAIPEI - De minister van Buitenlandse Zaken van Taiwan, Fredrick Chien, verklaart in krachtige bewoordingen dat Taiwan besloten heeft de diplomatieke betrekkingen met Zuid-Korea te verbreken. Dit als vergelding voor het besluit van Zuid-Korea om diplomatieke banden aan te gaan met China. In zijn verklaring, voorgelezen in een stampvolle conferentiezaal, veroordeelde Chien de regering van Roh Tae-Woo vanwege op grond van 'verraad en misbruik van vertrouwen'.*

WILLIAM TAYLOR, de president van de VS-overheidsinstelling die banktegoeden verzekert (NFDIC), is op 53-jarige leeftijd overleden. Hij onderging vorige week een operatie aan zijn dikke darm en kreeg daarna longontsteking. Taylor trad in oktober van het afgelopen jaar in functie bij de Federal deposit insurance corporation als opvolger van William Seidman. Zijn taak wordt overgenomen door vice-president Andrew Hove.

Seoul: Spoedig banden met Beijing

SEOUL - Zuid-Korea en China zullen spoedig diplomatieke relaties aangaan. Waarschijnlijk zal dat volgende week gebeuren, zo heeft de Zuidkoreaanse staatsradio, de Korea Broadcasting system, vrijdag gemeld. Volgens de radio vertrekt de Zuidkoreaanse minister van Buitenlandse zaken Lee Sang-Ock zondag naar Beijing voor een driedaags bezoek en zal hij tijdens dit bezoek het betreffende protocol ondertekenen.

CVSE-bezoek aan Joegoslavië

PRAAG - Tsjechoslowakije wil dat waarnemers van d: Conferentie voor veiligheid en samenwerking in Europa (CVSE) toegang krijgen tot de interneringskampen die in het voormalige Joegoslavië zijn opgezet door de verschillende partijen.

Op het moment is Tsjechoslowakije voorzitter van de CVSE, een samenwerkingsverband van 53 meest Europese landen. Minister van Buitenlandse zaken Jozef Moravcik is woensdag uit Praag vertrokken voor een bezoek aan het oorlogsgebied op de Balkan.

Stockmarket-NEWS

[NEW Y]ORK	PREV.	21-8	FRANKFURT	PREV.	21-8	AMSTERDAM	PREV	21-8
[DOW J]ONES	3304	3254	DAX INDEX	1513	1520	EOE INDEX	282.48	283.69
[...]P.	21.50	20.75	ASKO	729.50	717.00	ABN-AMRO	46.50	46.50
[...]ER B	54.50	54.38	BASF	216.70	218.20	AEGON	60.60	60.70
	43.13	42.63	BMW	522.00	518.20	AHOLD	78.80	78.90
	27.88	27.88	COMMERZBANK	220.50	223.00	AMEV	54.70	54.80
[...]LL B	38.38	38.38	DAIMLER BENZ	605.50	605.50	AKZO	146.10	147.10
[...]LER	20.75	20.63	DEUTSCHE BANK	614.30	616.00	BOLS	43.60	43.70
[...]CORP	17.38	17.25	HOECHST	238.60	239.70	BUHR.TET.	39.80	39.20
[...]AL CO	28.00	27.88	KAUFHOF	452.00	446.00	DAF	17.60	17.90
[...] COLA	43.63	42.75	MAN	283.00	282.00	DSM	102.30	102.60
[...]AL	35.00	35.13	PREUSSAG	334.00	332.50	ELSEVIER	107.50	108.00
[...]T	50.75	49.88	SIEMENS	593.00	595.20	FOKKER	20.20	19.40
[...] KODAK	44.38	43.13	VW	325.50	327.00	GIST BROC.	35.40	35.50
	65.38	63.13				HAGEMEYER	128.00	128.00
	41.26	40.50				HEINEKEN	172.90	175.20
[...]ELECT.	76.13	75.13	LONDON			HOOGOVENS	37.60	37.50
[...]OTORS	35.63	35.25				HUNT.DOUGLAS	44.80	45.00
	41.60	41.38	FT-100 INDEX	2359	2365	ING	45.60	45.90
[...]TAKE	12.38	12.25				KLM	25.40	25.60
	85.75	85.75	ARGYLL	3.32	3.32	KNP	39.60	38.70
[...]DOG	69.00	69.00	BARCLAYS BANK	2.93	2.98	NEDLLOYD	36.80	37.00
[...]NALDS	43.38	42.50	BASS	5.19	5.23	PHILIPS	23.50	23.60
	51.75	50.75	BRITISH STEEL	0.53	0.53	ROBECO	88.10	88.90
[...]S.MNG	100.63	98.26	BRITISH TEL	3.52	3.53	ROLINCO	86.80	88.00
[...] CORP	65.00	64.75	BTR	4.18	4.24	RORENTO	74.00	74.10
	83.00	82.13	CADBURY	4.54	4.54	RODAMCO	42.40	42.30
[...]RIS	80.25	79.88	CABLE & WIRE	5.09	5.03	ROYAL DUTCH	144.70	145.70
[...]R	59.88	60.25	GRAND MET	4.24	4.18	UNILEVER	181.90	183.40
	42.00	41.50	MARKS & SPENCER	2.97	2.95	VMF STORK	38.50	38.30
[...]OHN	34.13	33.63	REDLAND	4.12	4.05	VNU	72.50	73.00
[...]ORTH	30.25	29.88	TATE & LYLE	3.08	3.05	WESSANEN	89.10	89.80
	338.00	337.60	TOKYO			TORONTO		
	3.77	3.72	NIKKEI DOW IND.	16267	16216	TSE 300	3403	3390
[...] OIL	21.27	21.26	BRIDGESTONE	1090	1130	ALCAN	29.25	18.88
			CANON	1270	1320	BELL	46.00	45.63
[...]Yen	126.30	126.30	DAI ICHI KANGYO	1380	1580	BANK OF NS	23.63	23.50
			DAIWA SEC.	738	829	CAN.PAC.	16.75	16.63
[...]MARK	1.45	1.44	HITACHI	760	804	IMASCO	35.75	35.75
			HONDA MOT.	1270	1290	LAIDLAW	10.00	9.88
[...]US$	193.70	193.10	JAPAN AIRLINES	602	670	MOORE	22.00	21.75
			NOMURA SEC.	1280	1420	NORANDA	19.63	19.75
[...]NLG	1.63	1.64	NIPPON STEEL	243	266	PLACER DOME	12.38	12.25
[...]US$	140.25	139.65	MAZDA	426	422	POWER CORP.	16.13	15.88
[...]US$	83.86	83.81	SONY	3880	4070	ROYAL BANK	25.38	24.88

[Bo]ris Jeltsin bij eerste verjaardag coup:

[N]a privatisering kan [i]edere Rus participeren

[M]OSKOU — Elke [bur]ger in Rusland kan [aan]deelhouder worden. [Vo]or iedere Rus ligt per 1 [okt]ober een voucher ter [wa]arde van tienduizend [ro]ebel (ongeveer Nf 110) [...] waarmee aandelen [van st]aatsbedrijven of beleg[ging]sfondsen kunnen [wor]den gekocht.

[Dit] heeft de Russische presi[dent] Boris Jeltsin woensdag [ver]klaard in een toespraak [ter ge]legenheid van het feit [dat] een jaar geleden een [...]poging mislukte. De vou[cher] "is voor iedereen een [...]biljet naar de vrije eco[nomie]. We hebben miljoenen [...]ndommen nodig en niet [een] paar miljonairs", aldus [Jelt]sin.

[In] eerste instantie zal er [...]gens hem voor een bedrag [van] 1,4 miljard roebel wor[den] geprivatiseerd. Als de [...]ratie succes heeft, zullen [er in] 1994 meer vouchers [wor]den uitgegeven.

[D]e Russische president noe[mt d]e privatisering een van de meest serieuze taken waarvoor de regering zich geplaatst ziet. Rusland begon in januari met een op de vrije markt gerichte hervorming, maar het grootste deel van de bedrijven daar is nog in handen van de staat. Jeltsin kondigde verder aan dat de werknemers in de sociale sector per 1 september anderhalf maal zoveel zullen gaan verdienen als op het ogenblik. Onder deze werknemers vallen onder meer artsen en leraren.

Financieel N[ieuws]

Dollar sleept Wall [Street mee]

NEW YORK - De effectenbeurs van Wall Street heeft vrijdag sterk te lijden gehad van de koers van de dollar, die in New York tot een niveau zakte dat sinds de Tweede Wereldoorlog niet is voorgekomen. De Dow Jones-index van de dertig toonaangevende fondsen ging met 50,78 punten omlaag tot 3254,11punten. De dollarkoers stond tegen het einde van de handel op de wisselmarkt in New York op ongeveer f 1,6120 na f 1,6315op donderdag.

Alleen aan het begin van de aandelenhandel zaten de koersen in de lift. Een winst van dertien punten voor de beursindex werd veroorzaakt door de stijging van ruim zes procent in Tokyo en door de belofte van president Bush om de belastingen te verlagen. Al snel ging het bergafwaarts toen bleek dat de gezamenlijke interventies van de centrale banken om de dollarkoers op te vijzelen niets uithaalden. Toen niets meer de koersval van de dollar leek te kunnen stoppen ging de obligatiemarkt omlaag, waarop de aandelenkoersen snel volgden. Een handelaar sprak van een "domino-effect. De dollarkoers is sinds 1948 niet zo laag geweest en daar huiverden de markten van".

Voor de Amerikaanse dollar lijkt alleen nog redding mogelijk te zijn als in de VS de rente omhoog gaat en in Duitsland de rente omlaag, zo zeiden deskundigen. Een slotkoers van f 1,6415 (donderdag f 1,6340) in Amsterdam was nog even mogelijk kort na de omvangrijke interventies door de centrale banken, maar toen die het lieten afweten ging de koers in snel tempo omlaag. In New York stond de dollar zelfs even op f 1,6080.

De belofte van Bush om de belastingen te verlagen is vrij merkwaardig gezien het enorme begrotingstekort van de VS. Vrijdag werd bekend dat het tekort in de eerste tien maanden van het lopende begrotingsjaar met 272,34 miljard dollar al groter is dan het tekort over heel het voorgaande begrotingsjaar. Sommige [...] laren noemden het [...] vallig dat de centra[...] ken ingrepen zo k[...] redevoering van de [...] kaanse president. [...] dunne markt hadd[...] gecoördineerde ste[...] kopen juist sterk [...] werken. Dat de koers [...] door omhoog ging [...] doordat de belegger[...] redenen zien om doll[...] kopen, zo werd gezegd [...] verdere daling van de [...]

British Ai[rways verlaagt] tarieven o[p ...]

LONDEN - De britse l[ucht]vaartmaatschappij B[ri]tish Airways (BA) h[eeft] de tarievenslag op de tr[ans]atlantische routes na[ar de] Verenigde Staten ve[r]vigd. Vrijdag maakte [...] zijn wintertari[even] bekend voor vluchte[n van] Londen naar enkele Am[e]rikaanse bestemminge[n]. Het goedkoopste tari[ef is] 229 pond sterling (f 7[...]) voor een retourticket [...] bestemming New Yo[rk] Newark of Boston.

Er heerst op het ogenb[lik] een tarievenslag op [de] routes over de Atlan[tische] Oceaan, maar de goedk[ope] tarieven golden tot [nu] alleen voor het vl[iegen] vanuit de VS naar Eu[ropa]. De nieuwe tarieven van [...] gaan op 1 oktober in [...] gelden tot eind maart [...]

Kleine [...] afnam[e ...]

AMSTERDAM - Ze[...] duizend kleine Haïtia[an]s[e] koffieboeren ontvangen [...] elk geval voor een [...] van hun schamele [...] de prijs die Max Havela[ar] garandeert. Veel meer [pro]ducenten moeten [...] deze regeling kunnen p[ro]fiteren, vindt de [...] tiaanse ontwikkeli[ngs]werker Germilus C[...] Hij is momenteel [...] aan een rondreis d[oor] Europa om bij koffieb[ran]ders de afname van [...] keurmerkkoffie te v[er]hogen.

Hij liet zich in Neder[land] vergezellen van pater C[...]

De 59-jarige Horst Schulmann, nu nog directeur van het in Washington gevestigde Institute for International finance (IIF), wordt president van de Centrale bank van de DUITSE deelstaat Hessen en daarmee lid van de bestuursraad van de Bundesbank. Hij volgt Karl Thomas op, die eerder deze maand plotseling overleed. Schulmann kreeg in 1987 de leiding bij het IIF, een instelling van de commerciële banken. Hij was daarvoor onder meer economisch adviseur van bondskanselier Helmut Schmidt en speelde in die functie een belangrijke rol bij de oprichting van het Europese monetaire stelsel in 1979.

***

Het percentage van het TAIWANESE Bruto nationaal product dat wordt gespaard zal dit jaar dalen van 29,5 tot 27,9, het laagste niveau sinds 1975, zo verwacht het Bureau voor statistiek van Taiwan. Het bureau schrijft dit toe aan de toeneming van de consumentenbestedingen en het wegvloeien van kapitaal naar het buitenland. In 1987 lag de spaarquote nog op een recordniveau van 38,5 procent. Alleen in Singapore werd toen nog meer gespaard. De Taiwanezen zijn internationaal gezien overigens nog steeds nijvere spaarders.

[...]smeken om grotere [Ma]x Havelaar-koffie

berekening van de VN-organisatie voor handel en ontwikkeling, de Unctad, en de FAO, de voedsel- en landbouworganisatie van de VN. Zij kwamen tot de slotsom dat 120 dollarcent per pound voldoende is om de boer een een reëel bestaan te garanderen. De stichting heeft de prijs met vijf procent verhoogd om de boer iets extra's te geven waarmee hij zijn ontwikkeling en zijn produktiemethode kan financieren.

Met deze extra gelden voor de ontwikkeling heeft cadet op Haïti inmiddels negen pelmachines aangeschaft en vier droogvloeren kunnen aanleggen. Daarmee kunnen de boeren de kwaliteit van hun koffie verbeteren, wat de kans op afzet bij de branders verhoogt. Tevens kan Cadet met de ontwikkelingsorganisatie Cohan (Cooperation Haïtiano Néerlandaise) achter zich rekenen op kredieten bij de banken, wat de kleine boeren afzonderlijk wel kunnen vergeten. Cadet kocht op die manier een aggregaat voor de stroomvoorziening van het fabriekje in de Haïtiaanse hoofdstad, Port-au-Prince, waar de koffie wordt klaargemaakt voor verzending.

Deze succesjes zijn voor Cadet niet voldoende. "De boeren krijgen slechts voor een deel van hun produktie de Max Havelaar-prijs. Voor de rest vangen ze gewoon de absurd lage wereldmarktprijs. Van een inkomen voor een reëel bestaan is zo nog geen sprake. We moeten dus nog meer via de Max-Havelaar-regeling verkopen".

Heerko Dijksterhuis, woordvoerder van de stichting Max Havelaar, onderschrijft de mening van Cadet. "Gezien het aanbod van de boeren zouden wij zeker twintig keer zoveel als nu kunnen kopen, maar dat is in de praktijk niet haalbaar. Daarvoor is de afzet bij de consument te gering". De consument kocht vorig jaar in Nederland 12 miljoen pakken koffie van 250 gram van het Max Havelaar-keurmerk, 10 procent meer dan in 1990.

Volgens Dijksterhuis weten veel mensen nog niet dat het keurmerk in vrijwel elke supermarkt te krijgen is. "Velen denken nog dat ze voor Max Havelaar-koffie naar een wereldwinkel moeten". Ook het prijsverschil dat per pak van 250 gram zo'n negentig cent bedraagt, speelt volgens de woordvoerder een rol, maar prijsverlaging is niet aan de orde, ook niet nu de prijs op de wereldmarkt zo sterk is gedaald. "De prijs die een boer nodig heeft voor een reëel bestaan, staat helemaal los van de wereldmarktprijs. Daarvoor bieden wij nou juist die garantie".

Volgens J.A. Fokkinga, directeur van de Almelose koffiebrander Neuteboom, is niet zozeer de prijs als wel de kwaliteit van doorslaggevende betekenis. "Ik begrijp dat de klant voor de schappen in de supermarkt wel even aarzelt als hij het prijsverschil ziet, maar dat is toch niet de grootste barrière. De consumenten vertrouwen op hun merk dat zij al jaren drinken en stappen niet zo maar over. De klant moet eerst duidelijk worden gemaakt dat de Max Havelaar-koffie ook goed van smaak is".

Ook zijn koffiebranderij kampt met afzetproblemen van de Max Havelaar-koffie. Uit ideële overwegingen hielp hij deze week Cadet van een voorraad van 380 balen van 60 kilo af. "Maar die zijn bestemd voor het pakhuis, want kwijtraken doe ik ze voorlopig niet", vertelt Fokkinga.

In 1989 begon Fokkinga zijn contacten op Haïti met een koop van 300 balen. Voor volgend jaar heeft hij een contract voor de levering van 1500 balen gesloten. Die zijn overigens ook uit commerciële overwegingen besteld, zo geeft Fokkinga toe. Bij Neuteboom maakt de Max Havelaar-koffie inmiddels 60 procent van de totale omzet uit. Naar zijn zeggen heeft hij in Nederland het grootste aandeel van de Max-Havelaarkoffie.

Fokkinga zegt begrip te hebben voor de situatie van de kleine koffieboeren maar onderstreept dat de groei van de afzet van het keurmerk het aanbod van de producenten niet kan bijbenen. "De afzet groeit heus wel. Ik voorspel voor het eind van het jaar de introductie van Max Havelaar-koffie in Duitsland. Dat is een enorme markt. Frankrijk, Engeland en Scandinavië zullen snel volgen, maar soms moeten we wat meer geduld hebben. Een situatie zoals op Haïti die in 500 jaar is gegroeid, verander je niet binnen twee jaar".

MENSEN

Vluchten kan niet meer

■ *Achter een paar dozijn Afghanen staat een pick up gereed om zoveel vluchtelingen als er in de wagen gaan weg te voeren naar de grens met Pakistan. Probleem is echter dat de Pakistaanse autoriteiten hebben verboden dat* ***Afghaanse vluchtelingen*** *het land binnenkomen.*

Regisseur John Sturges overleden

John Sturges, regisseur van actiefilms als 'The magnificent seven' en 'A bad day at Black Rock' is dinsdag op 82-jarige leeftijd overleden in zijn woning in San Luis Obispo, 320 kilometer ten westen van Los Angeles. Dit heeft een ziekenhuiswoordvoerder vrijdag gezegd.

Sturges stond bekend als de laatste van de ouderwetse grote actiefilmmakers van Hollywood. Na enkele tientallen documentaires, die hij tijdens de Tweede Wereldoorlog maakte voor de Amerikaanse luchtmacht, besloot Sturges de overstap te wagen naar de bioscoopfilm.

Zijn eerste grote succes was 'A bad day at Black Rock' uit 1954, met Spencer Tracy, Lee Marvin en Ernest Borgnine, waar hij een Oscarnominatie voor kreeg. Daarna maakte hij 'Gunfight at the OK Corral' (1957), 'The old man and the sea' (1958) en 'The magnificent seven' (1960). Deze film met een hele reeks sterren als Steve McQueen, James Coburn en Yul Brynner, wordt beschouwd als zijn grootste meesterwerk.

Sturges was in de jaren daarna ook nog succesvol met 'The great escape' (1967) met Charles Bronson en zijn laatste film 'The eagle has landed' (1977) met Donald Sutherland en Michael Caine.

De eerste blikken in de camera van de Westerling

Na een zoektocht van meer dan twee en een half jaar in 'elk hoekje in de wereld' zijn ruim honderd films bijeer gebracht die voor het eerst een blik gunnen op de zogenoemde primitieven of wilden uit Afrika, Oceanië en (Indiaans-) Amerika. De historische films en fragmenten uit de periode 1894-1989 werden door westerlingen gemaakt en zijn vanaf 1 tot en met 11 september in het Soeterijn in Amsterdam te zien.

Het is voor het eerst dat dergelijke etnografische films in Nederland worden vertoond. Het festival dat de titel 'Voor het eerst in beeld -een blik op de ander' meekreeg, werd eerst in Marseille gehouden. Na Nederland maakt het festival een toernee door de wereld.

Centraal staat de **'eerste blik' van** (wat de 'westerse mens' noemt:) **de 'primitieveling'** die op beeld werd vastgelegd. De filmmakers waren veelal antropologen of ontdekkingsreizigers. Het eerste filmmateriaal is in 1894 geschoten van dansende Sioux-indianen.

Op het festival zijn ook films te zien die als amusementsfilm voor het Amerikaanse publiek werden gemaakt. Daarin figureren bijvoorbeeld indianen, die bij nadere bestudering heel andere kleding droegen dan in de literatuur was beschreven. De kledij bleek dan ook door de filmmaker te zijn meegenomen om de indianen wat meer 'couleur locale' te geven.

De filmpjes variëren in lengte van enkele secondes tot anderhalf uur.

***

Het DUITSE autoconcern Volkswagen en het VS-computerbedrijf Digital equipment gaan in de Duitse stad Braunschweig een instituut voor de opleiding vn managers vestigen. Deze International school of integrated management moet in het najaar gaan draaien.

DEUTSCHE BP, de Duitse dochteronderneming van het olieconcern British Petroleum, heeft besloten tot een reorganisatie die het aantal werknemers in de periode tot 1994 zal verminderen van 3.750 tot minder dan 3.000.

Journalist twee keer kaakbreuk

Volkskrant-correspondent en Weekly-Mailredacteur **Phillip van Niekerk** in Zuid-Afrika, die krap drie weken geleden een kogel door zijn hoofd en kaak kreeg bij een reportage in een 'zwart' woonoord bij Johannesburg, is vrijdag opnieuw zwaar geattaqueerd.

Hij kreeg, toen hij voor het eerst weer naar zijn werk ging, een slag op zijn herstelde en zorgvuldig genaaide kaak, waardoor deze opnieuw brak. Zijn bril ging ook weer aan diggelen. De klap kreeg hij van een brandweerman, de commandant van Johannesburgs grootste brandweerkazerne, Nic Botes. Dit gebeurde nadat Van Niekerk met zijn auto Botes' motorfiets raakte zonder dat er overigens letsel of schade ontstond. Botes weigerde Van Niekerks excuses aan te nemen, maar sloeg er meteen op los.

Geen woonplaats voor Somaliërs

De hoge commissaris voor de vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) zoekt dringend opvangmogelijkheden voor een klein deel van de naar schatting een miljoen **Somalische vluchtelingen**. Helaas willen maar weinig landen hen hebben, zo constateert de organisatie.

Het gaat hierbij niet om tijdelijke opvang zoals die voor de vluchtelingen uit het voormalig Joegoslavië, maar om 'hervestiging'. Dat houdt in dat de UNHCR landen buiten de regio waar de vluchtelingen vandaan komen oproept hen voor lange tijd op te nemen, omdat zij om wat voor reden dan ook voorlopig niet terug kunnen naar hun vaderland.

De situatie in Somalia ziet er veel grimmiger uit dan in het vroegere Joegoslavië. Zelfs als de oorlog daar ooit afgelopen is, is er niets waar die mensen naar terug kunnen. Er zijn geen dorpen meer, geen wegen, niets. In Somalia dreigen 1,5 miljoen mensen van honger te sterven. In het land woedt sinds januari 1991 een bloedige burgeroorlog.

De UNHCR wil 300 gehandicapte en zwaargewonde Somaliërs, met hun families een groep van 1.200 mensen, hervestigen. De meesten van hen zijn ernstig getraumatiseerde slachtoffers van martelingen, mensen die gewond zijn geraakt in de oorlog en dringend medische verzorging nodig hebben en 'vrouwen in gevaar', meestal vrouwen die verkracht zijn en zelfs als het vrede wordt moeilijk kunnen terugkeren in de Somalische maatschappij.

"Het lijkt soms wel of het niemand iets kan schelen", stelt Gary Troller, hoofd hervestigingsprogramma's van UNHCR. "De reactie op onze verzoeken is erg teleurstellend, om het zachtjes te zeggen. Somalische vluchtelingen zijn een van de moeilijkste groepen om te hervestigen".

Kerwin Duinmeijer

Enkele honderden mensen hebben donderdagavond voor het negende achtereenvolgende jaar op de dam in Amsterdam de moord op **Kerwin Duinmeijer** herdacht. De Antilliaanse Duinmeijer werd op 20 augustus 1983 in de Damstraat doodgestoken, omdat zijn huidskleur de dader niet aanstond. De jongen was vijftien jaar oud.

De deelnemers verzamelden zich om 19.00 uur op De Dam, waar de Amsterdamse dichter Morris Di het gedicht voordroeg dat hij een nacht na de fatale steekpartij schreef. Daarna wandelde als gevolg van de hevige regenval een sterk uitgedunde groep mensen naar het Kerwin-monument in het Vondelpark waar kransen en bloemen werden gelegd.

Abortus bang jaagt veestapel de dood in

Een boer in Noord-Brabant kan al zijn 220 koeien laten electrocuteren of op andere wijze afmaken. Zijn vee heeft de gevreesde ziekte **'abortus bang'**. Dat heeft de directeur van een gezondheidsdienst voor dieren gezegd.

Twee weken geleden werd dezelfde ziekte geconstateerd op een ander bedrijf in de Nederlandse provincie. Daar moesten honderd koeien worden afgemaakt.

Het onderzoek naar de ziekte startte vorige zondag bij de vroegtijdige geboorte van een kalf. Afgelopen donderdag bleek uit bloedproeven dat de betrokken koe was besmet.

Voorlopig geldt voor vijftien rundveebedrijven in de buurt een blokkade. Er mogen alleen dieren worden vervoerd naar het slachthuis.

Geen muilkorf voor Kojak

De **bruine bastaardhond Kojak** die begin dit jaar een vinger afbeet van een Amsterdammer, hoeft geen muilkorf om. Wel mag hij in een bepaald gebied in de hoofdstad slechts nog kort aangelijnd en met een ijzeren wurgband om lopen voor het geval hij zijn "vijand" tegenkomt.

Het slachtoffer Bendig - die nu een stuk van zijn vinger mist - spande een kort geding aan tegen Kojak, waarbij hij eiste dat de kwispelende viervoeter een muilkorf moet dragen omdat hij een gevaar is voor iedereen.

De rechter mr. Asscher, die zichzelf geen hondenkenner noemt, vindt echter een muilkorf of een muilband een veel te ver strekkende maatregel. "dit is zeer hinderlijk voor een hond en bestempelt hem bovendien als gevaarlijk".

Romeinse von aan voet va scheve Pisa-to

Tijdens **archeologis graafwerkzaamheden** buurt van de toren van zijn de restanten gevo van een Romeins huis u tijd van keizer Consta (4de eeuw voor Chri Dit is bekendgemaakt het bureau van toezicht oudheden.

De resten van het die zich circa dertig meter onder het befa plein Campo Dei Fiori b den, zijn rijkelijk gedeco met mozaïeken. Het o komen was volgens ar logen een winkel, gezie grote hoeveelheden wij fora's en ceramische schalen.

Voorts is een object metaal gevonden dat een rurgisch instrument kunnen zijn. Enkele d geleden werden op het terrein de resta gevonden van een k begraafplaats met geraamte van een kind ongeveer tien jaar oud.

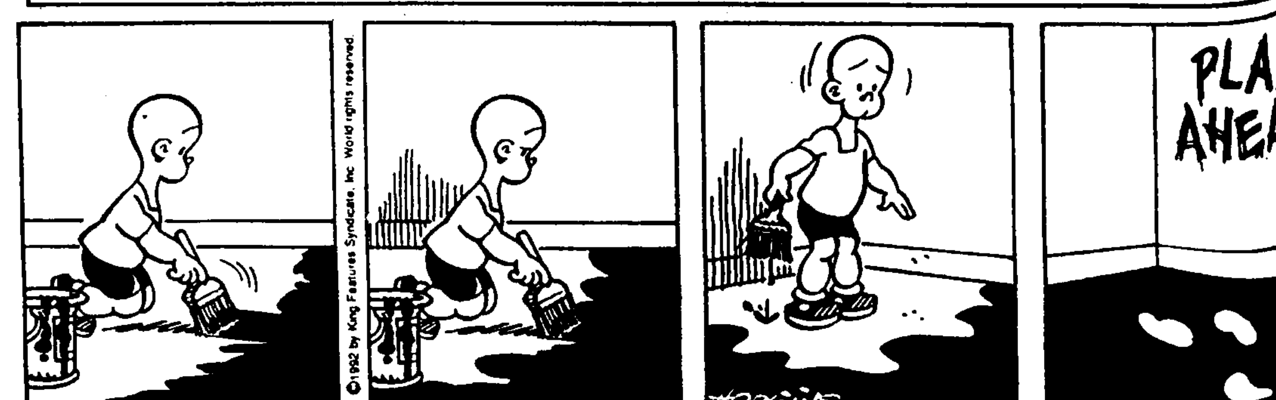
Het terrein rond de t van Pisa is rijk aan arch gische vondsten uit zow Romeinse als uit de Etr sche tijd. Veertig geleden zijn tussen de en de grote begraafpl een aantal Lombardi graven gevonden.

Vader van Tweety gehuldigd

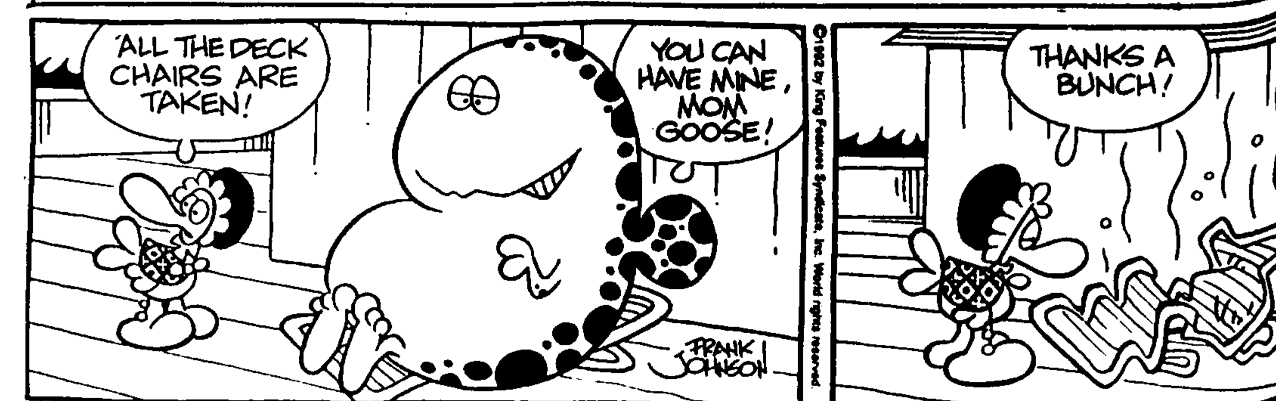

■ ***Friz Freleng*** *is animator en een Academy award rijker. De tekenfilmontwerper ontving zijn erkenning op de Hollywood Walk of Fame. Frelend regisseerde meer dan 300 tekenfilms en bedacht verschillende hoofdrolspelers als (van links naar rec Bugs Bunny, Yosemite S Sylvester the Cat en Tw Bird.*

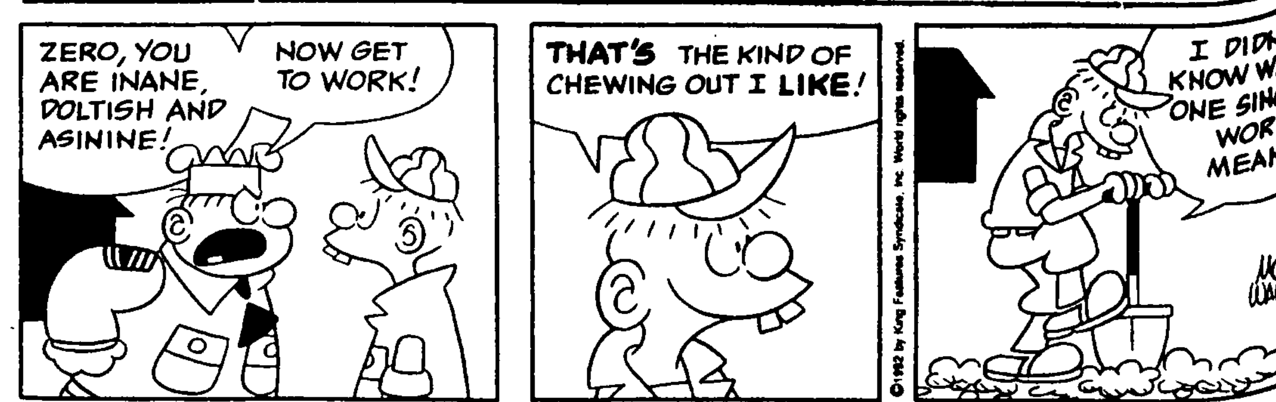
HENRY ® By Dick Hodgins

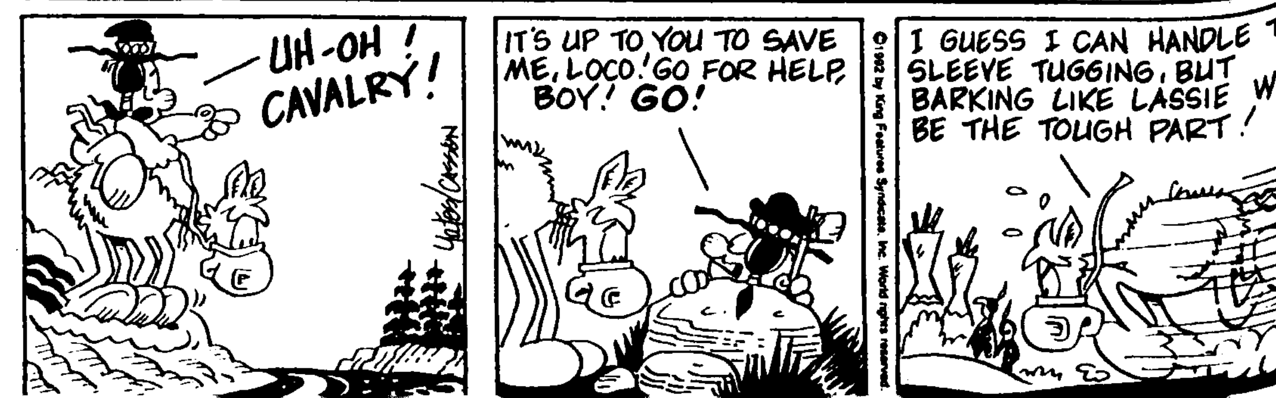
BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

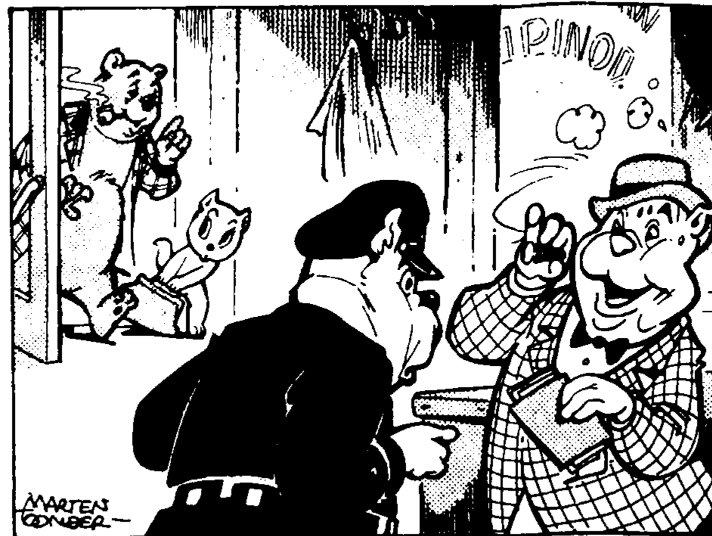
REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

Heer Bommel en de Dankputters
door Marten Toonder

3688 — In het stationskoffiehuis te Rommeldam stonden twee zakenlieden aan de tapkast van een verfrissing te genieten. Het waren Super en Hieper, die er wel vermoeid, maar toch voldaan uitzagen.

"Een lange reis achter de rug", sprak de eerste tot de waard. "We zijn de binnenlanden in geweest; eerste klas werk".

"Jullie hebben goeie zaken gedaan, zie ik", zei de herbergier, een bewonderende blik op Super's dikke portefeuille werpend.

"We mogen niet mopperen", gaf de ander toe. "Ik geef een rondje!"

Hij maakte een ruim gebaar naar een nieuwe klant, die juist binnentrad. Doch toen zag hij tot zijn verrassing, dat dit niemand anders dan de commissaris van politie was.

"Geen rondje, dank je", zei de beambte, nadertredend. "Ik kom hier voor controle. Wat een mooie portefeuille heb je daar, Super".

"Ja, vindt u ook niet?" zei de zakenman met een gemaakt lachje. Hij trachtte het leder snel in zijn binnenzak te schuiven, doch de politiechef had goede ogen.

"Het ding lijkt sprekend op dat van heer Bommel", hernam hij. "Mag ik het eens bekijken?"

"Och, er is niks aan te zien, hè baas?" viel Hieper in. "We hebben zaken gedaan met die bolle; met heer Bommel bedoel ik. Hij was ons nog wat geld schuldig — en toen zei hij: "Hier, houdt dat ding er maar bij, dat is handig". Want hij is royaal, wat jij baas?"

"Reuze royaal", gaf Super toe. "Jullie hebben me netjes behandeld", zei Bommel, "en daarom mogen jullie mijn portefeuille erbij hebben". Dat zei hij. U weet hoe die dingen gaan; ouwe jongens onder elkaar".

Op dat moment werd de deur van het establissement weer geopend — en nu traden Tom Poes en heer Ollie binnen.

AGENDA CURAÇAO

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

HTDIENST ARTSEN
nten van de artsen van Bandabao de district) kunnen in spoedgevallen foon 641658 bellen en dan het voordapparaat afluisteren. De nten van de andere districten kunnen spoedgevallen de artsenpraktijk van eigen huisarts bellen en het voordapparaat zal dan mededelen wie enstdoende arts is.

DERARTS
iculiere patiënten)
de dienstdoende arts belt U tel.: 00/625100.

ENIGING VAN TANDARTSEN
de dienstdoende arts gedurende het einde en op feestdagen gelieve tel.: 22 op te bellen.

NTRO MEDICO STA ROSA
Rosaweg 327, tel.: 672300/676666; ingstijden zaterdag en zondag van 0-24.00 uur.

WIJKVERPLEGING

GELE KRUIS WIJKVERPLE-G
Maria 17. Tel.: 682344, 682947, 12 en 682574; geopend vanaf zeven 's morgens tot vijf uur 's middags; ekuur wijkgebouw Bonam: iedere dag van 09.00-11.00 uur. Tel.: 371865; ant: tel.: 687707; Montagne Abao: 673711; Kaya Fensu: tel.: 618577; ayaweg: tel.: 657508; voor informatie nt zuigelingen- en peuterbureaus kan terecht op consultatiebureau Brie-. Tel.: 373584.
ndienst t/m 25 augustus: zuster Van hoven. Tel.: 376728.

CHTING VAN HET WIT GELE UIS VOOR GEZINSVERZOR-G 'KWIDO PA FAMIA'
Maria 17. Tel.: 680222; spreekuren ndag, woensdag en vrijdag van 08.00-00 uur; dinsdag en donderdag van 0-16.00 uur.

TRALE WIJKVERPLEGING
r Gosieweg 15. Tel.: 692231/ ; geopend van 07.00-17.00 uur; de heeft zuster Concincion. Tel.: 1, pageboy 669-0368 b.g.g. 691838. or Bandabao, Groot Sta Martha 141. 642555; geopend van 14.00-17.00 ; de wacht heeft zuster Concincion. 695381.

AAMKLINIEK RIO CANARIO
ottegatweg Noord 43, tel.: 44510, 343, 691683 en 691838; voor infor-e over prenatale zorg en zorg gedu-de en na de bevalling.
sultatiebureau zuigelingen: iedere donde-middag van 13.30-16.00 uur.
sultatiebureau peuters: iedere dins-middag van 12.30-14.45 uur.

CHTING WIJKVERPLEGING BAN-BAO
n 35, tel.: 648077/648387; open van dag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; 17.00 uur bereikbaar: zuster Van Her-. Tel.: 642798 b.g.g. 601760.
sultatiebureau: iedere dinsdag van 0-11.00/18.00-20.00 uur.

DASHON LECHI DI MAMA RSOU
r informatie tel.: 672289, 648225 of 9.

GENEESK. DIENST

ADS- EN 2DE DISTRICT OOST
augustus 1992 vanaf 08.00 uur tot 24 augustus 1992 om 07.00 uur:
r Elhage, Sentro Mediko Santa . Tel.: 676666; spreekuren: 11.00-00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel.: 661 b.g.g. 689266/689337.

(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Mercelina, Braakman, Doran, Guerrero-Bakmeyer en Ayubi)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
21 augustus 1992 vanaf 17.00 uur tot 24 augustus 1992 om 07.00 uur:
Dokter Swart, Dokterskamer Van Leeuwenhoekstraat. Tel.: 624443/624113; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen tel.: 672367 b.g.g. 689266/689337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Goilo-Henry, Roose, Braakman-Bonder, De Rouw-Picus, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
21 augustus 1992 vanaf 17.00 uur tot 24 augustus 1992 om 07.00 uur:
Dokter Esseboom, Sentro Mediko Barber. Tel.: 641658; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen tel.: 695586 b.g.g. 689266/689337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucasius, Spong en Tweed).

■ **Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!**

HYGIËNISCHE DIENST
in het weekeinde van 21 augustus tot en met 23 augustus na kantooruren heeft de **heer S. Pieter. Tel.: 625800, pagenummer 310-0712** dienst.

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST
ZATERDAG

Otrobanda
Union, Breedestraat 137. Tel.: 623575.
Punda
Juliana, Julianaplein 6. Tel.: 54500

ZONDAG

Otrobanda
del Pueblo, Breedestraat 82. Tel.: 625333/625444.
Punda
Vredenberg, Socretesstraat 3. Tel.: 613300/54492.

DIVERSEN

VERLOF BEGRAFENIS

(van 10.00-14.00 uur)
22 augustus: P.A.J. Scherptong, Winston Churchillweg 157-E.
23 augustus: S. Jennie-Kleinmoedig, Angolaweg 76.

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (**op zaterdag**): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is **op zaterdag** van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA. Tel.: 685544)
openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor **spoedgevallen tel.: 685917.**

STICHTING DIERENBESCHERMING CURAÇAO
Het Dierenasiel is open van maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

DIERENARTS
voor **spoedgevallen gelieve te bellen: 614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.**

MAANDAG

TOERISTENSCHIP
11.00-18.30 uur 'Seawind Crown' (AUA).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30. 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO: zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (cha ismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
SERU FORTUNA: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 uur.
TERA CORA: zon.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisan')
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

GEREFORMEERDE KERK

Groot Kwartier
08.30+16.30 uur dienst.
Muizenberg/Stenenkoraal
10.00 uur dienst.
Buena Vista
08.30 uur dienst.
19.00 uur samenkomst.
Santa Rosa
10.00 uur dienst.
19.00 uur samenkomst.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur ds. O.G. Haasnoot (collection children Brasil).
Fortkerk
(Fort Amsterdam)
09.30 uur ds. H. Gilhuis (collecte kinderen Brazilië).
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur ds. H.B. van der Steen (collecte kinderen Brazilië).

****

TELECURAÇAO (kanaal 8/6)

ZATERDAG
16.30 Telefiesta met tante Irma
17.30 Special: 'Montertrucks'
18.00 Studio Sport
18.57 Tempu pa Dios
19.00 Cocktail Turístiko met Captain Sterling
20.00 Telenotisia
20.30 TeleCuraçao Special
21.00 Salsa City Special (presentator Bob Harms): 'Curaçao Salsa Festival'
22.00 Wega di Number Kòrsou
22.07 vervolg Salsa City
23.30 Sluiting.

ZONDAG
16.00 Sena di Señor o.l.v. pastoor Gilberto Jiménez met zang van koor Mensahe Alegre
17.00 Sala di Konsierto
17.50 Wega di Number Kòrsou
18.00 Di bishita ku.....
19.00 Cocktail Special
20.00 Telenotisia
20.30 Shete Dia
21.00 Herhaling programma 'Sábado Sensacional'
24.00 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden!)

HBO (kanaal 83)

ZATERDAG
15.45 Movie: 'Arena' (1990; Paul Satterfield/Claudia Christian)
17.30 Sports Illustrated Swimsuit '92
18.30 Movie: 'Fast Getaway' (1991; Corey Haim/Leo Rossi)
20.00 Movie: 'Citizen Cohn' (1992; James Woods/Joe Don Baker)
22.00 Dream On: Red All Over
22.30 Larry Sanders (Gary Shandling)
23.00 Movie: 'The Killing Streets' (1991; Michael Pare/Lorenzo Lamas)
24.50 Real Sex
01.50 Russell Simmons' Def Domedy Jam
02.20 Movie: 'Cutting Class' (1989; Donovan Leitch/Jill Schoelen)
03.50 Tales From the Crypt
04.20 Movie: 'Cat Chaser' (1991; Peter Weller/Kelly McGillis).

ZONDAG
12.00 Movie: 'Violets Are Blue...' (1986; Sissy Spacek/Kevin Kline)
13.30 Movie: 'Regarding Henry' (1991; Harrison Ford/Annette Bening)
15.30 Movie: 'Just One of the Guys' (1985; Joyce Hyser/Clayton Rohner)
17.15 Movie: 'The Color Purple' (1985; Whoopi Goldberg/Margaret Avery)
20.00 Movie: 'Ghost' (1990; Patrick Swayze/Demi Moore)
22.15 One-Night Stand
23.30 Movie: 'Regarding Henry' (1991; Harrison Ford/Annette Bening)
24.50 Movie: 'Too Much Sun' (1991; Eric Idle/Andrea Martin)
02.30 Larry Sanders (Gary Shandling)
03.00 Movie: 'Another 48 Hrs.' (1990; Eddie Murphy/Nick Nolte)
04.40 Never Say Die: The Pursuit of Eternal Youth
05.40 Strangers: Windows (Timothy Hutton).

ABC (kanaal 99)

ZATERDAG
20.00 MacGyver
21.00 Human Target
22.00 The Commish
23.00 ABC News.

ZONDAG
19.00 Life Goes On
20.00 Funniest Videos
20.30 America's Funniest People
21.00 ABC Sunday Night Movie.

AE (kanaal 73)

ZATERDAG
17.00 Caroline's Comedy Hour
18.00 Ancient Lives
19.00 House of Eliott
20.00 Movie: 'Alice to Nowhere Pt 1 of 2' (1986; John Waters/Rosey Jones)
22.00 Comedy on the Road
23.00 An Evening at the Improv
24.00 Movie: 'Alice to Nowhere Pt 1 of 2' (1986; John Waters/Rosey Jones)
02.00 Comedy on the Road
03.00 An Evening at the Improv
04.00 Movie: 'The Ugly American' (1963; Marlon Brando).

ZONDAG
12.00 Bernstein on Beethoven: A Celebration in Vienna
14.00 Movie: 'Streets of Laredo' (1949; Macdonald Carey)
15.35 Movie: 'The Hired Hand' (1971; Peter Fonda)
18.00 In Search of...
18.30 In Search of...
19.00 Road to War
20.00 Movie: 'Alice to Nowhere Pt 2 of 2' (1986; John Waters/Rosey Jones)
22.00 House of Elliot
23.00 Full Wax
24.00 Movie: 'Alice to Nowhere Pt 2 of 2' (1986; John Waters/Rosey Jones)
02.00 House of Elliot
03.00 Full Wax
04.00 Movie: 'Little Lord Fauntleroy' (1936; Freddie Bartholomew).

CBS (kanaal 75)

ZATERDAG
20.00 To Be Announced
20.30 CBS Saturday Night 'Movie: 'Gorillas in the Mist' (1988; Sigourney Weaver/Bryan Brown).

ZONDAG
19.00 60 Minutes
20.00 Murder, She Wrote
21.00 CBS Sunday Night Movie: 'A Woman Scorned: The Betty Broderick Story' (1992; Meredith Baxter/Stephen Collins)
23.00 CBS News.

NBC (kanaal 85)

ZATERDAG
20.00 Golden Girls
20.30 Home Fires
21.00 Empty Nest
21.30 Nurses
22.00 Sisters.

ZONDAG
19.00 To Be Announced
21.00 Movie: 'Switch at Birth' (Pt 1 of 2).

TBS (kanaal 89)

ZATERDAG
16.05 Movie: 'Skyjacked' (1972; Charlton Heston)
18.05 WCW Saturday Night Wrestling
19.05 Major League Baseball Saint Louis Cardinals at Atlanta Braves (L)
22.05 U.S. Olympic Gold Summer National Swimming Champ. (T)
23.05 Movie: 'Deadly Lessons' (1983)
01.05 Movie: 'Night School' (1981; Ken Hughes)
02.45 Movie: 'Rock 'n Roll High School' (1979; P.J. Soles)
04.45 Three Stooges
05.05 All in the Family
05.35 Gomer Pyle.

ZONDAG
12.40 Movie: 'Superman III' (1983; Christopher Reeve)
15.35 Movie: 'Planet Earth' (1974; John Saxon)
17.05 Tom and Jerry's Funhouse
17.35 Captain Planet and the Planeteers
18.05 WCW Main Event
19.00 Little House on the Prairie
20.00 Little House on the Prairie
21.05 National Geographic Explorer
23.05 Network Earth
23.35 Paid Program
24.35 World Tomorrow
01.05 Paid Program
02.35 Feed the Children With Larry Jones
03.05 Paid Program
04.05 WCW Main Event
05.05 Gomer Pyle
05.35 CNN News.

EURO-TV (kanaal 76/77)

ZATERDAG
19.00 Boes
19.25 NOS Journaal
19.40 Love Letters
21.00 Sluiting.
(zondag van 09.00-11.00 uur herhaling)

ZONDAG
19.00 Dommel
19.25 NOS Journaal
19.40 Studio Sport/NOS Laat
20.10 Geef je verstand eens Voorrang
21.00 Sluiting.
(maandag van 09.00-11.00 uur herhaling)

IMPORTANT DIETARY FIBER IN USA RICE

Fiber has always been an important part of our diet. In addition, studies now show that a high fiber diet may also reduce the risk for developing cancer. The USA National Cancer Institute recommends a diet that includes 20 to 30 grams of fiber per day. The best sources of fiber are grains, fresh fruits and vegetables, legumes (beans and peas), and nut and seeds.

As you increase the number of high fiber foods in your diet, be sure to monitor the fat content of the foods. High-fat foods increase the risk of obesity, heart disease, and cancer. The trick is to eat in moderation. Not all the grain in your diet has to be whole grain (such as brown rice), nor does every piece of fruit have to be high in fiber. Refined grains like white rice also play an important part in the diet because they are low in fat and provide many essential vitamins and minerals.

Variety is the key word in balancing your diet. Rice is so versatile, it makes the task of menu planning a pleasure. Whether you serve it with fresh vegetables as a side dish or with fruits as light lunch or dessert, USA Rice is the right way to serve up a meal rich in fiber.

I.M.

OPENBARE VERKOOP

Op woensdag 23 september 1992 des voormiddags om 10 uur zal ten kantore aan de Polarisweg 31 - 33 ten overstaan van één van de notarissen of diens plaatsvervanger van het kantoor Palm & Senior in het openbaar worden verkocht ex artikel 1203 van het Burgerlijk Wetboek:

het tot 11 juli 2040 lopend recht van erfpacht op het perceel grond gelegen in het Tweede District van Curacao, bekend als Blok H kavel 7 van het verkavelingsplan "SANTA ROSA BARIKA", ter grootte van 1.000m2, nader omschreven in meetbrief nummer 539 van 1965, met het daarop gebouwde plaatselijk bekend als Bentaweg 2.

De veilingsvoorwaarden liggen ter inzage op voormeld notariskantoor vanaf 8 dagen vóór de veiling en houden onder meer in dat iedere bieder gehouden is terstond een bankgarantie of andere vorm van zekerheid te stellen tot nakoming van zijn bod en de bijkomende kosten.

NOTARISKANTOOR PALM & SENIOR
Polarisweg 31 - 33
Tel.: 613199 - 613655.

OPENBARE VERKOOP

Op dinsdag 22 september 1992 des voormiddags om 10 uur zal ten kantore aan de Polarisweg 31 - 33 ten overstaan van één van de notarissen of diens plaatsvervanger van het kantoor Palm & Senior in het openbaar worden verkocht ex artikel 1203 van het Burgerlijk Wetboek:

het tot 15 oktober 2033 lopend recht van erfpacht op het perceel grond gelegen in het tweede district van Curacao op "GROOT KWARTIER", bekend als Blok G kavel 28 van het verkavelingsplan "GROOT KWARTIER", ter grootte van 610m2, nader omschreven in meetbrief nummer 72 van 1969, met het daarop gebouwde plaatselijk bekend als Guaicapuroweg 2.

De veilingsvoorwaarden liggen ter inzage op voormeld notariskantoor vanaf 8 dagen vóór de veiling en houden onder meer in dat iedere bieder gehouden is terstond een bankgarantie of andere vorm van zekerheid te stellen tot nakoming van zijn bod en de bijkomende kosten.

NOTARISKANTOOR PALM & SENIOR
Polarisweg 31 - 33
Tel.: 613199 - 613655.

Met diep leedwezen maken wij het plotselinge overlijden bekend van de heer

CHARLES J. BOOM (Chicho)

Namens zijn:
dochter : **Tania Boom**
zuster : **Marie Louise Elias-Boom**

Fohed A. Elias en familie
Oswald en Matilde Boom en familie
Rudolf en Edna Boom en familie
Campbell Beaujon en echtgenote
Gregory en Marianne Elias en familie.

De begrafenis vindt plaats op Maandag 24 augustus om 16.30 vanuit de rouwkamer van het St. Elisabeth Hospitaal naar de Protestantse begraafplaats te Roodeweg.
Vanaf 14.00 uur is er gelegenheid tot condoleren.
Gelieve geen rouwbeklag aan huis.

In plaats van bloemen donatie aan het Wilhelmina-fonds.

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:
Licht tot half bewolkt met voornamelijk in de nacht- en ochtenduren een plaatselijke bui.
Matige tot vrij krachtige, overdag af en toe krachtige, oostelijke wind (tussen twaalf en 28 knopen).

WEEROVERZICHT:
In het Caribisch gebied bevinden zich momenteel geen storingen die van belang zijn voor het weer op de Benedenwindse eilanden. De aangevoerde lucht is echter voldoende vochtig om een enkele bui tot ontwikkeling te doen komen.
In de loop van de nacht ontwikkelde tropische storm 'Andrew' zich verder tot de eerste orkaan van dit seizoen. 'Andrew' bevond zich vanochtend om vijf uur lokale tijd nabij 25.8 graden noorderbreedte en 67.5 graden westerlengte, ofwel ongeveer 1280 kilometer ten oosten van Miami, Florida. De sterkste winden nabij het centrum bedragen ongeveer 65 knopen (120 kilometer per uur). 'Andrew' verplaatst zich in west-noordwestelijke richting met een voorwaartse snelheid van ongeveer zeventien kilometer per uur en vormt momenteel geen bedreiging voor het Caribisch gebied.
De Meteorologische Dienst zal de ontwikkelingen van dit systeem nauwlettend blijven volgen.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Station	Het weer (Vanmorgen 08.00 L.T.)	Max (Afgelopen 24 uur)	Min	Neerslag mm
Aruba	licht bewolkt	32	26	0.0
Bonaire	licht bewolkt	--	--	0.0
Curaçao	half bewolkt	32	26	0.2
St Eustatius	licht bewolkt	33	27	0.0
St Maarten	licht bewolkt	33	27	0.0
Amsterdam	——	22	--	-.-
Atlanta	nevel	22	21	21.1
Kingston	licht bewolkt	34	26	-.-
Miami	geheel bewolkt	33	24	9.4
New York	licht bewolkt	26	17	0.0
Port-of-Spain	half bewolkt	32	24	0.0
San Juan	licht bewolkt	32	25	0.0

AMIGOE Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
Tel: 672000
Fax: 674524

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
A. van Leeuwen (adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Debrot-Steegstra, Hennie Harinck, Joël Labadie, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie: Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der Schoot
Redactie: Eef Hermers, Ramiro Tromp, Anna Tromp- Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Eileen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 152 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster/Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

AMSTERDAM
correspondent:
Mike Willemse
Telefoon & Fax: 020-6137251

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp:
Radio Nederland Wereldomroep
(tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabant Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626

Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333

Bonaire: Shon Ma Carolina, Blvd. J. Abraham 15, tel.: 8204 (na 18.00 uur, tel.: 8342)

Losse nummers 50 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen Naf 16,=, op Aruba Naf 17,=.

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 81,15 per maand (luchtpost) of NAf. 28,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

TPR **PAPIAMENTU**

Wilt U binnen **6** weken **Papiamentu** leren, dan kunt U dat volgens de *TPR* methode.

Voor verdere informatie:
TPR International
Tel.: 627728
Maandag t/m vrijdag
van 3 tot 5 p.m.

De lekkerste
ROTIE'S
pom, pastei, bamie, nassie, Chin. kip, ger. kip, ger. varken, moksie mëoksie, bruine bonen, bloedworst kunt U elke zondag tussen 12 en 4 bij ons krijgen.
Vraag naar het gerecht v/d week
Koraal Partir kav 87
Tel.: 674103.

TE HUUR
BABY MANDJES
voor de periode van 3 maanden.
Prijs: fls. 35,- (3 maanden)
Borg: fls. 25,-
Tel.: 67 38 33

GEVRAAGD
OPPASHUIS of **HUURHUIS**
met 3 slaapkamers, in rustige centraal gelegen buurt.
PERIODE:
2 NOVEMBER - 7 DECEMBER
Voor 4 vitale Nederlandse ouderen uit goed milieu.
Tel.: 683854 / 681506

SURINAAMS ETEN BUFFET
ALL YOU CAN EAT
Zondag 23 augustus
van 12 uur tot 4 uur 's middags
f. 18,50 p.p.
Saladbar - Bar-Restaurant
MEETPOINT (Koredor)
Tel.: 023611

ATVERTENSIA

Komandante di V.K.C. ta anunsia ku tin ehersisio di tiro na kancha di HATO, djadomingo 23 di ougùstùs, entre 09:00 i 13:00'or.
Area peligroso for di kosta te 4000 meter.

TE KOOP:
WOONHUIS
4 slaapkamers, 2 badkamers, zitkamer, eetkamer, washok -berging, overdekte vóór- en achterporch.
Op.760 m² eigendomsterrein.
Vraagprijs: fl.290.000,-.
Tel.: 379804

Gevraagd:
voor ca. 1 jaar.
OPPASHUIS
voor Am./Ned. stel
Tel. 368240
(Will of Daniëlle)

Bij ons kunt U terecht voor alle
CURACAOSE LEKKERNIJEN
zoals tert, kokada, alle soorten taart en hapjes.
Voor bestellingen kunt U tel.: 673633 opbellen en wordt de prijslijst bij U thuisbezorgd.

La Colline De Rouvilleweg 9, tel. 623822
Een groot deel van de nieuwe Antonio Paolo collectie is binnen

---

pasfoto di koló!
4 pa 6=
HATO - AUGUSTINUS

GEVRAAGD:
HULP
in huis, rondom Brakkeput.
Part or full time.
Tel.: 677506

Ougùstùs 1992.
Mayor(nan) atenshon !!!!!
Ata e oportunidat pa yuda bo(so) yu(nan) ku tin problema riba tur nivel di enseñansa, i ku tur sorto di sistema for di promé te ku di seis klas.
Pa klas seis tin guia espesial pa: Gecoördineerde Proefwerken.
Dia 31 di ougùstùs próksimo, "BIJLES" ta kuminsá, riba e dianan stipulá: djaluna - djamars - djárason - djaweps. 4 bia pa siman.
Durashon di lès: di 13.30'or (mitar di dos) te 18.00'or (seis'or).
Pa mas informashon yama:
Tel.: 681469.

Zondag 23 Augustus vanaf 12 uur af te halen de echte
INDONESISCHE RIJSTTAFEL
met sajor kerrie djawa, s.g.telor, vlees atjar, kip, frikadel, saté, s.g.kering, pisang goreng, kroepoek, sambel badjak.
NAF. 10.00 p.p.
Ook hebben wij BAMI, PETJEL met lontong en rempeje en BA-PAO.
Familie Kerger
Telf.: 683459 Canadaweg 9
SELAMAT DATANG DAN MAKAN

TE KOOP
PICKUP CHEVROLET
Cheyenne 1989
p.s. p.b. airco.
In zeer goede staat
Prijs: f. 23.500,-.
Inlichtingen: Tel. 370670

TE HUUR:
Gemeubileerde WONING
vier slaapkamers, drie badkamers, rustige buurt.
Periode: 3 oktober - 1 november.
Prijs: 1.450,- all in per week.
Tel.: 676060.

WAARSCHUWING

De COMMANDANT van de marine basis PARERA maakt bekend dat er schietoefeningen worden gehouden.

Op de schietbaan HATO

DINSDAG 25 AUGUSTUS 1992 VAN 07.00 TOT 18.00 UUR.
WOENSDAG 26 AUGUSTUS 1992 VAN 07.00 TOT 18.00 UUR.

ONVEILIG ZEEGEBIED ±4000 METER UIT DE KUST.

PRAKTIJK HERVAT
DR. W.F. VAN LEEUWEN, K.N.O.-ARTS
Tel.: 378788 / 375158

Onze Kapitein
is in het buitenland gaan studeren.
Wie wil de
"Haven Tours"
en de
"Hilda Veronica"
overnemen??
Tel.: 611257

Dringend gevraagd:
APPARTEMENT
omgeving
Dominguito
Tel. 658455

OPENBARE VERKOOP

Op dinsdag, 22 september 1992 des voormiddags om 10 uur zal ten overstaan van notaris mr. M.L. Alexander, diens waarnemer of opvolger, te zijnen kantore aan de Gaitoweg 2, Alhier, in het openbaar worden verkocht krachtens rechterlijk bevel:

het tot 25 juli 2023 lopend recht van erfpacht op een perceel grond, gelegen in het tweede district van Curaçao, bekend als Blok Y, kavel nummer 111 van het verkavelingsplan "BUENA VISTA", ter grootte van 360m², nader omschreven in meetbrief nummer 332 van 20 september 1961, met het daarop gebouwde, en al hetgeen daartoe door aard, bestemming of natrekking behoort.

De veilingsvoorwaarden liggen 8 dagen vóór de dag van de veiling ter inzage op voormeld Notariskantoor en houden onder meer in dat iedere bieder gehouden is terstond een bankgarantie of andere vorm van zekerheid te stellen tot nakoming van zijn bod en de bijkomende kosten.

Notariskantoor Alexander & Partners
Gaitoweg 2
Curaçao
Telefoon: 37 11 11.

KPMG Klynveld Peat Grootens
Accountants

Voor één van onze relaties zoeken wij een ongemeubileerd huurhuis.
Minimaal 3 slaapkamers (liefst 4) en 2 badkamers, porch (overdekt) en tuin.
Huur max. fl. 2.500,- per maand.

Looptijd huurkontrakt min. twee (2) jaar vanaf medio oktober/1 november 1992.
Omgeving: bij voorkeur van Brievengat/Pool Catootje/Mahaai/Cas Coraf/Toni Kunchi.
Gelieve kontakt op te nemen met KPMG, tel. 370500, tst. 205.

Onze Uitverkoop gaat door, zolang de voorraad strekt!!
Kom langs en profiteer van onze
geweldige aanbiedingen.
RASONABLE Clothing Store
Winkelcentrum Brievengat * W. Churchillweg 102

CURAÇAO SHOWBOAT N.V.
Curaçao Showboat N.V. will soon start its chartering operation with its megayacht, "Showboat II".
We are looking for two STEWARDESSES
Requirements:
* Mavo 4
* Fluent English and Spanish
* Diligent
* Must have communication skills
* Willing to reside on board
* Between the ages of 21 and 35
We will offer a good salary.
Please send your resume to Curaçao Showboat N.V.
International Trade Center, P.O. Box 6073, Curaçao, N.A.

Zaterdagavond Ambiente avond in
Hotel Holland RESTAURANT *'t Kokkeltje*
met gezellige live music van 9 p.m. tot 12 p.m. met de band G.A.S. en een "live" optreden van de professionele dans & zangeres "Sanchez de Los Rios"
DINE AND DANCE
Mis dit éénmalige optreden niet!
Met snacks van het huis
Geen entree te betalen.
Tot ziens in Restaurant *'t Kokkeltje* de ontmoetingsplek bij uitstek!
Tel.: 688044 - 688014

EILANDGEBIED CURACAO

Het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curacao roept sollicitanten op voor de betrekking van:

LERAAR DUITS

bij het HAVO/VWO op Curacao.

Sollicitaties dienen **binnen acht dagen** gericht te worden aan het Hoofd van de Dienst Onderwijs, Schouwburgweg z/n, alhier.
Inlichtingen kunnen verkregen worden van de heer L.L. Bradshaw, wnd. rektor Peter Stuyvesant College.

Het Hoofd van de Dienst Onderwijs,
drs. A.A. Jean Pierre.

OPENBARE VERKOOP

Op woensdag 23 september 1992, des voormiddags om 10.00 uur, zal ten kantore van ondergetekende, krachtens rechterlijk bevel de openbare verkoop worden gehouden van:

een perceel grond, gelegen in het Tweede District van Curacao, ter grootte van 980 m2, kadastraal bekend als Afdeling 5 Sectie 1S nummer 30, met het daarop gebouwde plaatselijk bekend als POLARISWEG NUMMER 13.

De veilingsvoorwaarden zullen gedurende één week vóór de veiling voor belanghebbenden ter inzage liggen ten kantore van ondergetekende en houden o.m. in dat executant van iedere bieder de overlegging van een garantie kan eisen als waarborg voor de betaling van de koopsom en kosten.

mr. H.A. Sperwer
notaris
Neptunusweg 18
Telefoon: 674377.

Asosiashon di Industrialisashon Antiano

A.S.I.N.A.

(Asosiashon di Industrialistanan Antiano),
en koperashon ku Inspekshon di Invoerrechten en Accijnzen ta rekordá tur su miembronan riba e anochi di instrukshon tokante uso di e formulario nobo di Douane:

"ENIG DOCUMENT"

Fecha : 20 i 24 di ougùstùs 1992
Lugá : Ouditorio di Kamara di Komersio, Kaya Junior Salas 1
Ora : 8'or pa 9'or.

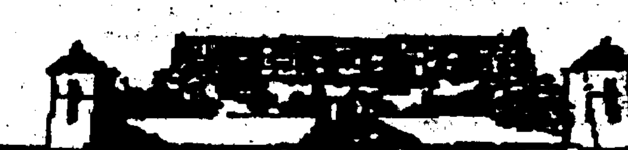
La Colline De Rouvilleweg 9, tel.
Bestel nu uw Greveschoenen 20% goedkoper dan in Nederland

Bo Cu Mi
Tel.: 680260 - P.O. Box 63
PESTCONTRO
* Termieten
* Kakkerlakken
* Vlooien
* Karpet
* Mieren
* Ratten
680-260

Hydra Pool

Structural Polymer (Thermo-plastic) 9 m
Verkoop en installatie van liner-zwembad
50 jaar garantie op wanden/steunpilaren
10 jaar garantie op liner.
Verkoop en installatie van spa's en bubbelbad
watermotor, blower en heater
Verkoop zwembadbenodigdheden.
Mepool/Mecomp Sta Rosaweg
Tel: 375919, Fax: 371098

Landhuis Brievenga
Presenteert a.s. zondag:
'Open House' vanaf 16.00 uur
Folkloristische dansshow van 16.30 - 18.00
Dansen met **Happy Hour** van 18.00 u.-1
met live muziek van **Spice & F**
Er is souvenir verkoop en lekkere hapjes.
Iedereen is van harte welkom!!

Sea View Resta
Een Restaurant aan ze met een prettige sfeer zoekt
Bar & Restaurant
INTERNATIONAL FOOD
* **Waiter**
* **Waitres**
Gelieve persoonlijk langs te komen Donderda

PERSONEEL GEVRAA
voor nieuw te openen Music Terras - Bar - Restaurant -
Birdland
(voorheen The Waves, Boogies, P
7 avonden Live Mu
opening ca. 15 septemb
* **Koks** * **Wa**
* **Barkeepers**
Bellen voor afspraak: 617229/648354
Vrije sollicitatie: Maandag 24 augustus (The W
vanaf 10 uur tot 14 uur.

UNIVERSITEIT VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN

Gedurende de periode van 8 september 1992 t/m 1
1992 zal telkens op dinsdag en donderdag van 19.
uur aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid in het k
de Doctoraalopleiding als keuzevak gedoceerd wo

HUWELIJKSVERMOGENSR

door

mr. E.L. Joubert

lector handelsrecht aan de Universiteit van d
landse Antillen.

De colleges zijn toegankelijk voor alle aan de U
schreven studenten.
Overige belangstellenden voor deze cursus kun
inschrijven tegen betaling van NAf.250,-.

Betaling kan geschieden via Maduro & Curiel's B
rekening no. 681841, Algemene Bank Nederland
N.V. rekening no. 13-39-826 of op de Giro rek
545858.

Aan hen die reeds de titel van meester in het
Nederlands Recht bezitten zal door de Univers
getuigschrift worden verleend indien met goed g
het tentamen is deelgenomen.

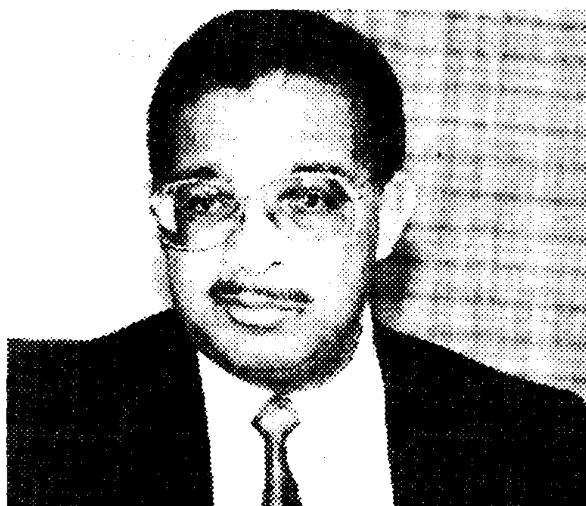
mr.dr. F.B.M. Kunneman
Decaan van de Faculteit
der Rechtsgeleerdheid.

Universiteit Nacional d

ÑAPA
Weekend Bijlage Amigoe
Eindredactie: Norbert Hendrikse, opmaak: Solange Isselt
ZATERDAG 22 AUGUSTUS 1992
AMIGOE

INTERVIEWS

Gezondheid en welzijn op Curaçao

REPORTAGES

Beeldende Kunst in St. Domingo

Leidse hospita: "Hij was zo'n innemende jongen"

Madurodam: 40-jarig stadje eert Curaçaose oorlogsheld

"U BENT HEUS niet de enige Nederlander die nog nooit bij de naam van Madurodam heeft stilgestaan. Gaat U boven maar even naar dat schilderij kijken, dan vertel ik u straks meer". De mevrouw van het Joods Historisch Museum op Curaçao vertelt vervolgens met vuur over het schilderij, voorstellende facetten uit het leven van de joods-Antilliaanse verzetsheld George Maduro. Onlangs bestond het Haagse miniatuurstadje Madurodam veertig jaar. Met dit jubileum in gedachten staan we graag even stil bij het leven van de heldhaftige Maduro en de banden met het miniatuurstadje in Nederland. Ter gelegenheid van het 40-jarig jubileum opende de gevolmachtigde minister van de Nederlandse Antillen E.A.V. Jesurun onlangs in Den Haag de jubileumtentoonstelling 'Madurodam 1952-1992, 40 jaar Miniatuurstad'. Tevens verzorgde hij de overdracht van een maquette van het geboortehuis van Maduro (Scharloo 55) te Curaçao.

= door Marius Bremmer =

Tijdens de ceremonie werd de Antilliaanse vlag gehesen, die de terugkeer van een stukje Willemstad inluidde. Vroeger waren er meer miniaturen die de band met Curaçao benadrukten zoals onder andere een maquette van de monumentale synagoge Mikve Israël. Door de vervallen staat waren deze niet meer representatief voor Curaçao, noch voor Madurodam en de kosten van restauratie bleken te hoog: bovendien klopte de schaal van de maquettes niet meer in het huidige park. Niet zonder reden is er hernieuwde belangstelling voor het leven van de legendarisch geworden Antilliaan Maduro.

GEEN WEG TERUG

George J. Levy Maduro wordt in 1916 geboren op Curaçao. Als hij de middelbare school met succes heeft afgerond, krijgt hij gelegenheid om in Nederland te gaan studeren. Als enige zoon van de joodse bankier Jossy M. Levy Maduro is hij voorbestemd tot een leidende functie in de zaak van zijn vader. De keus valt op de rechtenstudie in Leiden.

Na het behalen van zijn kandidaatsexamen moet hij echter de studie onderbreken. De spanningen in Europa rond Hitlers Duitsland lopen zo hoog op, dat Nederland mobiliseert. Als reserve-tweede-luitenant van het wapen der Cavalerie, wordt ook George Maduro onder de wapenen geroepen.

Op 10 mei 1940 vallen de Duitsers Nederland binnen. Op een aantal strategische punten houdt het Nederlandse leger vaak met gebrekkige middelen stand tegen een Duitse overmacht. Op 14 mei moet Nederland capituleren. Dat wil beslist niet zeggen dat moed en heldendaden bij de Nederlandse soldaat ver te zoeken zijn.

Eén van de helden uit die korte strijd in de meidagen van 1940 is de jonge Curacaoënaar, op dat moment ver van huis. Direct bij het uitbreken van de oorlog zal hem duidelijk geworden zijn dat er geen weg terug meer was naar zijn ouders op Curaçao, Hij is gemobiliseerd dienstplichtige, zijn vertrek zou regelrechte desertie betekenen. Misschien heeft hij, als joodse burger, toch wel eens met de gedachte gespeeld. Misschien had George thuis op Curaçao al wel kennis gemaakt met joodse vluchtelingen uit Europa. Ver voor het uitbreken van de oorlog hadden Europese joden al wel hun toevlucht gezocht tot de Nederlandse Antillen, toen nog 'het Eilandgebied Curaçao' geheten.

ORANJEHOTEL

Direct in de strijd op de tiende mei onderscheidt Maduro zich door 'daden van moed, beleid en trouw', zoals later bij een posthume onderscheiding gezegd zal worden.

Madurodam, het minitiatuurstadje bij Den Haag werd 40 jaar geleden geopend als eerbetoon aan de Curaçaose oorlogsheld George Maduro die in 1945 in het concentratiekamp Dachau overleed.

Als commandant van een peloton jonge soldaten ontwerpt Maduro op eigen initiatief het plan om het versterkte Duitse steunpunt 'Villa Dorrepaal' bij Rijswijk (Zuid-Holland) in te nemen. Aan het hoofd van twee groepen soldaten gaat hij zelf als eerste op de vijand af. Om bij de villa te komen is het noodzakelijk een brug over de rivier de Vliet te passeren. Ondanks zwaar vijandelijk mitrailleurvuur waagt hij zich over de brug en weet als eerste de villa bij een stormaanval binnen te dringen. Daar breken de mannen het Duitse verzet en George Maduro neemt een aantal Duitsers eigenhandig krijgsgevangen.

Als op 14 mei het Nederlandse leger capituleert, worden de rollen omgedraaid.

Als Nederlands soldaat wordt nu Maduro zèlf krijgsgevangene, maar wordt vervolgens weer in vrijheid gesteld.

Lof in de Haagse pers tijdens de korte oorlogsdagen keert zich na de capitulatie evenwel tegen de jonge Maduro. De Duitsers arresteren hem wederom in zijn Leidse studentenhuis aan de Stille Rijn no. 11 en de Antilliaan krijgt als een van eerste ongelukkigen logies in het 'Oranjehotel', een beruchte gevangenis in Scheveningen. Na een half jaar weet Maduro vrijlating te bewerkstelligen, weigert vervolgens de jodenster te dragen en gaat het actieve verzet in.

DE FREULE

Na een nieuwe confrontatie met de bezetter verlenen de ouders van het latere Nederlandse CHU-kamerlid freule Wittewaal van Stoetwegen enige tijd schuilplaats aan de joodse studiegenoot van de zoon des huizes. De freule noteert het in haar dagboek. Als in die tijd zijn Leidse huisbaas overlijdt, duikt hij weer even op voor de begrafenis, in een onberispelijk jacquet.

Tijdens het organiseren van een 'Spanje-route' voor neergeschoten geallieerde piloten wordt George Maduro in België na verraad

Organiseren 'Spanje-route' werd Maduro noodlottig

gearresteerd; nog voor hij zelf de kans zag uit te wijken en zich aan te sluiten bij het Nederlandse leger in Engeland.

In het door de Duitsers op Frankrijk geannexeerde Straatsburg, waar hij gevangen wordt gezet, ziet hij — hoe is het mogelijk —zijn kans schoon om weer te ontsnappen. Tot ver buiten Nederland is hij zijn vervolgers te slim af! Door zijn edelmoedigheid om een medegevangene ook te bevrijden wordt hij echter opnieuw gegrepen. In het Duitse concentratiekamp Saarbrücken hoort hij nog het kanongebulder van de oprukkende Amerikaanse bevrijders. De Duitsers jagen hun gevangenen in lange dodenmarsen naar kampen die verder van de vuurlinie verwijderd liggen. Ver van zijn Caribische eiland sterft hij op 9 februari 1945 in Dachau aan nekkramp.

MADURODAM

De Portugees-joodse familie Levy Maduro woont al sinds 1672 op Curaçao. De overgrootvader van George wordt er de stichter van de bank Maduro & Sons. George had zijn vader in het familiebedrijf moeten opvolgen, maar na de oorlog trad ook vader Jossy terug als directeur en werd de bank door de familie van de hand gedaan.

Ter nagedachtenis aan hun omgekomen zoon, wil de familie Maduro een monument. De Nederlandse mevrouw Boon van der Starp weet de bedroefde familie te interesseren voor een in 1952 te openen miniatuurstadje bij Den Haag, naar het voorbeeld van het Engelse 'Bekenscot'. De Maduro's stellen een startkapitaal van f. 100.000 beschikbaar, destijds een enorm bedrag. Het Nederlandse bedrijfsleven geeft aanvullende financiële hulp. Prinses Beatrix verricht de opening en ter nagedachtenis aan George wordt bij de ingang van het terrein een plaquette geplaatst. Onder het portret van de jonge Maduro komt de tekst: 'In hem eert Nederland zijn oorlogshelden uit de strijd 1940-1945'.

Als naam werd 'Madurodam' gekozen. Het batig saldo van de toeristische attractie komt jaarlijks volgens plan ten goede aan het Studenten Sanatorium voor tbc-patiënten in Leiden, later (bij gebrek aan tbc) voortgezet in de Stichting Handicap en Studie en wordt ook hulp verleend aan minderbedeelde en gehandicapte jeugd. Vanuit hun latere woonplaatsen New York en Zwitserland heeft de familie Levy Maduro blijvend contact met de directie van Madurodam.

Het miniatuurstadje is niet teveel eer voor George Maduro. In 1946 kreeg hij posthuum het ridderkruis der vierde klasse der militaire Willemsorde, verleend voor zijn wapenfeit bij 'Villa Dorrepaal'. Dit is de hoogste onderscheiding die een joodse inwoner van Curaçao ooit heeft gehad. Koningin Wilhelmina schreef bij die gelegenheid aan zijn ouders: "Met trots zal ik zijn daden blijven gedenken". In een interview met de Haagsche Courant (8 februari 1955) vertelt zijn hospita nog enkele markante details, waaruit meer van zijn persoonlijkheid blijkt:

Hij was zo'n innemende jongen, zegt mevrouw Sloos, als we in de huiskamer in Leiden, waar George Maduro's portret aan de muur hangt, proberen wij ons deze jonge, boeiende figuur voor te stellen. "Zijn ouders waren schatrijk, maar dat heeft nooit zijn karakter geschaad. Hij leefde zelfs tamelijk zuinig, deed mee aan het studentenleven, maar was nooit uitbundig of verkwistend. Toen hij nog een kleine jomgen was, ging hij eens met zijn vader naar New York. Hij kreeg kiespijn en moest een kies laten trekken. Zonder verdoving kostte dat een dollar minder, George heeft prompt die dollar verdiend. Dat tekent wel hoe zijn opvoeding was: sober en streng. Bij een heel eenvoudig gerecht als bruinebonensoep kon hij enthousiast zijn armen om mij heen slaan en zeggen: zo lekker heb ik nog nooit gegeten!..."

Niet alleen in Nederland wordt de nagedachtenis aan George Maduro hoog gehouden. Op de Antillen en Aruba zijn straten naar hem genoemd, in Willemstad is een gedenksteen te vinden in de gevel van de huidige Maduro & Curiel's Bank. In het Joodse historisch museum op Curaçao houdt men de herinnering aan de oorlogsheld levend door middel van een wel heel apart schilderij. Op het doek vloeit de slag van Villa Dorrepaal onder het toeziend oog van de militair Maduro over in de tragische holocaust.

Jaarlijks trekt Madurodam ruim 1 miljoen bezoekers uit binnen- en buitenland. Uit het batig saldo van Madurodam vloeien nog steeds gelden naar goede doelen: de nagedachtenis aan de vele jongeren die tijdens de Tweede Wereldoorlog stierven, bleef gehandhaafd.

Nu keert Madurodam jaarlijks een half miljoen gulden uit. Een onafhankelijke commissie beoordeelt de aanvragen.

Dit voorjaar overleed de moeder van George Maduro in Zwitserland. De directie van Madurodam blijft evenwel contact houden met zijn enige zuster, mevrouw Sybille Alvarez Correa-Levy Maduro, die met haar gezin in New York woont.

Schilderij waarop de Slag bij Dorrepaal te zien is in het Joods Historisch Museum te Curaçao.

GEORGE MADURO
...oorlogsheld...

Texaan 'pur sang' heeft zelf presidents aspiraties

James Baker weer terug als 'adjudant' van Bush

DEN HAAG - Uiteindelijk heeft James Addison Baker III er toch mee ingestemd. De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken wordt stafchef in het Witte Huis om zijn vriend, president George Bush, te helpen herkozen te worden. Daarmee neemt Baker de functie op die hem in de politiek groot heeft gemaakt: die van campagneleider.

Maar of Baker zijn medewerking van harte heeft gegeven, kan worden betwijfeld. Het lijkt er meer op dat hij loyaal wil blijven ten opzichte van de man aan wie hij zijn gehele politieke carrière te danken heeft. Niet alleen zijn Bush en Baker al jaren bevriend, ook zijn ze elkaars gelijken. Beiden komen uit Texas, beiden zijn afkomstig uit aristocratische families, beiden zijn miljonair, beiden houden van kalkoenenjacht en beiden zijn volgens conservatieve Republikeinen visieloze pragmatici.

TENNISVRIEND

Baker studeerde eerst in Princeton geschiedenis en klassieke talen en later in Texas University rechten. De voormalige 'corpsbal' zat samen met zijn oude buurjongen George Bush op de sjieke Houston Country Club, waar destijds geen zwarten en joden lid van mochten worden. Zij vormden een tennisteam dat twee jaar achtereen kampioen werd in het heren dubbel. Toen Bakers vrouw in 1969 overleed aan kanker vroeg Bush zijn partner, om diens aandacht wat af te leiden, campagnemedewerker te worden. Bush ijverde toen als jong senator voor zijn herverkiezing. Hij verloor maar Baker bleek een natuurtalent en raakte verslaafd aan de politiek.

Zijn eerste presidentscampagne voerde Baker in 1976 voor Gerald Ford, onder wie hij staatssecretaris van Handel was. Hij wist de hopeloze achterstand van de president terug te brengen, zij het uiteindelijk te weinig om er een nieuwe ambtstermijn uit te slepen.

Twee jaar later verloor Baker de verkiezingen voor procureur-generaal van Texas waardoor hij opnieuw beschikbaar was om Bush te helpen bij diens campagne, ditmaal voor het presidentschap. Hij wist zijn tennisvriend ervan te overtuigen de strijd tegen de populaire Ronald Reagan op te geven. Hierdoor kon Bush 'running mate' en vervolgens vicepresident worden.

STAFCHEF

Nancy Reagan zag in Baker de ideale stafchef, en dat bleek de kille workaholic inderdaad te zijn. Baker maakte Reagan in diens eerste termijn tot de 'teflon-president'. Ongeacht de blunders die de oud-acteur beging, bleef Reagan waanzinnig populair. Pas nadat Baker zijn functie had geruild met die van de minister van Financiën Donald Regan, bleek de president, met het Iran-contraschandaal, minder onkwetsbaar te zijn.

In 1988 coördineerde Baker de laatste maanden van de verkiezingscampagne van Bush. Na diens verkiezingsoverwinning kreeg hij van zijn vriend een vette beloning in de vorm van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Samen met de president bepaalt hij sindsdien het buitenlands beleid van de Verenigde Staten.

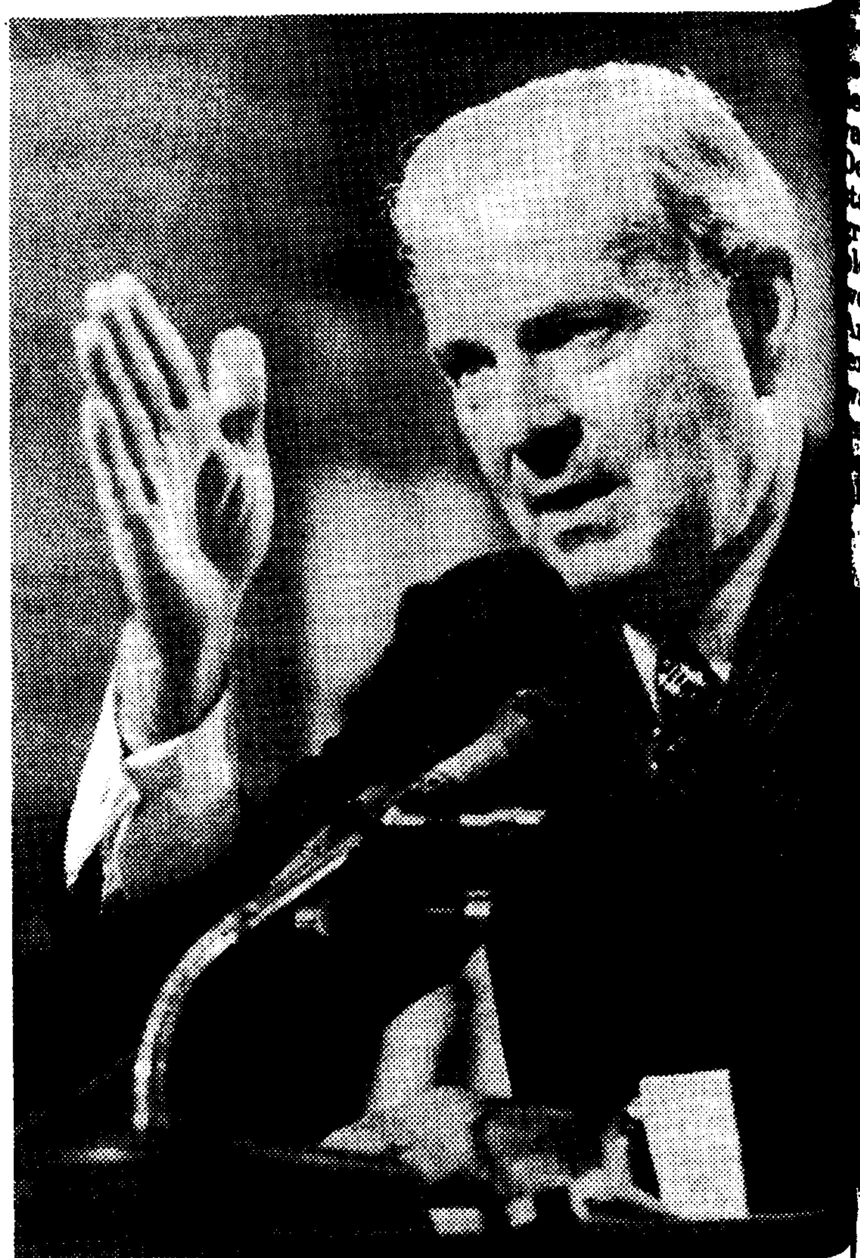
Baker is een Texaan pur sang. Hij kauwt tabak, heeft een fles Chivas Regal onder zijn bureau waar hij zo nu en dan een slok uitneemt. Ook draagt hij soms, onder zijn nette broek, cowboylaarzen.

Maar Baker blijft een intellectuele aristocraat. Net als George Bush. Dat is in de Amerikaanse politiek geen pre en waarschijnlijk de reden dat het tweetal tot nu toe niet van plan lijkt te zijn op een ticket de verkiezingen in te gaan.

Baker zet veel op het spel met zijn komst naar de presidentiële campagnestaf. Tenslotte heeft hij zelf aspiraties om in 1996 het Witte Huis te gaan betrekken. Hij breekt zijn carrière af op het moment dat zijn Midden-Oostenbeleid een succes lijkt te worden. En als de burgeroorlog in Joegoslavië tot een mondiale crisis leidt, kan hem worden verweten 's lands belang te hebben opgeofferd voor Bush' herverkiezingsambities.

MOEILIJK

Daarnaast is de staat van dienst van Bush op binnenlands gebied dermate slecht dat ook Bakers natuurtalenten hierin kunnen tekortschieten. Zijn reputatie kan bovendien geschaad worden als de verkiezingsstrijd te negatief wordt. In 1988 wist Baker nog verschoond te blijven van de kritiek die de Bush-campagne kreeg over de Willie Horton-affaire, de advertentiecampagne om de democratische kandidaat Michael Dukakis te beschadigen nadat in diens staat een zwarte moordenaar tijdens een proefverlof opnieuw had toegeslagen. Maar het lijkt zo goed als onmogelijk dat Baker ook een tweede keer de dans kan ontvluchten. Mocht het George Bush niet lukken 3 november te worden herkozen dan zou het voor Baker beter zijn geweest Washington te hebben kunnen verlaten als een succesvol staatsman dan als een falend campagnemedewerker.

- JAMES BAKER -

Duran straalt zekerheid uit

QUITO - Sixto Duran Ballen, die volgens alle voorspellingen tot president van Ecuador is gekozen, heeft zijn overwinning bovenal te danken aan het feit dat hij bij zijn landgenoten bekend staat als een ervaren bestuurder en geroutineerd politicus.

Door te kiezen voor deze 70-jarige leider van de Republikeinse eenheidspartij in plaats van de eveneens conservatieve, 45-jarige Jaime Nebot van de sociaal Christelijke partij, hebben de Ecuadoranen laten zien dat zij liever een rijper iemand willen en kalmte prefereren boven een flitsend optreden. Want vertrouwen, kalmte en rust zijn zaken die Duran als vanzelf uitstraalt met zijn grote magere gestalte, zijn witte haren, en zijn manier om zelden de stem te verheffen.

Duran, die op 14 juli 1921 werd geboren in Boston in de VS waar zijn vader consul was, is van huis uit architect. Hij heeft een lange carrière als politicus achter zich. In 1956, op zijn 35ste, werd hij minister van Openbare Werken en bleef dat tot 1960. Van 1960-68 was hij een hoge functionaris van de Interamerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB). Tijdens het presidentschap van Leon Fevres Cordero was hij van 1984-88 was hij president van een staatsbank. Van 1970-78 was hij bovendien burgemeester van Quito. Vooral in die functie verwierf hij zich bij zijn landgenoten een uitstekende reputatie als bestuurder.

Sixto Duran was, als overtuigd conservatief, een van de stichters van de sociaalchristelijke partij (PSC). Hij verliet de partij echter in 1991, op het moment dat de 'jonge' Jaime Nebot werd aangewezen als presidentskandidaat. Duran, die al eerder in 1979 en in 1988 zonder succes deelnam aan de presidentsverkiezingen, vatte het op als een klap in het gezicht en reageerde met het oprichten van zijn eigen Republikeinse eenheidspartij, die nu 12 afgevaardigden heeft in het parlement, negen minder dan de PSC.

Tijdens de verkiezingscampagne beperkte Duran zich ertoe de grote lijnen van zijn programma uiteen te zetten: liberalisme, privatisering, terugdringen van de staats invloed. De details liet hij over aan de man die nu vice-president wordt, de ...-jarige economische specialist Alberto Dahik.

Zelf toonde Duran zich tijdens de campagne een man van zo weinig woorden dat zijn tegenstanders hem 'kandidaat van de stilte' plachten te noemen. Hij reageerde daar gewoonlijk op met de uitspraak: "ik houd er niet van mensen te beledigen", een verwijzing naar het feit dat veel Ecuadoraanse politici liever met modder gooien dan argumenten te hanteren.

"Kunstmatige schepping van communisten"

Grieken voeren campagne voor inlijving van Macedonië

THESSALONIKI - "Macedonië is Grieks en blijft Grieks, bestudeert uw geschiedenis", wordt de reiziger van Olympic Airways, de nationale Griekse luchtvaartmaatschappij, dringend aanbevolen. Andere stickers en zelfs blikken olijfolie uit Sparta melden dat het gebied meer dan 3.000 jaar Grieks is. In Thessaloniki, de hoofdstad van Grieks Macedonië, tellen ze nog eens 1.000 jaar bij op: het is al 4.000 jaar de bakermat van de helleense beschaving. Een buitenlander die het woord in de mond neemt, krijgt eerst een lesje geschiedenis en vervolgens de vraag waarom de wereld het toelaat dat een stelletje communisten in Skopje deze geschiedenis steelt.

Of het door de felle Griekse campagne komt, "de Macedonische kwestie" is een internationaal probleem geworden en dreigt de conflicten op de brandende Balkan verder aan te wakkeren. Al maanden staat de erkenning van de Joegoslavische republiek Macedonië als onafhankelijke staat op de agenda van de Europese gemeenschap. Tot nu toe zijn de Grieken erin geslaagd dit tegen te houden. Maar Portugal heeft geroepen dat het ervan moet komen voordat het op 1 juli de voorzittershamer aan de Britten doorgeeft. Een oplossing is echter niet in zicht. Athene accepteert aan zijn noordgrens geen land dat de naam Macedonië draagt en Skopje houdt eraan vast. De schaarse besprekingen tussen de twee hebben niets opgeleverd. Ook suggesties van Brussel voor een andere naam hebben geen oplossing gebracht.

Hoe gevoelig de zaak ligt heeft o.a. Nederland aan den lijve ervaren. De handel werd eind februari plotseling getroffen door een boycot van Griekse consumenten die de Nederlandse produkten niet meer pruimden. Onder leiding van een populaire diskjockey wilden ze de kaaskoppen een lesje leren, omdat hun minister Van den Broek een anti-Griekse houding had en - erger nog - in de EG had aangedrongen op spoedige erkenning van de Joegoslavische republiek. Onlangs leidde de kwestie zelfs tot gevangenneming van de Nederlandse vrachtwagenchauffeur Rinus Aalders en zijn vrouw. In zijn papieren stond dat hij goederen moest afleveren in het land Macedonië. Kennelijk was dat bij de douane in Patras verkeerd gevallen. Twee andere chauffeurs van hetzelfde bedrijf moesten het ook bezuren, omdat zij de bestemming 'Republiek van Skopje' hadden, een benaming die door de Grieken zelf ook wordt gebruikt, maar voor de autoriteiten niet acceptabel was.

Ook in de nationale politiek ligt 'de Macedonische kwestie' heel gevoelig en moet premier Constantine Mitsotakis heel voorzichtig manoeuvreren wil het hem de kop niet kosten. De machtige socialistische oppositieleider Andreas Papandreou waarschuwde onlangs al dat ook een van Macedonië afgeleide naam onaanvaardbaar is: "John of Johnny, we accepteren geen van beide".

Enkele maanden geleden moest de populaire nationalistische minister van Buitenlandse Zaken, Adonis Samaras, zijn biezen pakken omdat hij te fanatiek met de zaak omging. Premier Mitsotakis nam zelf het departement onder zijn hoede. Er waait op Buitenlandse Zaken nu een iets gematigder wind. De Grieken zullen net als de andere EG-lidstaten de republiek erkennen, maar alleen onder een andere naam die op geen enkele manier verwijst naar het Griekse erfgoed.

KUNSTMATIG

"Macedonië is een kunstmatige schepping van de communisten. Zij wilden ook het noorden van Griekenland inlijven om bij Thessaloniki een uitgang naar de zee te hebben, legt onderminister van Buitenlandse Zaken Iannis Tjounis uit. Hij herinnert eraan dat om het gebied vele oorlogen zijn gevoerd. "Het westen mag dan de Griekse burgeroorlog zijn vergeten, wij niet. Wij hebben 100.000 mensen verloren, meer dan de Amerikanen in de Vietnam-oorlog".

Zolang Skopje niet duidelijk met het verleden breekt, blijft het een potentiële brandhaard, zegt hij. In en buiten de republiek zijn er allerlei gevaarlijke krachten. Hij wijst op artikel 49 in de grondwet van de Joegoslavische republiek dat de regering opdraagt op te komen voor de belangen van de Macedonische minderheden in het buitenland. Met 50.000 Grieken van Slavische afkomst die door Skopje worden beschouwd als Macedoniërs, betekent dit een directe bedreiging voor de Grieken. En dan zijn er nog de bulgaren die weliswaar de republiek hebben erkend maar niet de natie, voor hen zijn de Macedoniërs Bulgaren. Albanië heeft belangen vanwege de Albanezen, zo'n 40 procent van de bevolking in het Joegoslavische Macedonië, die zich begin dit jaar al autonoom hebben verklaard en van wie sommigen aansluiting zoeken bij het Albanese moederland. Ook Turkije, vijand nummer één voor de Grieken, moet in de gaten worden gehouden, want er wonen Moslems. De bemoeienis van de Turken met de Balkan gaat Athene toch al te ver en wordt met argwaan gevolgd. Volgens Tjounis proberen zij zo een voet tussen de deur van Europa te krijgen. Van een compromis sluiten met Skopje over de naamgeving kan geen sprake zijn, zegt de onderminister. "Dat pikt de bevolking niet. En mag je van een regering verwachten dat ze politieke zelfmoord pleegt door op dat vlak concessies te doen?"

De Macedonische kwestie staat bovenaan de Griekse politieke agenda, beaamt woordvoerder van Buitenlandse Zaken Dimitris Avramopoulos. Maar het is ook een Europese zaak, voegt hij daaraan toe. Als tot erkenning van de Joegoslavische republiek onder de naam Macedonië wordt overgegaan, zal het Griekse volk zich tegen Europa keren, voorspelt hij. Het zal zijn tot het 'nee' van de Denen het EG-verdrag van Maastricht dat nog door Athene moet worden goedgekeurd, op losse schroeven.

"Het is niet alleen een kwestie van de naam, we moeten destabilisering van het gebied voorkomen", zegt staatssecretaris Virginia Tsouderos. De oplossing zal niet gemakkelijk zijn, voorspelt zij. De ervaringen die zij heeft met de 'Skopjanen' zijn slecht. Ze onderstreept dat Griekenland wel degelijk heeft geprobeerd tot een oplossing te komen, zelfs voorstellen voor andere namen heeft gedaan in december vorig jaar, maar aan de andere kant van de tafel zaten mensen die zeiden dat ze geen toezeggingen mochten doen. Uit de school klappend over de moeizame verhouding met de noorderburen zegt zij: "Ze reageren als communisten oude stijl, discussiëren niet, onderhandelen niet. De Skopjanen zijn arrogant en doen alsof ze de heersers van het hele gebied zijn. Hoe kunnen we zo tot een gezamenlijk punt komen". Bovendien heeft het nationalisme dat na de val van het communisme in Oost-Europa is opgebloeid ook daar "de zaden van gevaar" uitgestrooid. Ze wijst erop dat er zes etnische groepen leven, drie meer dan in Bosnië-Hercegovina dat door een verwoestende oorlog wordt verteerd.

Dat er daarom echter een oplossing moet komen staat voor haar vast. "We mogen de burger hiervan niet de dupe laten worden". Bekijkt men in athene de kwestie nog met enige afstand, in Thessaloniki roept ze enorme emoties op.

"We zijn heel dichtbij een oorlog. Jullie moeten dat goed beseffen", zegt oudstrijder Nikos Zardinidis, die zelf al drie oorlogen heeft overleefd en de gevoeligheden van de Balkan uitermate goed kent.

"Macedonië is onze ziel", beschrijft secretaris-generaal Iannis Tsalouhidis van het ministerie voor Macedonië en Pratië. De EG en de Verenigde Staten hebben daar duidelijk behoorlijk op getrapt door aan te sturen op de erkenning van de Joegoslavische republiek onder de Griekse naam. Hij begrijpt niets van de steun van het westen aan Skopje en president Kiro Gligorov. "Wij strijden niet voor onszelf maar voor heel Europa, voor de democratie. Als Griekenland valt, valt heel Europa", barst hij uit. De secretaris-generaal, na minister de hoogste politieke functie, laat een recente foto van Gligorov onder het portret van Tito zien.

"Er is daar een Kim Il-Sung aan de macht, - de president van Noord-Korea. De mensenrechten worden er op grote schaal geschonden en er is geen sprake van democratie. Dagelijks krijgen we brieven van Grieken die er wonen. Ze zijn ontzettend bang. Moeten we zo'n figuur helpen?", vraagt hij. Het steekt hem en de 'echte Macedoniërs' enorm dat het regime in Skopje zich hun symbolen hebben toegeëigend en de geschiedenis hebben vervalst.

De witte toren van Thessaloniki staat op de bankbiljetten van Skopje, en de zon van Vergina, het symbool van de Macedonische dynastie, siert de vlaggen. Maar zeer beangstigend zijn de landkaarten die de extreem nationalisten van het Nationaal Macedonische Bevrijdingsfront publiceren en zelfs in Luxemburg bij de EG-ministerraad presenteren. Bij het nieuwe Macedonië is op deze kaarten een deel van Bulgarije en het noorden van Griekenland inclusief Thessaloniki en Chalkidiki gevoegd. "Deze lieden zijn de Rode Khmers van de Balkan. Het verleden heeft ons geleerd dat we wel degelijk rekening met hen moeten houden. Hoe kunnen de andere EG-landen daaraan voorbij gaan. Ik dacht dat het onze partners waren".

Nee, hij begrijpt niets van de westerse houding. "Ik heb nog liever de Solidariteit van Lech Walesa".

Lespakket door Florimon en Igma van Putte

'Dosplak'i boka': eerste kennismaking met Papiamentu

HET PAPIAMENTU verschilt in ouderdom van talen als het Nederlands, Engels of Spaans: het is een relatief jonge taal die na 1634 op de Benedenwindse eilanden is ontstaan. Na de komst van de Nederlanders kwamen de West-Afrikaanse negers en later de Portugese joden. Verder bleven ook enkele van de oorspronkelijke bewoners, de indianen, op het eiland. Deze groepen spraken verschillende, onderling niet verstaanbare talen. In de onderlinge communicatie van deze groepen en hun contact met de Spaanssprekende omgeving bloeide een nieuwe spreektaal: het papiamentu. Anno 1992 wonen er in Nederland ongeveer 60.000 Antillianen en Arubanen. Veel Nederlanders willen graag die vreemde 'exotische' taal van hun medelanders leren spreken. Tot nu waren er echter nauwelijks goede cursussen Papiamentu te verkrijgen. Eind deze maand verschijnt *'Dosplak'i boka'*. Een beginners-cursus Papiamentu gericht op zowel mondelinge als schriftelijke communicatie.

= door Gimene van der Gen =

Igma van Putte-De Windt en Florimon van Putte de auteurs van de Papiamentu-cursus 'Dosplak'i boka'.

Er waren op de markt al enige bruikbare leerboeken, zoals b.v. dat van Enrique Goilo, maar de meeste zijn nu sterk verouderd. Volgens de auteurs is *'Dosplak'i boka'* bedoeld als een eerste kennismaking met het Papiamentu. In de cursus zijn niet alleen alle belangrijke aspecten van de taal verwerkt, maar tegelijkertijd ook verschillende facetten van de Antilliaanse cultuur waarvoor taalgebruik essentieel is. Taal en cultuur zijn volgens de auteurs onlosmakelijk met elkaar verbonden. In feite is de taalgebruikssituatie uitgangspunt geweest bij de opbouw van de cursus.

PAGA TINU

Via teksten, een groot aantal foto's en ander illustratie materiaal wordt een beeld gecreëerd van de Antilliaanse cultuur. Grammaticale moeilijkheden worden alleen behandeld voorzover ze problemen opleveren voor de cursist en voor zover ze in de dialogen voorkomen. De gesprekken zijn zeer bewust gekozen en opgebouwd. Steeds komen er één of twee grammaticale moeilijkheden aan bod. Bij de behandeling van de verleden tijden worden 'Nanzi verhalen' gebruikt en bij de toekomende tijden de groeiende belangstelling voor het milieu. Onder de kop 'Paga Tinu' wordt in het cursusboek grammaticale uitleg gegeven bij elk hoofdstuk. Dat gebeurt echter zelden in de vorm van 'regeltjes' zoals die in andere traditionele lesboeken zijn te vinden. "Er is maar weinig in de taal wat in echte regeltjes kan worden gevangen", vinden de schrijvers.

De auteurs van het lespakket zijn Florimon van Putte en Igma van Putte-de Windt. Florimon van Putte is verbonden aan de vakgroep 'Taal en culturen van Latijns-Amerika' van de Universiteit van Leiden. Hij heeft onderzoek gedaan naar het gebruik van Papiamentu en heeft zijn bevindingen verwerkt in *'Dosplak'i boka'*. Igma van Putte is docente Spaans en heeft meegewerkt aan de ontwikkeling van diverse leermethodes voor het Spaans in Nederland. Het was, naar eigen zeggen, niet zo moeilijk voor dit paar om de opzet van het pakket vast te stellen.

FOUTLOOS

"In andere cursussen wordt veel gehamerd op de grammatica. Dit schrikt mensen af. Wij vinden grammatica niet zo belangrijk. Door allerlei regeltjes domweg uit je hoofd te leren, leer je niet in een taal communiceren. Zelfs Antillianen maken schrijffouten waarom zouden Nederlanders foutloos Papiamentu moeten kunnen?", aldus Igma. In *'Dosplak'i boka*, leert de cursist in twintig lessen stapsgewijs Papiamentu te begrijpen en zich erin te uiten in situaties die zich dagelijks afspelen op de Antillen. De lessen zijn opgebouwd van gemakkelijk naar moeilijk, gericht op de Nederlands sprekende cursist.

Igma Van Putte kwam op het idee om samen met haar man een lespakket te ontwikkelen omdat veel Nederlanders naar haar toekwamen met de vraag of ze een goede Papiamentu cursus wist. "Ik geef namelijk poëzie voordrachten in Nederland en vaak komen mensen achteraf naar mij toe omdat ze geboeid zijn door de taal". Het lespakket is volgens de auteurs bestemd voor iedereen die iets te maken heeft met de Antillen. Dat zijn bijvoorbeeld Nederlanders die met Antillianen getrouwd zijn, hun kinderen uit de gemengde huwelijken die het Papiamentu vaak nauwelijks kunnen spreken, zakenlieden die zich hier willen vestigen en zich realiseren dat het toch handig is als je de taal min of meer kent en de toerist die meer uit zijn vakantie wil halen dan alleen maar de hele dag op zijn achterste in de zon liggen".

ERKENNING

De auteurs hebben twee jaar over de beginnerscursus gedaan. Het grootste deel van de tijd waren ze kwijt met het zoeken naar financierders voor hun project. Uiteindelijk werd het lespakket volledig gesubsidieerd door het Ministerie van Onderwijs in Nederland. Volgens Igma is dit een belangrijke erkenning van een minderheidstaal door de Nederlandse overheid. "Het is wel jammer dat geen enkele Antilliaanse instantie heeft bijgedragen aan dit project. Een kleine aanmoediging was al genoeg als erkenning van ons werk, maar die kwam niet. Wij hebben verschillende instanties benaderd zoals de OKSNA, Sede Antia en de Rotary Club maar tevergeefs".

'Dosplak'i boka' (Laat me ook eens wat zeggen), is zoals de titel zegt voor Nederlanders die echt willen participeren in de Antilliaanse samenleving. "Ze kunnen met de Antillianen in hun eigen taal converseren, papiamentstalige kranten lezen, en hun gewoontes begrijpen. Bijvoorbeeld waarom een Antilliaan niet meteen een cadeau uitpakt, maar dit later heel bescheiden doet. Nederlanders zijn gewend om cadeau's meteen uit te pakken terwijl iedereen toeziet", aldus Igma. *'Dosplak'i boka'* zal volgens de auteurs leiden tot de integratie van Nederlanders in de Antilliaanse samenleving.

BIJSTELLEN

Op een mavo school in 's Gravenhage (Den Haag) worden in de avonduren lessen Papiamentu gegeven. De leerkrachten werken met het materiaal uit het lesboek. Verder gaan de auteurs zelf ook spoedcursussen geven. Aan de hand van de bevindingen en de op- en aanmerkingen op de leerstof en zal er in de toekomst wellicht een bijgestelde versie verschijnen. "Dat is toekomstmuziek. Het boek is net uit en we moeten maar afwachten wat de reacties zullen zijn".

Het hele pakket bestaande uit een cursusboek (262 pagina's), een hulpboek (64 pagina's) en een cassette gaat ongeveer Nfl. 105,-- kosten. Distributeur voor Curaçao is Van Dorp Edinne N.V. Het is de bedoeling dat het pakket in alle boekhandels komt te liggen. Misschien zijn hotels en toeristische plekjes ook warm te krijgen voor de cursus.

In de eerste les leert de cursist hoe hij zich moet voorstellen. Daarna volgt een kennismaking met de geografie van de Nederlandse Antillen en Aruba. Verder wordt veel aandacht besteed aan veel voorkomende gespreksituaties zoals: wat ze allemaal kunnen vragen bij aankomst op de luchthaven; hoe je een taxi moet bestellen; hoe en waar je nummers kan kopen voor de 'Wega di number Korsou' en wat je allemaal kunt winnen. Verder: hoe je boodschappen in de toko moet doen; een hotelkamer moet regelen in het Papiamentu; wat de creoolse keuken inhoudt en hoe de gerechten heten. Daarna volgen wat langere en moeilijke dialogen.

TRAMPA

Het boek is rijkelijk geïllustreerd met ondermeer foto's van de olieraffinaderij, de grot van Hato, diverse geldstukken en bankbiljetten en van een lot van de 'Loteria di Antia'. Daarnaast is er een hulpboekje met de algemene spelling en uitspraakregels. Het voordeel van de gescheiden presentatie is dat de verwijzing naar spellings- en uitspraakregels naar behoefte en op eenvoudige wijze binnen elke les kan worden ingelast. Enkele bijzondere regels zijn in het cursusboek opgenomen onder de kop 'Trampa'.

Voor het tekstboek moesten de auteurs een keuze maken tussen de twee officiële spellingen van het Papiamentu. In 1985 werd een wetsvoorstel ingediend om het Papiamentu naast het Nederlands de status van officiële taal op de Benedenwindse eilanden te geven. Sinds dat jaar is het Papiamentu niet alleen omgangstaal, maar ook een taal die in woord en geschrift op bestuursniveau en in het onderwijs wordt gebruikt. Aangezien er geen 'officieel Papiamentu' bestond, was er ook geen officiële norm voor de schrijfwijze. Het streven naar een officiële standaard van het Papiamentu en zijn spelling heeft op Aruba en Curaçao geleid tot twee officieel te gebruiken spellingen. De auteurs kozen voor die van Curaçao en Bonaire omdat hier verreweg de meeste sprekers van het Papiamentu wonen.

CASSETTE

De uitwerking van alle oefeningen in het boek zijn te beluisteren op een cassetteband die bij het pakket hoort. Ondanks het feit dat het Papiamentu vrijwel dezelfde lettertekens heeft als het Nederlands en de klanken waarmee de tekens corresponderen vaak ongeveer hetzelfde zijn, zijn er echter ook belangrijke verschillen. Vandaar dat het belangrijk is dat de cursist ook kan horen hoe hij de taal moet uitspreken. Een goede luistervaardigheid en uitspraak is de basis van een succesvolle communicatie.

Rob Schreuter zit vier maanden op Curaçao en vindt het hier fantastisch. "Ik zou niet weten waarom ik weg zou moeten gaan". Rob had al eerder voor de periode van één jaar gewoond en gewerkt op het eiland, maar moest terug naar Nederland voor privé-zaken. Toen Rob voor het eerst op het eiland kwam wilde hij graag Papiamentu leren. Hij kocht een lesboekje, maar werd daar naar eigen zeggen niet veel wijzer van. "Ik leerde alles uit mijn kop en werd uitgelachen als ik Papiamentu probeerde te spreken. Mijn Curaçaose vrienden zeiden: "Zeg eens wat Rob. Dat vinden we zo leuk. Je praat net als een pastoor". Schreuter vindt het een goed idee dat er een cassetteband bij het lespakket zit. Dan kunnen Nederlanders ook oefenen hoe ze de taal moeten uitspreken. Er zullen minder afhaken omdat ze dan niet meer worden uitgelachen door de Antillianen".

BELACHELIJK

Schreuter vindt dat Nederlanders die zich voor langere tijd op het eiland willen vestigen Papiamentu moeten leren. "In Nederland schreeuwen wij ook dat die buitenlanders zich maar moeten aanpassen en Nederlands leren. Vind ik prima, maar omgekeerd moet dat ook het geval zijn. Bovendien is het ook in onze voordeel. Als je de taal een beetje onder de knie hebt merk je dat deuren voor je open gaan vooral als je in de zakenwereld of in de horeca business zit. Mensen voelen zich gewaardeerd en zijn plotseling bereid, veel meer voor je te doen", aldus Schreuter.

Schreuter kan alles begrijpen in het Papiamentu. als mensen maar niet al te snel praten. "Laatst was ik in de bus op weg naar huis, toen de chauffeur een andere route nam dan die welke mijn vrienden gewoonlijk nemen als ze mij naar huis brengen. De chauffeur vroeg me waar ik uit moest stappen en ik wist het niet. Een Antilliaanse vrouw die naast mij zat vond het maar belachelijk dat ik dat niet wist en maakte allerlei onaardige opmerkingen. Ik vond het wel leuk dat ik haar kon begrijpen zonder dat zij het wist. Toen ik uitstapte zei ik: "Señora mi sa unda mi ta biba, pero tur biaha mi ta bini di un otro kaminda i pesei ma bruha. Zij wist niet wat ze hoorde en bood haar excuses aan".

Of de auteurs gelijk hebben wanneer ze beweren dat *'Dosplak'i boka'* tot de integratie van pas gevestigde Nederlanders in de Antilliaanse samenleving zal leiden moet de tijd nog leren. In ieder geval is het wel een een eerste stap op de goede weg.

Curaçao mag volgende week 'LDS' organiseren

AIESEC stimuleert contact met buitenlandse studenten

= door Freda Torrenga =

AIESEC - Nederlandse Antillen is de Antilliaanse afdeling van de internationale studentenorganisatie AIESEC, de grootste internationale organisatie van economie- en bedrijfskunde studenten. Sinds februari 1989 maken de Antillen als 69e lidstaat deel uit van AIESEC, dat in 1948 werd opgericht door studenten uit zeven Westeuropese landen. Inmiddels is AIESEC vertegenwoordigd in 72 landen over de gehele wereld en op meer dan 700 universiteiten zetten studenten zich actief in voor deze organisatie, die zich bezig houdt met het bijeenbrengen van studenten van verschillende naties met als doelstelling het stimuleren van de internationale samenwerking en het wederzijds begrip tussen volkeren en landen. AIESEC stelt zich voorts tot taak, de kloof tussen de studentenwereld en het bedrijfsleven te overbruggen en de theoretische kennis van studenten aan te vullen met internationale praktijkervaring. Door het organiseren van projekten en het geven van trainingen, worden managementskwaliteiten ontwikkeld.

Dit alles gebeurt op een niet-politieke, onafhankelijke, non-profitbasis en volledig door studenten bestuurd. AIESEC heeft een consultatieve status bij UNESCO.

De afgelopen twee jaar hebben diverse Curaçaose studenten deelgenomen aan congressen en deze maand is het de beurt van de Antillen om als gastheer op te treden voor het 'Leadership development seminar' (LDS), dat eind deze maand op Curaçao gehouden zal worden.

Lida Pandt (links) geeft les in Papiamentu aan een student uit Duitsland en een studente uit Ecuador.

Natasja Sillé en Lida Pandt zijn twee van de studentes die zich belast hebben met de organisatie van het seminar en ze hebben er hun handen vol aan. Al maanden zijn ze in de weer met het werven van sponsors die beslist hard nodig zijn en het zoeken van een geschikte lokatie, hetgeen ook heel wat voeten in de aarde had. Uiteindelijk is dat het Trupial Inn hotel geworden. Vanaf donderdag 27 augustus zal het daar een drukte van belang zijn, wanneer zo'n zestig studenten uit de veertien aangesloten Latijnsamerikaanse landen en zelfs van daarbuiten te gast zullen zijn. Zoals de naam LDS al aangeeft is het doel van het seminar het ontwikkelen van leiderschap. "Maar", zo vertellen Natasja en Lida, die zelf al enige seminars bezocht hebben, "er wordt, naast de trainingen natuurlijk enorm veel pret gemaakt". "Het is geweldig om met zoveel jongeren van verschillende nationaliteiten in aanraking te komen en onderlinge ideeën en gedachten uit te wisselen. Je krijgt de mogelijkheid om inzicht te verwerven in andere culturen en deze te leren waarderen. Misschien dat als onze generatie volwassen is, er dank zij AIESEC een stukje meer vrede op de wereld zal zijn dan nu het geval is. AIESEC doet er alles aan om dit te verwezenlijken. Een goed voorbeeld daarvan is het feit dat, nadat AIESEC twee jaar geleden in haar Global Team Program het milieu als thema had, waarvan een prachtig boek is uitgebracht, de milieu-conferentie in Rio de Janeiro tot stand is gekomen".

REIZEN

"Het is werkelijk geweldig wat je met een organisatie als AIESEC allemaal kumt bereiken" zegt Lida Pandt, die sinds ze lid is van AIESEC te gast is geweest in Puerto Rico, Ecuador en Hongarije. Natasja Sillé was in Puerto Rico, Venezuela en Duitsland. De afgelopen twee jaar hebben meerdere Curaçaose studenten deelgenomen aan internationale con-

Vervolg op pag. 4

Tuinieren in de Tropen

Jeannette van Ditzhu[...]

Bloembollen onder de zon

Witte crocusjes in de tropen (foto: F.A. de Graaff)

Wat ik hier echt mis zijn de tuincatalogi. Midden in de Hollandse winter zo'n gids vol bloemen is toch het mooiste wat er is. Ondanks dat rottige, miezerige winterweer krijg je een zomers gevoel. In gedachten loop je door een zonovergoten tuin, waarin alles in bloei staat. Vlinders en bijen vliegen af en aan. De in de catalogus afgebeelde bloemen staan in je verbeelding al volop in bloei en zijn uiteraard tot flinke pollen uitgegroeid.

Al bladerend ben je je hele tuin aan het herindelen. Een tuin is immers nooit af. Elk jaar vind je weer fouten in je schema of je ontdekt een nieuwe plant die je per se wilt hebben. "Als ik die hoge *Aconitum* nu eens verplant, dan kan ik op die plek wat van die witte *Malva's* proberen". Al mijmerend kom je op de mooiste ideeën, en zolang je maar vermijdt om naar de kale tuin buiten te kijken, heb je een heerlijke tijd met die catalogus op schoot.

Hetzelfde geldt voor de wintercatalogus. Die rolt meestal eind augustus, begin september in de bus. Juist als de tuin op zijn mooist is. Terwijl de floxen, de dahlia's en de gulden roedes uitbundig bloeien, zit je - in het nazomerzonnetje - te bedenken welke bollen er dit najaar nog bij kunnen.

Dat is elk jaar weer een verrassing. Omdat de bollen in het koude noorden gedurende de zomer afsterven en hun blad verliezen, heb je in september absoluut geen idee meer welke bollen waar staan. Dus je bestelt ijverig van alles en nog wat, en als je dan in de stromende regen van november de bollen staat te poten, stuit je telkens weer op een groep bollen, waarvan je het bestaan totaal vergeten was. Van het voornemen om in het voorjaar alles in een tuinplan in te tekenen komt het nooit. Dus zit je elk jaar met een surplus aan bollen, waarvoor je naarstig naar een geschikt plekje moet zoeken. Geen leuk werk op een gure novemberdag.

Dat hoeft in de tropen gelukkig niet. Bollen blijven gewoon staan, bloeien regelmatig en hoeven ook niet, zoals met sommige vorst gevoelige bollen, opgegraven en bewaard te worden.

Want al klinkt het woord 'bloembollen' heel Hollands en heel winters, ook in de Curaçaose tuin staan allerlei bollen en knollen. In de eerste plaats natuurlijk de vele lelies: *Hippaeastrum*-soorten, die hier ook *leli* of *amaryllis* genoemd worden. Ook met de bijnaam *leli* getooid zijn de *Hymenocallis*-soorten.

Meer op de Hollandse bloembollen gelijkend zijn de verschillende *Zephyranthessen*. Ik heb inmiddels twee soorten, en vooral de witte *Zephyrantes* lijkt sprekend op een Hollands wit crocusje. Ik denk dat ze *Zephyranthes candida* heet, maar zeker ben ik er niet van. In het ene boek komt ze niet voor en in een ander boek is dat een grotere soort dan de roze vorm, de *Zephyranthes rosea*. Die heeft een iets grotere, roze-lila bloem. Ook heel mooi.

Er bestaat ook nog een gele vorm, de *Zephyranthes citrina*. Volgens het boek van Frater Arnoldo komt deze alleen op Saba en St. Maarten voor, maar ik ken ten minste een tuin op Curaçao, waar ze ook staat.

Al deze 'crocusjes' zijn hele gemakkelijke groeiers, die zich, zoals het echte bollen betaamt, razendsnel uitbreiden. Het aardigst staan ze in groepjes in de tuin of als een rand langs een tuinpad. Ze kunnen wat schaduw hebben.

De bloemen verschijnen rijkelijk na een fikse regenbui, vandaar hun Engelse bijnaam *rain lily*. Een of twee dagen later zie je de knoppen reeds verschijnen en nog een of twee dagen later bloeien ze. Het grappige is dat ze zich door een namaak regenbui niet tot bloei laten verleiden. Ze willen gewoon een echte plensbui, en niet zo'n giertje leidingwater. Maar misschien kun je ze om de tuin leiden door flinke sloten - opgevangen - regenwater over hun hoofden uit te storten? Ik heb het nog niet geprobeerd; je weet nooit.

Een beetje verwaarloosd heb ik het knolgewas *Polyanthes tuberosa*, dat hier 'azucena' of 'tuberos' wordt genoemd. Ik kocht de knollen in bloei en heb ze toen onder de oleander gezet. En dat had ik nu niet moeten doen. De klassieke fout: bij het planten was de oleander nog niet zo uitgedijd als nu het geval is; natuurlijk wist ik best dat de struik zou groeien, maar toch plantte ik de *Polyanthes* eronder. Stom. Nu zijn de stakkers in een constant gevecht om het water met de oleanders gewikkeld. Laatstgenoemde zijn veel groter en sterker en zij winnen deze strijd dus met glans. Het gevolg is dat er onder de trots overhangende takken van de oleanders drie scharminkelige groepjes *Polyanthes* staan, die nauwelijks bladeren hebben, laat staan bloemen.

En om die bloemen gaat het nu net. Ze zijn groenachtig wit (*polios* is grauw en *anthos* betekent bloem), geuren heerlijk en staan in trossen aan het einde van een vrij lange steel. Daarbij zijn het ook nog eens prima snijbloemen.

Reden genoeg dus om ze een ereplaatsje in de tuin te geven. Zo'n plaatsje betekent: goede, rijke grond en wat schaduw. Volgens het Jamaicaanse boek willen ze veel water als de bl[...] stengel verschijnt, en [...] je minder water geven [...] bloemen gaan verwelken [...] laatste 'opdracht' heb ik [...] wat al te rigoreus uitge[...] Het wordt dus hoog tijd [...] ik de zielepoten uit [...] lijden haal, ze in potten [...] plant en weer gewoon [...] ga geven. Wellicht ver[...] ze me mijn slechte gedr[...] krijg ik ooit nog bloem[...] zien.

AIESE[...]

Vervolg van pa[...]

gressen waar ze get[...] werden in management-[...] municatie- en leid[...] chapsvaardigheden. [...] bestaat voor allen de m[...] lijkheid een stageplaats [...] te vragen in het buitenl[...] "Jammer genoeg" zegt [...] "wordt er door de Antilli[...]

nog niet zoveel gebr[...] gemaakt van deze moge[...] heid. Van de UNA is C[...] Meulens naar Hong K[...] geweest. Hij kreeg bijna [...] hele ticket betaald. Zo'n [...] is toch een hele beleve[...] Hij studeert nu trouwen[s in] Nederland. Ook wij [...] zorgen hier op Curaçao [...] geplaatsen. We heb[ben] momenteel een D[...] jongen die stage loopt bij [...] Banco Latino en dezer da[gen] komt er een Mexica[...] meisje dat gaat werken [...] het ingenieursbu[reau] Promac. Wij regelen hier [...] werk- en verblijfsvergun[...] zorgen voor woonruimte [...] de campus van de UNA [...] we kunnen te[...] beschikken over 2 huizen [...] Otrobanda. Verder ma[...] de mensen natuurlijk [...] wijs en zorgen wij in [...] begin voor vervoer, tot ze [...] beetje ingeburgerd zijn. [...] Wat ook zo mooi is van [...] lidmaatschap van AIES[EC] is, dat je je hele latere le[...] over de hele wereld te[...] kunt. Wanneer je in een [...] komt dat bij AIESEC aa[...] sloten is, hoef je alleen m[...] iemand van de organisat[ie] bellen en je hebt onmid[...] lijk een verblijfsadres, [...] wordt aan alle kan[...] geholpen. Je staat dus n[...] ergens als een kat in [...] vreemd pakhuis.... [...] vriendin van ons, Ingebor[...] zelfs in haar eentje [...] Zuid-Afrika gegaan. Nor[...] doe je dat niet zo gauw, m[...] via AIESEC is het geen pr[o]bleem".

KIPPEVEL

Lida e'n Natasja verheu[...] zich enorm op de kome[...] manifestatie: Natasja: [...] je bij zo'n congres bent [...] zit daar met al die enth[...] siaste mensen, je z[...] elkaars liedjes, je doet sa[...] spelletjes, dan krijg [...] opeens kippevel...je voelt [...] soort band. Je kent el[...] niet, maar je weet dat [...] dezelfde idealen nastre[...] een beter begrip tussen [...] naties, het streven n[...] wereldvrede die nu nog [...] te zoeken is, maar het m[...] mogelijk zijn".

Een positief geluid van t[...] jonge mensen, die met [...] organisatie bouwen aan [...] betere wereld. Lida [...] Natasja laten nog even we[...] dat, sponsors nog steeds v[...] harte welkom zijn. [...] willen onze gasten hier [...] Curaçao een onvergetelij[ke] tijd bezorgen en wij zijn [...] schrikkelijk blij met iede[...] donatie, hoe klein ook, zo[...] in geld als in natura. Ev[en]tuele sponsors kunnen [...] in verbinding stellen [...] Natasja Sillé, telefo[on] 375012 of met Lida P[...] telefoon: 689453 of 67275[...]

Onderwijs anders bekeken

door Elisabeth Hollander

Niet de schil, maar de vrucht!

SYLVIA TOTH, de toenmalige directrice van 'Content', een grote organisatie van uitzendbureaus in Nederland, werd in 1985 na een geslaagde *buy-out* uit de handen van een belangrijke groep engelse beleggers, uitgeroepen tot zakenvrouw van het jaar. Succesvolle Sylvia Tóth gelooft heilig in een platte organisatiestructuur, met korte lijnen tussen management en medewerkers en dat bleef ook zo toen de, inmiddels tot 'Content Beheer' uitgegroeide, onderneming in 1990 de befaamde 'Schoevers opleidingen' overnam.

Regelmatig duikt Sylvia Tóth dan ook op in één van de over het hele land verspreide leslokalen van 'Schoevers', want zegt zij: "Vestigingen bezoeken heb ik vanaf het eerste moment gedaan en zal ik — hoe groot we ook worden — altijd blijven volhouden. Als ik de sfeer van de basis niet kan proeven mis ik een essentieel element om leiding te kunnen geven aan het geheel".

Even leek het erop dat de huidige minister van Onderwijs op de Nederlandse Antillen dezelfde mening was toegedaan, toen hij aankondigde alle basisscholen van Curaçao te zullen bezoeken. Helaas leverde dit niet echt veel op, zoals later bleek toen de minister op een persconferentie dreigend bekend maakte, dat het afgelopen moest zijn met alle innovaties en dat het onderwijs gewoon *genormaliseerd* moest worden. Terug naar normaal zou zo al een aanzienlijk rendement opleveren. Maar daar de minister verzuimde aan te geven welke norm hij hierbij precies op het oog had, was het toch meer een lege schil dan een rijpe vrucht.

GEDEPUTEERDE

Onze nieuwe gedeputeerde van onderwijs was duidelijker en maakte zich sterk voor het herstel van de waarden en normen van weleer. Het zijn echter niet de filosofen en de theologen die de twintigste eeuw gemaakt hebben: dat hebben ontegenzeggelijk de geleerden en de technologen gedaan. Zij zijn het die de westerse wereld in zijn keurslijf van staal en beton hebben gestopt; zij hebben de mens op wielen gezet en vleugels gegeven en zij hebben van de wereld een groot dorp gemaakt. De jeugd van nu leeft in een sfeer van wereldcommunicatie en vindt vaak, dat wij de waarden en normen op hun kop zetten.

Wij maken meer drukte rond 'de pil', dan rond het mensonterend, maar keurig georganiseerd, sekstoerisme naar Aziatische landen; en we struikelen eerder over een paar blote borsten van een toeriste op het Seaquarium dan over het naakte leed in de derde wereldlanden.

— Tot welke waarden moet de jeugd eigenlijk teruggebracht worden?

— En mogen we het een mondiaal geïnformeerde jeugd kwalijk nemen dat zij daar dan ook mondiale conclusies uittrekt?

— En wat is er fout aan het ontmaskeren van onrecht en het doorprikken van hypocrisie?

Heimwee naar een geïdealiseerd verleden is een slechte raadgever en levert alweer veeleer een lege schil op dan een rijpe vrucht.

Voor het eerst in de historie staat de jeugd als groep in een aanvallende positie. Respect en uiterlijk fatsoen is er niet zo maar bij. Logisch trouwens als men bedenkt dat het fatsoen nooit meer was dan een schutting waarachter én het mooie én het minder mooie schuil kon gaan. De schutting is weg en eindelijk worden de mensen gedwongen te zijn wat ze zijn.

Zoals onlangs weer eens duidelijk werd, toen een functionaris met boter op zijn hoofd, een paternalistisch toespraakje hield in de stijl van "luister naar mijn woorden, maar zie niet naar mijn daden", hetgeen per definitie demoraliserend is en normvervagend werkt. Om vrucht te dragen zou de juiste invalshoek zijn geweest: "kijk naar mijn daden en leer van mijn fouten" zoals de grote Christelijke denker Augustinus zo treffend heeft gedaan in zijn "Confessiones", waarin hij door zijn eigen misslagen en zijn eigen bekering te analyseren, waarden en normen veilig stelt.

Misschien moeten we daarom deze 'Belijdenissen' van Augustinus wel tot verplichte literatuur verklaren voor dat hele schoolbestuur dat niet schroomt zich behaaglijk te koesteren in het licht van honderdvijftig jaar Katholiek Onderwijs terwijl het toch echt alleen maar verantwoordelijkheid draagt voor de teloorgang van de laatste twintig jaar. Alweer een lege schil in plaats van een rijpe vrucht.

VAKBOND

Maar de bemoeienissen van de vakbond dan, die hebben toch rijpe vruchten gedragen zal de zo langzamerhand geïrriteerd rakende lezer willen aanvoeren; het gaat immers niet aan alles en iedereen onderuit te halen.

Dat is echter ook geenszins de bedoeling. De onderliggende drijfveer van dit alles is de vraag: Waar halen die duizenden leerkrachten aan het begin van het nieuwe schooljaar hun motivatie en inspiratie vandaan? Inderdaad heeft de vakbond zich met succes beijverd voor een welzijnspakket voor leerkrachten, waarin echter slechts de eerste drie trappen van de waardenschaal van Maslow gerealiseerd werden: financiën voor eten, drinken, kleding, etc., bestaanszekerheid en zelfs in een aantal sociale behoeften werd voorzien. Maar het echte werk moet nog beginnen!

De vakbond zal nu moeten doorstoten naar vier en vijf: een autokritisch waarderingssysteem en een verdere zelfontplooiing van de leerkrachten. Want in de klas gaat het niet om *high tech* maar om *high touch*! En wie zal hierbij inspireren en aanzetten tot de juiste koers?

LEERKRACHTEN

Dat zullen de mensen aan de basis, de leerkrachten zelf moeten zijn. Zij proeven de sfeer en alleen zij kunnen aangeven wat er werkelijk nodig is. Zij zullen een taal moeten leren waarin zij zich verstaanbaar kunnen maken, want om met Ludwig Wittgenstein te spreken: "De grenzen van mijn taal zijn de grenzen van mijn wereld".

Wat niet ter sprake gebracht wordt bestaat ook niet werkelijk. Wat niet binnen de aandacht blijft, sterft af. Het is belangrijk dat we een taal blijven spreken die de aandacht opentrekt en onze ervaringen openbreekt. De taal van het reikhalzen en het verlangen, de taal van het vertrouwen en het verzet. De taal die schuchter toekomst spelt. Dat lijkt me nu echt iets om je tanden in te zetten.

Bon apetit!

Impressies van een huisarts

Irene Brookman

Lootjes kopen

OP EEN MORGEN, intussen alweer vele jaren geleden, was er rumoer in Rustoord, het psychiatrische ziekenhuis waar ik werkte. Deze morgen geen *acting out*-gedrag van patiënten.

Voor het gebouw was een grote oploop van mensen, allen werkers in het ziekenhuis. Ze stonden verzameld om een grote Amerikaanse slee, die naar het uiterlijk te oordelen in brand was gestoken. Er stonden nog slechts verkoolde resten. M'n oog werd getrokken door driftig schrijvende mensen, die op stukjes papier het nog net zichtbare nummer van de auto noteerden. Ik hoorde allerlei gesmoes: wanneer was de eigenaar geboren? Wat was z'n huisnummer ook al weer?

Ik begreep er helemaal niets van. Wat was er nu eigenlijk aan de hand? Het werd me in geuren en kleuren uit de doeken gedaan. Want redu hoort erbij. Dat houdt het leven kleurig. Een van de werkers in Rustoord had een *by-side*, die het privilege had in de grote slee van haar vriend te mogen rijden. Ze mocht er zelfs mee naar haar werk gaan. Dat ging allemaal zonder problemen, tot deze dag. Deze ochtend had de vrouw van de man, in de bus op weg naar haar werk, haar eigen auto langs zien rijden met de *by-side* breeduit achter het stuur.

Toen klapte er iets in haar. Ze ontstak in woede en in niet zo'n klein beetje ook. Bij de eerstvolgende halte is ze de bus uit gegaan, heeft ergens een blik kerosine gekocht en is gewapend met een doos lucifers en kerosine naar Rustoord gegaan waar ze in haar woede de auto overgoten heeft en hem in brand heeft gestoken. Ze had zich gewroken op haar man die haar bedrogen had.

Loten kopen is een liefhebberij van veel mensen op Curaçao. Destijds waren er meestens nog illegale loterijen, die gekoppeld werden aan de uitslagen van loterijen in Caracas of Santo Domingo. Loten kopen, is een nationale volksziekte. Sinds deze loterijen gelegaliseerd zijn, zie je ze tegenwoordig op elke straathoek verschijnen. Ze dragen allerlei fantastische namen en geven je de indruk dat je binnenkort de gelukkige winnaar zult zijn. Mij lijkt het vooral windhandel die hoofdzakelijk luchtkastelen voorspiegelt. De enigen die er echt rijk aan worden, zijn ongetwijfeld de eigenaars van deze ondernemingen, een enkele geluksvogel daar gelaten.

Purba bo suerte! Een patiënt uit mijn latere huisartsenpraktijk ging na een verblijf van drie jaar in de gevangenis ook een nummerkantoor beginnen. Ik krijg de kriebels als ik aan de arme kopers denk die hun toch vaak schaarse centen in loten omzetten. Het heeft veel weg van een verslaving. Die gebeurtenis bij Rustoord heeft me wel iets geleerd. Loten kopen doe je met overleg. Een belangrijke datum of een getal dat een betekenis voor je heeft, moet je hierbij leiden. Dan vooral heb je kans iets te winnen. Ik heb de stellige overtuiging dat praktisch de gehele bevolking van Curaçao daar in gelooft.

Nederwiet-overleg over hennepteelt in Holland

Een mens leeft niet alleen van brood en minister Hirsch Ballin niet alleen van Antilliaanse zaken... In Nederland wordt hij geplaatst voor problemen van een geheel andere aard: begin september zal de minister samen met de staatssecretaris Simons van Volksgezondheid praten over de teelt van hennepzaad en de verbouw van cannabis in Nederland. Het **'Nederwiet overleg'** zo zijn de besprekingen al gekscherend gedoopt.

Het overleg vindt plaats naar aanleiding van een rapport van de Centrale Recherche Informatiedienst (CRI) over de hennepteelt in Nederland. De CRI heeft vastgesteld dat de teelt en handel in cannabis in Nederland de afgelopen jaren enorm is gestegen. De recherchedienst wil via wetenschappelijk onderzoek vaststellen hoe omvangrijk deze bedrijfstak is en wat de gevolgen zijn van de hoge kwaliteit (THC-gehalte) van de softdrug voor de volksgezondheid.

De CRI bepleit ook dat er een vergunningenstelsel wordt ingevoerd, voor kwekers van hennepzaad voor agrarische doeleinden. Het openbaar ministerie moet volgens de CRI beter kunnen optreden tegen illegale handelaren. Die worden nu niet veroordeeld, als gevolg van een uitspraak van de hoge raad. De CRI benadrukt dat de politiek een besluit moet nemen over de vraag of strengere vervolging wenselijk is.

In een reactie van dr. E. Noorlander, psychiater, stelt deze dat er geen enkel verband is tussen de geconstateerde stijging van het gebruik en de hoge kwaliteit van de in Nederland gecultiveerde cannabis.

Kook mee met May

Pannekoeken

Deze week een lekker pannekoeken-recept. Voor 12 pannekoeken heeft U nodig:

2 flinke geraspte aardappelen ±400 gram
400 gram geraspte wortelen
1 geraspte grote ui of een bosje lente-uien heel fijn gesneden
2 eetlepels gehakte verse peterselie
1/3 cup melk
2 losgeklopte eieren,
2 eetlepels meel
zout en peper naar smaak
1 theelepel gemalen komijnzaad (naar smaak)
maïs- of vegetarische olie voor het bakken

U wast de geraspte aardappelen met koud water en knijpt al het overtollige water eruit. Vervolgens doet U alle ingrediënten in een schaal. Goed mengen. In een teflon koekepan verwarmt u een beetje van de olie. Doe voor elke pannekoek 2 eetlepels van het mengsel in de pan. De pannekoeken laten bakken tot ze bruin zijn, ongeveer 5 minuten aan elke kant. Succes ermee en smul er lekker van.

MAY

DE GALERIA de Arte Moderno te Santo Domingo stond de afgelopen week in het teken van Jean Girigorie. Haar schilderijen wekken een grote belangstelling. Er worden de laatste jaren niet veel exposities gehouden van personen uit het buitenland en de kunstenaars van Santo Domingo willen graag weten wat er buiten hun eigen eiland leeft. Jean is daarom een soort centrum-figuur voor hen. Ze fungeert als een trait-d'union tussen Santo Domingo en de buitenwereld. En Jean zelf vindt het prachtig. Ze vindt het leuk om schilders, grafici en beeldhouwers van Santo Domingo te ontmoeten. Hoe meer, hoe liever. Ze komen haar halen om haar hun werk te laten zien, of ze komen met foto's en catalogi naar haar toe. De kunstenaars kennen elkaar allemaal en 's avonds in het hotel waar Jean logeert, komen ze samen om te praten, te vergelijken, te filosoferen.

= door Nel Casimiri =

Jean Girigorie in het atelier van de Dominicaanse kunstenaar Ramon Osonio.

'Caribische kunst: een spontane expressie'

Bloeiend kunstleven in de Dominicaanse Republiek

Hotel Ostel Nicolas Nader, ligt midden in de Ciudad Colonial, het oudste deel van Santo Domingo. De eigenaar is een verwoed verzamelaar van kunst. Langs de muren van de binnenplaats, waar de tafeltjes en stoelen staan, voor de bar/eetzaal, hangen overal schilderijen. Bijna alle moderne, belangrijke Dominicaanse kunstenaars zijn er vertegenwoord. Op een tafel in de hal staat een mooie plastiek. Het blijft natuurlijk een kleine wereld met onderlinge strijd zoals overal elders. De kunstenaars van Santo Domingo, zijn zoals ik begreep in twee kampen verdeeld. Ze klagen erover dat de invloed van de Galeria de Arte Moderno te groot is en dat de commerciële galerieën te hoge percentages eisen. Maar van die twee kampen is in de omgeving van Jean niet veel te merken. Daar zijn ze een in hun streven meer te weten te komen over Curaçao en de kansen om daar te exposeren en aan de andere kant Jean in te lichten over Santo Domingo en over zichzelf. Het zijn ook niet alleen Dominicanen. Bij de kunstenaars zit bijvoorbeeld ook Abil Peralta die in New York het tijdschrift CIDALA uitgeeft voor het International Center for Latin American Art. Hij is druk bezig met een artikel over kunst in Santo Domingo. Ik zie hem een dag later ook Marianne de Tolentino interviewen en de tentoonstelling van Jean heeft hij uitgebreid bekeken.

JOHN PADOVANI

Een belangrijke rol in het kunstleven van Santo Domingo speelt ook de Escuelo Nacional de Bellas Artes, de Academia de Bellas Artes of het Palacio de Bellas Artes. Ik heb alle drie de benamingen gehoord. Ik meen dat ze er hetzelfde mee bedoelen, want bijna iedereen gebruikt alleen de afkorting Bellas Artes. Het is een vierjarig opleidingscentrum voor allerlei schone kunsten. Daar werkt o.a. de Peruviaan John Padovani. Hij is daar naartoe gezonden door Unesco om oude religieuze kunstwerken te restaureren en ook om Dominicanen in dat vak op te leiden. Daarnaast is hij zelf beeldend kunstenaar. Hij probeerde me het grote verschil uit te leggen tussen Zuidamerikaanse kunst en Caribische kunst. Naar zijn mening heeft de Zuidamerikaanse kunst een enorme invloed ondergaan van de Vlaamse kunst. De grote Vlaamse kunstenaars en dan niet alleen die uit de middeleeuwen en gouden eeuw maar ook uit de negentiende en twintigste eeuw hebben een grote invloed gehad over heel Zuid-Amerika. Daarnaast ook, maar veel minder, de Spaanse kunst. In Zuid-Amerika is men gewend lang na te denken en te filosoferen voordat men een kunstwerk opzet en afmaakt. In het Caribisch Gebied gaat alles veel directer, is er minder sprake van filosofie, maar meer van spontane expressie, fel en kleurrijk. Daarom ook is de kunst in Zuid-Amerika, zo vertelt hij, veel internationaler. Die sluit aan bij alle internationale stromingen. De Caribische kunst heeft meer een eigen gezicht, primair en elementair. Ook John Padovai heeft foto's meegebracht van zijn eigen werk. Op de foto lijkt het bijna textielachtig van textuur. Zijn kleuren zijn zeker niet te vergelijken met de primaire felheid van een Mora, een Pichardo of een Perdomo. Padovani grijpt terug op de oude Inca-cultuur.

JOSE PERDOMO

Jose Perdomo, een vriend van hem, wel een Dominicaan, is de winnaar van de achttiende Nationale Bienale van Plastische kunst. Het winnende kunstwerk blijft nu in het bezit van de Galeria de Arte Moderno, waar ook nog ander werk van hem te bezichtigen is, w.o. een grote tekening/schildering op boombastpapier. Materiaal dat ook vaak in Mexico gebruikt wordt. Die tekening is geheel in aardkleuren en spreekt de theorie van Padovani dus tegen, maar het recentere werk van Jose Perdomo is wel zeer kleurrijk. Twee jaar geleden hield hij een expositie in de Galeria de Arte Moderno waarin het rood en blauw overheersten, met daarin, noch figuratief, noch abstract, een soort eigen morphologie. Het lijkt of hij met zijn figuren een verhaal vertelt, een verhaal alleen bekend aan de schilder en de toeschouwer. Een geheim voor niet meer dan twee personen. In zijn nieuwste werk is hij doorgegaan op datzelfde thema, maar is het werk gevarieerder geworden zowel wat kleur en tekening betreft. De verhalen zijn uitgebreid. Het zijn geen kleine geheimen meer, maar hele levensgeschiedenissen.

RINCON MORA

Een andere opvallende kunstenaar, die neigt naar het abstracte, maar de stap net niet helemaal zet is Rincon Mora. Erotiek en religie liggen in zijn werk dicht bij de rituelen, liturgie en symboliek die daarbij horen. Naast schilder is hij ook beeldhouwer en architect. Hij kreeg zijn opleiding in München en hij heeft voor de bibliotheek van de Galeria de Artes Modernas verschillende kunstwerken van grote kunstenaars uit Europa, zoals b.v. Braque en vooral Picasso, van het origineel nageschilderd, zodat de studenten van Santo Domingo van dat werk kennis kunnen nemen. Overigens heeft in dezelfde zalen waar nu het werk van Jean Girigorie hangt een aantal jaren geleden een grote tentoonstelling van Picasso (originelen) gehangen.

FRANK MARINO

Over het nationale museum, de Galeria de Arte Moderno, sprak ik met de voorzitter van de museumregenten (patronage), de heer Frank Marino Hernandez. Het museum is een enorm groot, pretentieus gebouw, gelegen in een groot park temidden van allerlei andere grote, ook pretentieuze, musea. Aan de bouw van het museum zijn geen kosten gespaard. Maar daarna was er geen geld voor de aankoop van kunst, noch voor het onderhoud van het gebouw. Frank Marino vertelde dat toen hij het voorzitterschap overnam het dak lekte en er meer dan 800 gloeilampen in het gebouw kapot waren. Dat waren slechts de eerste in het oog lopende dingen. Het grootste deel van zijn energie gaat dus zitten in het bedelen om geld voor het eerste onderhoud. Gelukkig heeft hij nu een aantal vaste sponsors gevonden die hem met het belangrijkste onderhoud helpen. Maar dan ook nog geld voor aankopen, is teveel gevraagd. Bovendien, zo vertelde hij, zijn de zakenmensen van Santo Domingo, zeker degenen met veel geld, totaal niet geïnteresseerd in kunst. Ze zien het belang er niet van in. De middenklasse is meer geïnteresseerd, maar daar zit het geld niet voor grote aankopen. Hij zucht vaak en zorgelijk tijdens zijn uitleg, maar 's avonds als hij een speech houdt bij de opening van de expositie van Jean Girigorie is zijn enthousiasme niet te stuiten. Hij blijft doorpraten, over Jean, over andere kunstenaars, over de kunst op Santo Domingo. Het museum gaat hem duidelijk zeer ter harte.

Een andere zeer centrale figuur in de kunstwereld van Santo Domingo is Marianne de Tolentino. Zij is een Française, gehuwd met een Dominicaan en kunstcritica, aangesloten bij de internationale vereniging van kunstcritici. Zij is directrice van een afdeling van het museum. De algemene directeur van het museum is tevens eigenaar van een particuliere gallery. Een dubbelfunctie die ergens anders niet mogelijk zou zijn.

'El mundo magio de Job', een olieverfschilderij van de Dominicaanse kunstenaar José Perdomo.

Marianne de Tolentino sprak over de algemene situatie in de Dominicaanse kunstwereld:

"Je hebt dit museum, het officiële, nationale museum, of liever dat zou het moeten zijn. De architect was erg jong toen hij dit ontwierp en men is erg ambitieus in Santo Domingo. We hebben hier niet de specialisten voor de installatie van een echt museum. Daarom is het ook eerlijker om het een Galeria te benoemen. Hier huist de nationale collectie en we hebben tijdelijke tentoonstellingen. De Galeria de Arte Moderno werd in 1976 geopend. We houden hier de plaatselijke bienales, een competitie voor kunstenaars, om de twee jaar. We zullen hier ook de eerste internationale Bienale houden van 12 oktober tot 17 december. Daar doen meer dan dertig (ei)landen aan mee. Curaçao, Aruba, Bonaire, Sint Maarten, dat zijn al vier presentaties. Het is correcter om van presentaties te spreken".

Marianne is volop bezig met de organisatie van die Bienale in oktober. Daar wil zij het liefst informatie over geven. Elke presentatie bestaat uit maximaal 12 artiesten, allemaal schilders. Er is gekozen voor de schilderkunst, o.a. in verband met het vervoer. Sommige landen zenden drie schilderijen, andere weer 5, of 10 of 12.

"We hebben problemen met Mexico. Het is niet zeker of zij met 12 schilders meedoen. Zo ook Colombia. Maar de grote landen vinden we eigenlijk niet zo interessant. Die zijn al bekend van de Bienale van Sao Paulo. Het gaat ons juist om het Caribisch Gebied. Als deze Bienale een succes wordt, zal het evenement kunnen uitgroeien en een positieve ontwikkeling bewerkstelligen. Wij zijn maar een klein land. Vaak wordt Santo Domingo vergeten, of verwisseld met Haïti. Haïti heeft een internationale naam. Wij leggen echt de nadruk op de kleine landen. Zo doen er drie artiesten van Saba mee. En ook zes van de Bahama's met van elk drie schilderijen. Natuurlijk is het makkelijk voor eilanden zoals Puerto Rico of Cuba makkelijk om te komen met een goede presentatie. Wij hebben met die eilanden ook goede relaties, maar deze Bienale is ook goed voor de ontwikkeling van de contacten met de Franse eilanden. Soms is men op de kleine eilanden niet gewend aan dit soort competities en weten ze niet hoe ze moeten reageren [illegible] denken dat hun eigen [illegible] ders niet goed genoeg [illegible] om mee te doen. V[illegible] Vincent en Grenada h[illegible] we helemaal geen ant[illegible] gehad zelfs, maar dat [illegible] uitzonderingen. Ook he[illegible] ze vaak geen geld. De ei[illegible] den moeten zelf het tra[illegible] port betalen. Om het ma[illegible] lijker te maken accep[illegible] we wel opgerolde [illegible] rijen die we dan [illegible] sten. Er zijn ma[illegible] eilanden die niet [illegible] die geen interesse h[illegible]

Het wordt een Car[illegible] Bienale, maar er hebben [illegible] schilders uit Peru, Argen tinië en andere Andeslanden gevraagd mee te mogen d[illegible]

"Het is gek maar ze h[illegible] hun werk al opgestuurd [illegible] kan niet. Het is geen [illegible] samerikaanse Bienale [illegible] zullen hun werk op [illegible] andere plaats ophangen in het museum, zonder me[illegible] dinging, als een manifest va[illegible] good-will. We hebben [illegible] goede jury, die uit [illegible] leden bestaat. Het zijn spe cialistem autoriteiten o[illegible] museumdirecteuren, ver deeld over de verschillende eilanden van de verschillende linguistische gebieden. Daar naast nodigen we enkele spe ciale gasten uit, bijvoorbee[illegible] uit Spoarje de directeur v[illegible] het Centro Reina Sophia. Het zal een groot internatio naal gebeuren zijn".

DRUK

"De àccomodatie van al die buitenlandse gasten zou we[illegible] eens een probleem kunnen worden, want in oktober viert Santo Domingo op grootse wijze het vijfde eeuwfeest van de ontdekking van Amerika. Er is weinig te merken van een controverse tussen wel feest of geen feest. [illegible] worden actieve voorbereidingen getroffen voor een grote *happening*. De paus komt en men verwacht de koning van Spanje. Gelijktijdig zal er ook een bisschoppenconferentie worden gehouden. De stad wordt schoongemaakt, het elektriciteitsnet uitgebreid. [illegible] grote klanstuk moet [illegible] ning van de nieuwe vuur toren worden, een monument ter herdenking aan de aankomst van Cristobal Colon of, zo u wilt, Christoffel Columbus. In die vuurtoren worden door allerlei landen paviljoens ingericht die een gezicht laten zien van hun deel van het Caribisch Gebied".

"Alle aandacht zal tijdens de Bienale gericht worden op de Galeria de Arte Moderno, maar we zullen ook andere gebouwen gebruiken. We hebben wel 800 werken die we tentoonstellen en met een muurschildering zoals Jean Girigorie voor ons zal maken, zouden met 50 dit museum al vol zijn. In de Casa de Francia zullen de Franse Caribische deelnemers hun werk presenteren. We vragen ook de particuliere galerieën speciale exposities te organiseren. Het is een exceptionele gelegenheid om Dominicaanse artiesten te presenteren aan belangrijke personen. Er komen veel critici uit het buitenland. We beginnen bekend te worden. Natuurlijk kun je Santo Domingo niet vergelijken met een Cuba. Iedereen kent Cuba. Maar wij hebben ook minder artiesten. Wij moeten bekender worden. Tot nog toe krijgen de Dominicaanse artiesten niet genoeg kans om naar buiten te treden".

En hoe staat het met de kunstmarkt?

"Je hebt allereerst dit museum. Dan heb je in het [illegible] Colonial de 'Casa de [illegible]dos'. Dat is een gedeeltelijk officieel, gedeeltelijk particulier. Twee of drie keer per jaar wordt daar een expositie gehouden en er is ook een permanente collectie. Als [illegible] kunstenaar daar exposeert [illegible] heeft hij het recht zijn [illegible] verkopen. Ze nemen [illegible] percentage, maar [illegible] kunstenaar is verplicht [illegible] kunstwerk af te staan. [illegible] bij ons ook zo. Er zijn [illegible] andere, informele centra [illegible] te exposeren zoals de [illegible]versiteit, en er zijn vijf [illegible]rijke particuliere galerieën. [illegible] Het 'Centro de Arte [illegible]' heeft zich gespe[illegible] jonge artiesten, [illegible] en vreemde[illegible] er jonge artiesten [illegible] zijn die in Santo [illegible] willen exposeren, [illegible] daar terecht. Ze [illegible] zeker geaccepteerd worden. Twee andere, erg [illegible] galerieën zijn 'La [illegible]' en 'Galeria de Arte [illegible]'. Zij verkopen in de [illegible] plaats Dominicaanse kunst, daarna Latijnsamerikaanse kunst en tenslotte [illegible] enkele keer Europese kunst. Ze hebben een internationaal label. Dan zijn [illegible] twee galerieën 'Boinayel', een in San Juan (Puerto Rico) en de ander in [illegible] Domingo. De eigenaar [illegible] architect en zeer dynamisch. Hij houdt van radicale kunst, zeer modern en internationaal. De meeste kunstwerken zijn Latijnsamerikaans.

Tenslotte hebben we nog de galerie 'Arawak'. Die is erg actief in de promotieactiviteiten voor de artiesten. Er staat een vrouw aan het hoofd en zij organiseert ook een tekensalon. Zij presenteert Dominicaanse kunst in Miami, houdt seminars. Elk jaar looft zij een prijs uit voor de beste artiest, de beste kunstcriticus, e.d. Zij zoekt de prijswinnaars niet zelf uit, dat gebeurt door een comité".

GALERIEEN

Ook buiten de hoofdstad Santo Domingo kent de Dominicaanse republiek verschillende culturele centra en galerieën. In Altocebara is een vestiging van een School of Design uit New York. Die school kan als een eerste [illegible] gelden naar de opleiding in New York zelf. Terwijl we praten, zitten we in de grote hal van het museum. In het kantoor van Marianne de Tolentino kunnen we niet terecht, want de stroom is uitgevallen. De airco werkt niet en het is er donker. Om ons heen lopen allerlei mensen. Sommige werken hard. Anderen lopen rond, lopen rond en er komt geen zichtbaar werk uit hun handen.

"We hebben ongeveer 80 museumwachters. We hebben er zo'n 25 nodig. Het is zonde van het geld. Van dat geld zouden we kunstwerken kunnen kopen. Maar [illegible] allemaal politieke benoemingen. Ik ben de chef van een afdeling. Mijn salaris is lager dan dat van een museumwachter. Ik verdien hetzelfde salaris als de schoonmaaksters. Maar ik doe het omdat ik het leuk vind. Er zijn verschillende afdelingschefs. We verdienen allemaal 60 dollar per maand. Daarom werken we ook in een ander beroep. We moeten wel. De algemeen directeur verdient ongeveer 150 dollar per maand. Je kunt hem dus niet vragen zijn eigen galerie te negeren.

De voorzitter van de museumregenten, Frank Marino, is een belangrijke verzamelaar. Hij weet heel veel af van kunst".

In het museum roezemoest het door. Alles moet af voor vanavond. 'El Arco Magico', het twintig meter lange schilderij van Jean hangt niet goed. De afstand is verkeerd ingeschat en nu komt de laatste meter op een derde muur uit, terwijl voor het begin van het schilderij een ruimte van zo'n anderhalve meter vrij blijft. Even wordt geaarzeld, maar men erkent dat dit niet de ideale opstelling is. En alle spijkers over die twintig meter worden er weer uitgehaald. Een lange rij medewerkers houdt het schilderij hoog in de lucht. Allemaal een stap naar links, nog een stap naar links, ja, zo is het goed, en de hele procedure van afstand meten tot de grond en vastspijkeren begint opnieuw. Jean Glimlacht. Ze is tevreden. Men gaat goed om met haar werk. Zo ging het gisteren ook. Tussen het toezicht op het ophangen door rent Jean van de ene activiteit naar de andere. Naar de televisiestudio voor een opname. Ondertussen belt een ander t.v.-station voor ook een opname. Radio en televisie zullen ook aanwezig zijn bij de opening.

OSONIO

"Ga je mee de drukproeven bekijken?" We zijn nooit bij die drukproeven aangekomen, want halverwege bedacht Jean dat ik nog met een andere kunstenaar geen kennis had gemaakt. Vlug 'even'van de grote weg af. Meteen verdwijnt de bestrating. Het asfalt maakt plaats voor zand en modder. Een heel stuk rijden, langs verkopers van manshoge

Samenspel van vorm en kleur

bergen lamoentjes. Ik zie een koper aankomen. Hij laadt zijn kruiwagen vol en gaat weer op huis aan. Aan de kant van de weg worden kleine kinderen gewassen. De bakjes water worden over de hoofden uitgegooid om de zeep af te spoelen. Nog een paar straten en daar stoppen we bij een opa en oma met drie kleinkinderen. Schuin ertegenover heeft hun zoon zijn atelier. Op een cirkel van betonnen palen, legde hij een vloer. Op die vloer bopuwt hij zijn huis. Onder die hoge vloer is zijn atelier. Ramon Osonio is beeldhouwer en hij verwerkt machtige brokken steen, marmer uit de Dominicaanse republiek zelf, tot beeldengroepen, altijd vrouwenfiguren die in elkaar verstrengeld zijn, nymphen, soms figuratief, soms half abstract. De mooiste beelden zijn die waar hij figuratief begint maar gedeelten van de steen ruw laat. Het is een spel van materiaal en vorm en kleur. Ook hakt hij beelden uit hout. Een machtige boomstam van mahoniehout, ik denk van wel bijna een meter doorsnee wacht op zijn beitel. In een hoek staan drie houten, dansende nymphen te wachten op de laatste afwerking. Nu is het hout nog stoffig, net als het marmer dat wel op beton lijkt, maar met een enkele vochtige doek komt het warme rood van het hout en het glanzende grijs, zwart en wit van de steen tevoorschijn. Het is niet zo fijn van structuur als Italiaans marmer, maar er zit veel leven in. Ramon Osonio brengt het Dominicaanse marmer tot leven. Er gaat een fles rond, de rum bijna onzichtbaar door de kaneelstokken en de vele kruiderijen. Een toast op het kunstleven in Santo Domingo!

Ondanks recente problemen rond tv-dominees

Pat Robertson en Billy Graham weten zich staande te houden

WASHINGTON - Jimmy Swaggart, Jim Bakker, Jerry Falwell, Oral Roberts -- geplaagd door financiele of seksschandalen (of beide) moesten deze tv-evangelisten allen een stapje terug doen of nog erger. Alleen Billy Graham en Pat Robertson bleven overeind. Dankzij een uiterst winstgevend kabelstation beschikt laatstgenoemde over zo veel geld dat hij onlangs een bod kon uitbrengen op het noodlijdend persbureau UPI. Overigens trok hij dat bod later grotendeels weer in.

Marion Gordon 'Pat' Robertson kwam op 22 maart 1930 in Lexington, Virginia, als kind van gegoede ouders ter wereld. Zijn vader zat in totaal 34 jaar in het huis van afgevaardigden en de senaat. Pat studeerde aan enkele prestigieuze instellingen. Over die vroege periode laat zijn geheugen hem wel eens in de steek. In zijn autobiografie 'Schreeuw het van de daken' sjoemelt hij met zijn trouwdatum. Daarmee camoufleerde hij dat zijn echtgenote al zes maanden zwanger was toen zij in 1954 in het huwelijk traden. Later zou hij zeggen dat hij toen zijn leven nog niet aan God had gewijd.

Verder moest hij de bewering intrekken dat hij in Londen had gestudeerd. Maar uit deze tegenstrijdigheden mocht "geen patroon van bedrog" worden afgeleid. Hij zou in het vervolg wat nauwkeuriger op zulke "onzorgvuldigheden" letten, zo zegde hij berouwvol toe.

Toen hij in 1988 probeerde de kandidaat van de Republikeinse partij voor het Witte Huis te worden, stond hij al aan het hoofd van Christian broadcasting network, dat dagelijks bijna veertig miljoen Amerikanen bereikte. Om onduidelijkheid te voorkomen legde hij tijdens de verkiezingscampagne tijdelijk zijn functie van CBN-directeur neer.

Na in de eerste voorverkiezingen Bush het leven zuur te hebben gemaakt, moest Robertson uiteindelijk toch de vlag strijken. In mei 1988 staakte hij zijn campagne tegen het morele verval van zijn land nadat Bush het benodigde aantal kiesmannen had weten te verzamelen. Het "onzichtbare leger" van fundamentalistische christenen, waarop Robertson prat ging, liet het afweten.

GODS LEGER

In die jaren was Robertson ook actief in Nicaragua. Hij steunde met vele miljoenen dollars programma's van de contra's, die hij 'Gods leger' noemde. Na de val van de Sandinisten was hij betrokken bij een evangelisatie campagne onder het motto 'Het licht van Jezus'.

In 1989 dwong de belastinginspectie hem om het op winst gerichte Family channel los te maken van CBN. De inkomsten uit reclame van dit 'gezinskanaal' bedroeg vorig jaar ongeveer vijftig miljoen dollar.

Tijdens zijn verkiezingscampagne klaagde Robertson er over dat hij hinder ondervond van het eerste grote seksschandaal van een collega-evangelist. Hij zei te vermoeden dat het uitstapje van Jimmy Swaggart met een prostituee naar buiten was gebracht om hem politiek nadeel te berokkenen.

RAMPJAAR

Verder is de neerwaartse trend van de Amerikaanse tv-evangelisten grotendeels aan Robertson voorbij gegaan. Tot het eind van de jaren '80 groeide het aantal religieuze stations zonder ophouden. De val van Jim Bakker, Jimmy Swaggart en kleinere 'godheden' en verder de financiële en belasting perikelen leidden tot een omslag bij het Amerikaanse publiek. 1989 Werd een regelrecht rampjaar.

Sindsdien gaat het althans in financieel opzicht bergaf met de tv-evangelisten. Billy Graham, in zijn jonge jaren eens door de mand gevallen na ontdekking van een geheim fondsje, maar sindsdien de beste klant van de accountant, en Pat Robertson overleefden de storm. Zo kon hij het miljoenenbod doen op UPI waarvan hij later kennelijk zelf schrok. Hij wilde het terugschroeven tot de aankoop van enkele onderdelen van UPI en van de naam UPI. Maar deze vlieger ging niet op. Tot opluchting van het UPI-personeel ging de aankoop niet door. De journalisten waren namelijk bang dat onder Robertson hun journalistieke vrijheid in het gedrag zou komen.

...tijdens de bisschoppenconferentie maakte een delegatie zijn opwachting bij gouverneur generaal Sir Clifford Darling van de Bahamas (derde van rechts). Bij de foto vlnr: de bisschoppen Donald Reece van Antigua-Barbuda, Willem Ellis van Aruba en de Nederlandse Antillen, Baudouin Muankembe, zaakgelastigde van de pauselijke nuntiatuur in Trinidad, Larry Burke van Nassau, Sir Darling, Kelvin Felix van St Lucia en Anthony Pantin van Trinidad en Tobago...
(foto Catholic News)

Herdenkingsbrief Antilliaanse bisschoppen:

Caribische Evangelisatie voor de 'Nieuwe Caribe

NASSAU - Evangelisatie voor de Nieuwe Caribe[n] luidt de titel van de herderlijke brief van het Ca[ribi]sche episcopaat bij gelegenheid van het feit [dat] vijfhonderd jaar geleden begonnen werd met [de] evangelisatie van de Amerika's en het Caribi[sch] bekken. De brief werd goedgekeurd tijdens [de] onlangs gehouden Antilliaanse bisschoppen-co[nfe]rentie op de Bahama's.

Het is een openhartig schrijven geworden waarin [niet] zwijgend wordt voorbijgegaan aan de zwarte pagina's bij [de] zogenaamde ontdekking van de Amerika's door de Spa[anse] veroveraars die later werden gevolgd door kolonialen [uit] Frankrijk, Engeland, Nederland enz. Maar de bisschop[pen] kijken uiteraard ook naar de toekomst. Deze achten zij [een] uitdaging voor de kerk.

Deze moet zich inzetten voor bevordering van het men[se]lijke en het scheppen van een christelijke cultuur welke [tot] doel heeft te komen tot een beschaving van liefde en [een] cultuur van solidariteit. Er verschijnt ook een vertaling [van] deze brief in het Papiamento.

Onvermoeibare inzet voor armen en oecumene

Hoge onderscheiding voor aartsbisschop Carter

KINGSTON - Aartsbisschop Samuel Carter SJ van Kingston, Jamaica heeft een zeer hoge Jamaicaanse onderscheiding gekregen als "man met een visie en fenomenale talanten". De onderscheiding werd hem uitgereikt door gouverneur Sir Howard Cooke.

Dit gebeurde tijdens een banket ter ere van de onlangs afgetreden premier Michael Manley. In de motivering voor de onderscheiding wordt onder meer naar het Schriftwoord verwezen dat zegt dat degene die het woord Gods tot zich toelaat een grote oogst zal kennen door zijn optreden. Zo'n man is mgr Carter. Gewezen wordt op zijn "onvermoeibare liefde voor de armen, zijn inzet voor de oecumene, hij is voorzitter van de Jamaicaanse raad van kerken maar was ook zeer actief in de Caribische oecumenische beweging.

"Hij symboliseert een nieuw tijdperk in de geschiedenis van de Rooms-katholieke kerk van het Caribisch gebied". Hij heeft een belangrijke bijdrage geleverd door zijn inzet en werk "aan de identiteit van de nieuwe Caribische mens". Aldus de motivering voor de onderscheiding.

MGR SAMUEL CARTER

Caribische kerken bezorgd over schending mensenrechten

Pax Christi-delegatie: Haïti bezet door eigen lege[r]

BRIDGETOWN - De Caribische conferentie van kerken (CCC) stelt met grote bezorgdheid vast dat het schenden van de mensenrechten in Haïti onverkort doorgaat. Voordurend vinden er bijvoorbeeld politieke moorden plaats. Het geweld in Haïti werd ook aangeklaagd door de Amerikaanse afdeling van Pax Christi.

Het continuatie-comite van de CCC dat op Barbados bijeen was verwees onder meer naar het ontbreken van persvrijheid in Haïti. Ook krijgt de bevolking geen kans om deel te nemen aan het politieke leven en aan de politieke besluitvorming. En dit alles ondanks het feit dat er eerder een langs democratische weg gevormde regering was aangetreden onder leiding van de democratisch gekozen president Jean-Bertrand Aristide. De CCC vindt dat de democratie hersteld moet worden. Het Caribische kerken-orgaan maakt zich ook bezorgd over de manier waarop Marc Bazin als premier op zijn stoel is geholpen, mede met steun en de zegen van het leger. Een en ander druist tegen de Haïtiaanse grondwet in.

KRITIEK

Van de andere kant betreurt de CCC het feit dat de Amerikaanse kustwacht [Hai]tiaanse bootvluchtelin[gen] oppikt en hen meteen ret[our]neert naar Haïti. Daa[rbij] wordt geen enkele sele[ctie] toegepast naar de aard [van] de vluchtelingen.

De situatie in Haïti [is] kritiek en katastrofaal, meent de vredesbeweg[ing] Pax Christi nadat een de[le]gatie daarvan Haïti had be[zo]cht en onder [meer] gesprekken had gevoerd [met] slachtoffers van het ge[weld] en met mensen die voor politieke vervolg[ing] gevlucht waren of onde[rge]doken waren. De deleg[atie] bestond niet alleen uit [Pax] Christi-mensen maar [er] zaten er vertegenwoordi[gers] in van de Amerikaanse o[...]sten van vrouwelijke [reli]gieuzen en van Witness [for] peace en Global exchange. [In] Haïti bezocht men [onder] meer het platteland [en] ook groepen die zich [bezig] houden met de mens[en]rechten in de hoofdstad. Ev[en]eens ontmoette men er vluch[te]telingen die door de [Ver]enigde Staten waren te[rug]gestuuurd nadat zij in [een] opvangkamp van Guatan[amo] hadden gezeten. Zij v[ielen] buiten de boot van de a[s]verlening omdat er vol[gens] Washington niet voldo[ende] reden was voor het verl[enen] van politiek asiel. Om [aan] vervolging te ontkomen [in] hun vaderland waren zij d[aar] ondergedoken.

MOEDELOOS

De delegatie kwam tot [de] conclusie dat Haïti wo[rdt] bezet gehouden door [zijn] eigen leger. Dat een gr[oot] aantal mensen [is] gevlucht is uit [hun] woningen volkomen m[oe]deloos is; dat geen dr[uk] wordt uitgeoefend op na[le]ming van het emba[rgo]; dat op het plattela[nd] sprake is van een [er]stige vervolging; dat [op]geroepen wordt voor [de] terugkeer van Aristide [als] president; dat de afke[er] van de VS wijd verspr[eid] is en dat onmiddellijk inte[r]nationaal actie m[oet] worden ondernom[en] tegen het huidige bewi[nd] in Haïti.

Bisschop Dickson van Barbados:

Levenslang en compensatie adequater dan doodstraf

BRIDGETOWN - Bisschop Anthony Dickson van Bridgetown, Barbabos, heeft zich uitdrukkelijk uitgesproken tegen de doodstraf. Hij heeft eerder geprobeerd uitstel te krijgen voor de uitvoering van deze straf voor twee terdoodveroordeelden.

Naar aanleiding van het feit dat hij bij de minister-president van Barbados dringend had gevraagd om de executie te voorkomen van Denzil Roberts en Peter Bradshaw was hem van vele kanten gevraagd waarom hij dit had gedaan. Er kwamen talrijke telefoontjes bij de bisschop binnen. De meeste waren van kritische aard. Mgr Dickson wijst erop dat hij begrip opbrengt voor de vele mensen die zich bezorgd maken over hun leven en hun eigendommen in een gemeenschap welke steeds gewelddadiger lijkt te worden. Wegens deze reacties wilde hij zijn opvatting over de doodstraf delen met zijn gelovigen.

NIEUWE WET

Daarbij ging hij er vanuit dat de God, zoals die is ontthuld door Jezus Christus, geen God is die zich gelukkig voelt in de dood en de vernietiging van de zondaar, zoals eerder wel was gemeend in Israel. Hij is een God van Leven, die liefde aanbiedt en vergeving en die ons oproept tot liefde en vergeving. Hiervan uitgaande stelt de bisschop onder meer vast dat misdrijven inderdaad bestraft moeten worden maar niet op basis van het principe oog om oog, tand om tand, welk principe ook door Jezus van de hand werd gewezen in zijn "nieuwe wet".

Levenslang is een adequate bestraffing, zo meent de bisschop. Herstelwerk ten opzichte van de gemeenschap en compensatie aan de slachtoffers of hun familie kunnen een positiever effect hebben dan de toepassing van de doodstraf. Hierbij verwijst mgr Dickson naar een rapport indertijd van Jamaicaanse zijde over deze materie.

Ook is het zo, aldus de bisschop in zijn motivering van zijn afwijzen van de doodstraf, dat de executie van Roberts en Bradshaw anderen niet van hun moordplannen af zal houden, zoals talrijke studies uitwijzen.

Over rentmeesterschap als roeping

Aartsbisschop Kingston houdt diocesane synode

KINGSTON - Duizenden mensen waren in de National arena in de Jamaicaanse hoofdstad bijeen bij de opening van de Tiende diocesane synode van het aartsbisdom Kingston. Thema was Rentmeesterschap als roeping tot het leerling zijn.

Clyde Harvey legde in zijn toespraak uit dat rentmeesterschap gezien moet worden als een vorm van dienen ten opzichte van de kerk en van de gemeenschap. Een van de hoogtepunten van de samenkomst was de plechtige wijding van vier permanente diakens. In zijn preek tijdens de Eucharistieviering legde aartsbisschop mgr Samuel Carter SJ er de nadruk op het rentmeesterschap te zien als een manier van leven en niet als een programma, waarin men vooral beklemtoont dat het inhoudt het juiste gebruik van onze tijd, talenten en de opdracht (treasure) voor het verspreiden van de bijbel.

De opening omvatte drie dagen van studie en discussie door vertegenwoordigers van de parochiegemeenschappen, de priesters en de religieuzen van het aartsbisdom. Elke parochie moet zijn eigen synode-programma opstellen en dit ook gaan uitvoeren in de komende maanden. In september worden er dan bijeenkomsten belegd om te zien hoe het allemaal gegaan is.

Caribische conferentie van Kerken:

VS-embargo tegen Cuba onredelijk

BRIDGETOWN - Het embargo van de Verenigde Staten tegen Cuba is op dit ogenblik al onredelijk hard voor de Cubaanse bevolking. Het opvoeren van het embargo wordt daarom van de hand gewezen.

Het continuatie-comite van de Caribische conferentie van kerken (CCC) heeft zich tijdens zijn vergadering op Barbados ook bezig gehouden met de kwestie Cuba. Voor het Amerikaanse embargo kan men slechts een steeds grotere afkeuring voelen. Daarbij wijst men op het feit dat dit embargo zijn doel niet heeft bereikt. De bedoeling immers was toch Cuba te isoleren. Het embargo acht men onredelijk en het betekent nodeloos lijden voor de Cubaanse bevolking dat onschuldig is. Het is trouwens ook een aanslag op het recht op zelfbeschikking dat ieder volk heeft. Volgens het dialoog-comite is het beter de beschaafde aanpak van de dialoog te volgen in plaats van een vijandige aanpak. Daarmee zou de atmosfeer verbeteren en het zou de weg kunnen openen naar een meer democratische deelname door de Cubaanse bevolking.

Het continuatie-comite van de CCC is het orgaan dat het beleid bepaalt en bijstelt in de periode tussen de algemene vergaderingen van deze kerken-conferentie welke om de vijf jaar wordt gehouden. Voorzitter van het comite is ds dr Kingsley Lewis. Lid van het praesidium is onder meer de Antilliaanse Mirtha Leetz-Cijntje.

Voortgekomen uit charismatische vernieuwing

Living water-team voor evangelisatie naar Moskou

PORT OF SPAIN - Vijf leden van de Living Water-gemeenschap in Trinidad en Tobago zijn voor een werk-bezoek in Moskou aangekomen. Onder meer maakte stichteres Rhonda Maingot deel uit van het Living Water-team.

Het gaat hier om een evangelisatiebezoek aan de Russische hoofdstad waarvoor van Vaticaanse zijde medewerking was verleend bij de voorbereiding. De bedoeling is dat men drie maanden in Moskou blijft. Men maakt gebruik van tolken om zich verstaanbaar te maken, hoewel men de voorbije maanden heeft geblokt op het moeilijke Russisch. Living Water is voortgekomen uit de Charismatische beweging welke wat het Caribische gebied betreft het eerste voet aan Caribische grond kreeg in Trinidad.

Van daaruit verspreidde het zich onder meer naar de **Nederlandse Antillen.** Vanuit de Trinidadse gemenschap was geld bijeengebracht voor het anschaffen van rozenkransen en bijbels om die te verspreiden in Moskou. Living Water is ook op de **Bovenwindse** eilanden actief.

NASSAU - Eind september en begin oktober wordt op de Bahamas een liturgische conferentie gehouden onder auspicien van de Antilliaanse bisschoppen-conferentie en de Amerikaanse nationale organisatie voor pastorale musici.

Thema van de conferentie is Het kruis en het zwaard, waarmee verwezen wordt naar het feit dat vijfhonderd jaar geleden Columbus voet aan wal zette op de Bahamas en met hem ook de evangelisatie, al dan niet met het zwaard in de hand, begon. De nadruk zal vooral liggen op de mate waarin de liturgie en om met name de muziek, is doorgedrongen in de regionale cultuur. Vandaaruit wil men dan uitzien naar de toekomst. Inleiders komen uit de Filipijnen, Barbados en Jamaica.

Containertreinen razen door tunnels

= door Martijn Hover =

OEM HET astublieft geen ence fiction ! Prof.ir. R.J. n der Hoorn gruwt zicht- ar. De Delftse hoogleraar, ens adjunct-directeur en eral *consultant* van het ederlandse research- drijf CCM (Centrum voor structie en Mechanisatie) het Brabantse Nuenen, st vooral de realistische cten van het plan dat bedrijf heeft uitgedacht r een systeem van tunnel- sport.

M houdt zich bezig met bedenken en ontwikkelen nieuwe technologieën, ërend van ruimtevaar- essoires tot apparaten om rntjes voor slagroom- en te maken. Futurisme t dan ook hoogtij in de rines die de ontvangsthal n het bedrijf sieren.

ok het idee van CCM om chtdichte containers goe- eren en personen te laten rvoeren in vacuum- zogen ondergrondse tun- els klinkt fantastisch gen- g. Weinig realistische toe- mstmuziek? Prof. Van der orn vindt van niet. Hij estert juist zeer hoge ver- chtingen. “Alle bereke- ngen die wij hebben laten itvoeren - zowel op tech- isch als op economisch ter- ein - wijzen erop dat een ansportsysteem zoals ons or ogen staat, zeker haal- ar en mogelijk is”, laat hij timistisch weten.

et tunnelwerk moet in de annen van CCM deel gaan uitmaken van een pan- uropees Integraal Trans- ort Systeem (ITS). “Een der- lijk systeem moet rusten p twee pijlers”, legt Van der oorn uit. “Enerzijds het oge snelheid tunnel trans- ort’, dat bestaat uit een rofmazig netwerk van sta- ons die onderling verbonden ijn door middel van tunnels. ls aanvulling daarop zou en systeem van ‘collecte- rend en distribuerend trans- ort’ moeten worden opgezet m de stations te verbinden et de vertrekpunten en eind- estemmingen van de goe- eren en personen die ver- oerd worden”.

VACUUM

oor de tunnels rijden con- ainer-treinen met zeer hoge elheden - tot boven de vijfhonderd kilomter per uur. Dat is mogelijk doordat de tunnels zo goed als vacuum worden gezogen, waardoor de luchtweerstand praktisch nihil wordt. Omdat het systeem volgens de medewerkers van CCM geheel geautomatiseerd kan worden, is de capaciteit zeer hoog. Van der Hoorn: “We denken dat zo'n tunnel minstens 200 voertuigen per uur kan verwerken. Bovendien maken we gebruik van containers, zodat laad- en loswerkzaamheden een fluitje van een cent worden: langer dan negentig seconden hoeven ze niet te duren”.

Het ontbreken van luchtweerstand heeft - naast de hoge snelheden die bereikt kunnen worden - als tweede voordeel dat de aandrijving van de voertuigen betrekkelijk weinig energie kost. Het systeem wordt nog zuiniger door gebruik te maken van vliegwielen die de remenergie van de voertuigen opslaan. Bij het vertrek wordt die opgeslagen restenergie gebruikt om het voertuig weer te versnellen.

Bij CCM denken ze niet in het klein als het om nieuwe transportsystemen gaat. “Ons einddoel is het zogenaamde ‘Eurotransit’, vertelt Van der Hoorn. “Uiteindelijk moeten ondergrondse verbindingen tot stand komen tussen het Rijnmondgebied en zijn gehele achterland, zeg maar heel West Europa. Wij stellen ons een een publiek-privaat samenwerkingsverband voor waarin overheid en bedrijfsleven samen de verantwoordelijkheid op zich nemen voor aanleg, exploitatie en onderhoud van het benodigde tunnelnetwerk”.

ERVARING

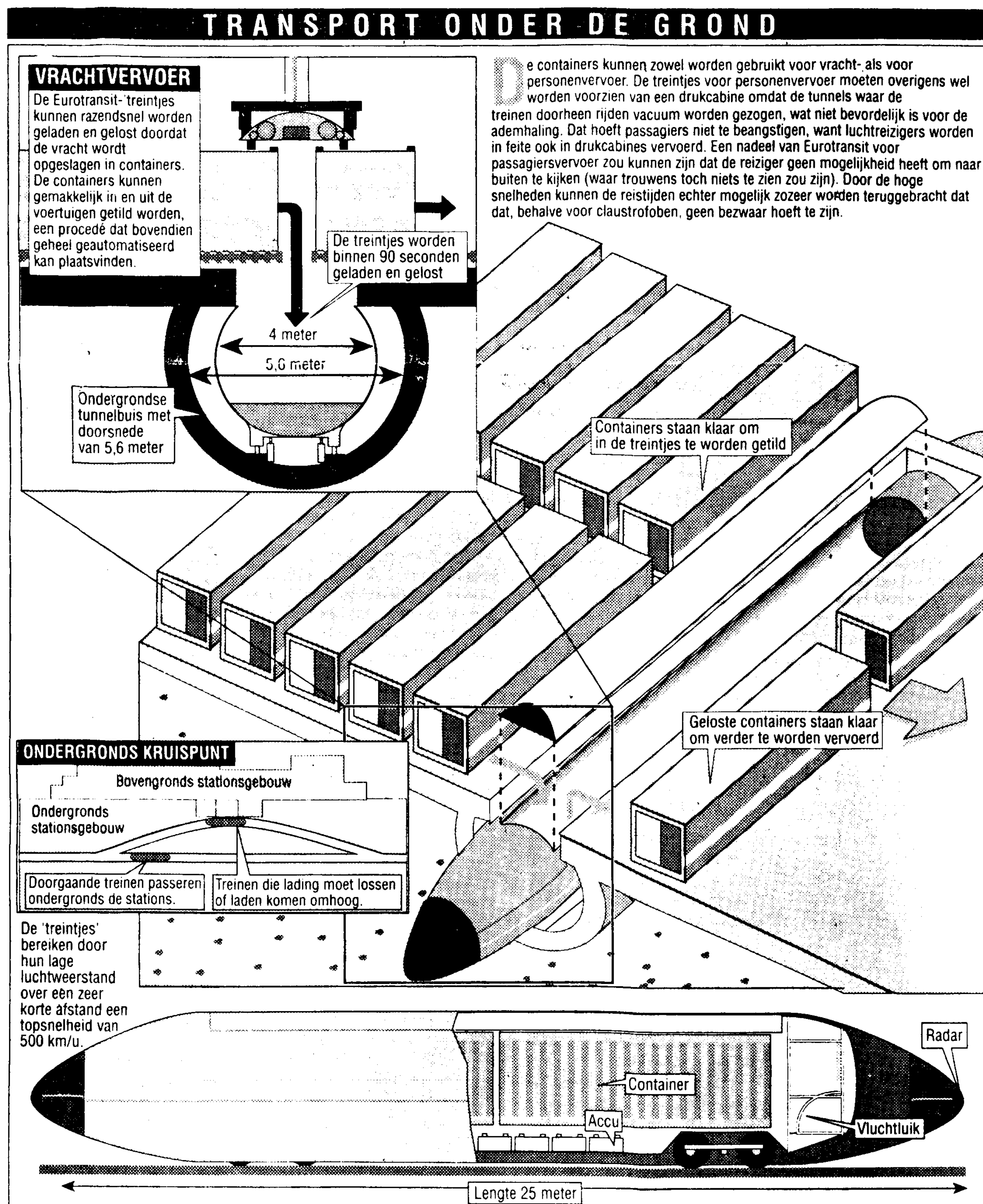
Over de haalbaarheid maakt Van der Hoorn zich hoegenaamd geen zorgen. “Bij de huidige stand van de technische kennis is ons plan makkelijk te verwezenlijken”,zegt hij. “Wat de aanleg van tunnels betreft: daarmee hebben we op het ogenblik in Europa inmiddels zoveel ervaring (denk maar eens aan de Kanaaltunnel en de Alpentunnels), dat al evenmin technische problemen zal opleveren”.

Ook de kosten hoeven volgens Van der Hoorn geen struikelblok te zijn: “We hebben een gedetailleerd plan opgezet waarin de financiering van zowel de aanleg als de exploitatie en het onderhoud in handen komt van enerzijds de overheid en anderzijds particuliere beleggers en financiële instellingen. Bovendien zouden een groot aantal Europese bedrijven van de aanleg van ons transportsysteem kunnen profiteren. Ik denk daarbij vooral aan bedrijfstakken als zware machinebouw, de aannemerij, voertuigbouw, de elektronische en elektro-magnetische industrie en de communicatie-industrie. De werkgelegenheid zou er zeer bij gebaat zijn. Nee, science fiction zijn onze plannen zeker niet”.

REVOLUTIONAIR

Onhaalbaar lijken de plannen van CCM inderdaad niet, al zal het nog heel wat moeite kosten om per definitie conservatieve bestuurders van de noodzaak van een zo revolutionair idee te overtuigen. Dat Europa tegen het jaar 2000 vol zal liggen met tunnels lijkt vooralsnog dan ook onwaarschijnlijk. Het door CCM in Nuenen uitgedachte tunneltransportsysteem maakt pas een betere kans als de overheden in Europa met serieuze maatregelen komen om het autoverkeer terug te dringen. Dergelijke maatregelen zullen er ongetwijfeld op neerkomen dat het autorijden (zowel voor personen- als vrachtvervoer) fors duurder wordt gemaakt. Dan zouden zelfs de aanlegkosten, die vooralsnog het voornaamste struikelblok voor de plannen van CCM lijken te vormen, in verhouding wel eens kunnen meevallen.

DE 20ste eeuwse wereld verschilt op één belangrijk punt aanzienlijk van die van onze voorouders: hij is veel kleiner geworden. Onze tegenvoeters in Europa leven weliswaar 10.000 kilometer van ons vandaan; maar dat is amper tien uur vliegen.
De trein, het vliegtuig, maar vooral de auto hebben de moderne mens mobieler gemaakt dan zijn voorouders ooit zijn geweest. Voor de nadelen van met name de auto hebben we daarbij lange tijd de ogen gesloten gehouden: hij vervuilt het milieu, veroorzaakt verkeersongelukken met alle bijbehorend menselijk leed, maakt binnensteden onleefbaar. De auto is daardoor een van de meest ongelukkige uitvindingen waarmee de mensheid zichzelf ooit heeft opgezadeld. Dat we voorlopig niet zonder kunnen, is echter al even duidelijk. Afschaffing van de auto zou tot een economische en maatschappelijke puinhoop leiden. Maar wat dan?
Op verschillende niveaus wordt volop nagedacht over alternatieven die milieu en maatschappij sparen zonder ten koste te gaan van de mobiliteit. Daarbij heeft het Nederlandse bedrijf CCM voorlopig de meest radicale oplossing bedacht: een netwerk van tunnels - te beginnen onder Nederland maar t.z.t. onder heel Europa -, dat uiteindelijk een omwenteling in het vervoer van goederen en personen teweeg moet brengen.

Holografische video weer stapje dichterbij

'DE MENS is stereohongerig'. Stephen Benton, hoogle- ar ruimtelijke beeldvorming van het Media Lab van het assachusetts Institute of Technology (MIT), heeft bij- nder hoge verwachtingen van holografie: het opnemen en eergeven van driedimensionale beelden met behulp van lografisch vastgelegde interferentie patronen. Benton kan t weten, want hij is de uitvinder van het in 1968 bij Polaroid ontwikkelde regenboog-hologram, dat bij belichting et een gewone witte lichtbron een scherp beeld geeft en aarvan de kleur afhankelijk is van de plaats waar men het ekijkt. Doch wie de hologrammen in Bentons half verduis- erde kantoor ziet hangen - vier hoog in het naar Jerome B.Wiesner en door I.M.Pei ontworpen media-faculteitsge- bouw van het MIT in Cambridge Massachussetts - denkt al uw dat er op het gebied van de holografie maar weinig veranderd is.

Niets blijkt minder waar te zijn. Benton: “Kijk maar eens goed om je heen, je ziet steeds meer hologrammen: op credit cards en pasjes, op omslagen van tijdschriften, op de nieuwe CD van Prince, zelfs op bonbons en snoepjes. Betaalde je tien jaar geleden voor een hologram nog een paar honderd dollar, nu kosten ze hooguit vijftig dollarcent”. Bij het vervaardigen van een hologram wordt gebruik gemaakt van twee lichtbundels waarvan de fase zowel in tijd als plaats coherent is (zoals laserlicht). De ene straal belicht het voorwerp, de andere een lichtgevoelige plaat. Zodra het licht het voorwerp raakt, wordt de lichtstraal gereflecteerd en ontsaat er een golffront dat de oppervlakte-eigenschappen van het object weergeeft. Die informatie wordt met behulp van een referentie bundel op de lichtgevoelige laag geprojecteerd. Bij uitlichting van het hologram met laserlicht of gewoon licht wordt het geholografeerde voorwerp in drie dimensies 'gereconstrueerd'. In het verleden waren hologrammen voornamelijk monochroom. Soms worden langs chemische weg 'pseudokleuren' aangebracht. Onderzoekers van de Universiteit van Oxford zijn er echter in geslaagd om 'echte' kleurenhologrammen te maken door met laserlicht van verschillende golflengten (voor rood, groen en blauw resp. 647 uit een Kryptonlaser en 528 en 458 nanometer uit een Argonlaser) opnamen in drie primaire kleuren te maken en deze als een sandwich samen te voegen.

In Nederland worden volgens een soortgelijk procedé hologrammen vervaardigd door het in Eindhoven gevestigde Dutch Holographic Laboratory (DHL) van Walter Spierings, een bedrijf dat hologrammen maakt voor AT&T en Motorola in de Verenigde Staten, voor Bayer AG, Philips Morris, Citibank en Sie-

Draaiende spiegel
Lens
Verticale scanner
3D-beeld
Modulator (AOM)
Kijkrichting
Lens
Signaaltoevoer

De in de tekst beschreven electro-optische installatie voor holografische videobeelden.

Pseudokleuren via chemische procedure

mens in Duitsland en voor Philips, Akzo, PTT en de Staatsdrukkerij in Nederland. Hoewel levensechte vier kleuren opnamen zijn gemaakt van de Amerikaanse honkbalspeler Ricky Henderson, worden de meeste kleuren- monogrammen bij DHL met de computer vervaardigd. Bij deze techniek - Multiple Photo Generated Holography (MPGH) - berekent de computer honderdvijftig verschillende camera-opstellingen van hetzelfde voorwerp. Van elke opname wordt een dia gemaakt. Met behulp van laserlicht worden de dia's via een transparant matglas op een lichtgevoelige plaat geprojecteerd. Bij de belichting wordt de holografische plaat volledig afgedekt, met uitzondering van één smalle strook die na elke opname met behulp van een transportband en een stappenmotor drie millimeter wordt verschoven, net zolang tot de hele plaat is belicht. Het resultaat is een hologram dat net als een luxaflexgordijn uit een reeks van (in dit geval verticale) stroken bestaat die alle informatie van het computer gegenereerde voorwerp bevatten.

In de Verenigde Staten wordt niet alleen naar de kwaliteit, maar ook naar de houdbaarheid van hologrammen gekeken. Om hologrammen tientallen jaren te kunnen bewaren, dient de emulsie van de lichtgevoelige film verbeterd te worden, zo vindt men bij het Media Lab. Normale fotografische film is minder geschikt voor holografie omdat de korrel te groot is en dicht bij elkaar staande lijnen en punten niet gescheiden kunnen worden weergegeven. Een transmissie hologram (lichtbron achter het hologram) heeft doorgaans een oplossend vermogen van tweeduizend lijnen per millimeter. Voor een reflectie hologram (lichtbron vóór het hologram) zijn zelfs vijfduizend lijnen per millimeter vereist. Fotografische emulsies met een kleinere korrel bestaan, maar zijn minder gevoelig (de gevoeligheid van de film is evenredig met het kwadraat van de korrel- grootte). Een ideaal lichtgevoelig materiaal voor holografie is dichomaat- gelatine. Hiervan worden vaak kleine hologrammen gemaakt die men als hangertje kan kopen. Een nadeel is dat ze tussen glasplaten verzegeld moeten worden, omdat het interferentie- patroon bij vochtopname verloren gaat. Ook wordt nog veel met tamelijk kwetsbare zilverhaliden gewerkt. Veelbelovend is evenwel een nieuw fotopolymeer van Du Pont. Hoewel de lichtgevoeligheid nog wel een factor tien zou kunnen worden verbeterd, lijkt dit materiaal zeer geschikt als fotografisch 'papier' voor een toekomstige

Vervolg op pag. 10

Gedeputeerde Bentoera: "Werk combineren met ontwikkeling"

'Welzijn van de mens' centraal in beleidsplan voor Curaçao

SINDS DE jaren '80 is het gezondheidsbeleid op het eilandelijk niveau gericht op kostenbeheersing met behoud van een optimale kwaliteit van de zorg. In operationele termen geformuleerd hield het gezondheidsbeleid in: een ombuiging van de intramurale zorg naar de extramurale zorg met de nadruk op de versterking van de eerstelijnszorg. Volgens gedeputeerde van Volksgezondheid en tevens van Sociale Zaken, Raymond Bentoera, is het gezondheidszorgbeleid nog steeds hetzelfde geformuleerd. Een kardinaal beleidsuitgangspunt is voor de gedeputeerde het geraken tot kostenverlaging, maar dan wel bij een optimalisering van de dienstverlening in de gezondheidszorg. Om dit te kunnen bereiken zal een van de prioriteiten moeten zijn, dat mensen niet ziek worden, want zieke mensen kosten geld. Dat betekent dat het preventieve aspect van de gezondheidszorg nadrukkelijk belicht dient te worden.

= door drs. Magda Martina =

Gedeputeerde Bentoera vindt het een geluk dat hij naast de Geneeskundige- en Gezondheidsdienst ook de portefeuille van Sociale Zaken heeft, want nu kan hij tot een integratie van beleid komen, waarbij 'het welzijn van de mens' op de voorgrond kan staan. Hij is dan ook bezig met het ontwerpen van een 'Welzijnsbeleidsplan' voor de Curaçaose samenleving.

Daarover zegt hij: "Mijn Welzijnsbeleidsplan zal de hoeksteen zijn van de ontwikkeling. Wij hebben teveel economische ontwikkeling gehad zonder dat er een balans was met de sociale ontwikkeling en dat voelt men nu wel erg hard in deze gemeenschap."

Raymond Bentoera is van mening, dat in het verleden teveel aandacht besteed is aan materiële zaken en te weinig aan immateriële. "De overheid is zelf te geprononceerd op de voorgrond getreden, waardoor de mens zelf op de achtergrond is geraakt. Dit fenomeen heeft een uitstraling in een denken, dat de overheid alles moet doen en dat wij zelf als gemeenschap heel weinig hoeven te doen. Het zou juist omgekeerd moeten zijn. Wij moeten zelf doen en daarna pas de hulp van de overheid inroepen. Er moet een eigen verantwoordelijkheid gekweekt worden bij onze mensen."

De gedeputeerde vraagt zich af of je iemand sociale hulp moet geven zonder daaraan een bepaalde verplichting tegenover de gemeenschap te verbinden. Hij denkt hierbij aan bij voorbeeld de verplichting om werk te zoeken en een verplichting om te worden opgeleid, zodat men zich verder kan ontwikkelen. "Want," zegt hij: "de mensen moeten meer eigen verantwoordelijkheid gaan dragen en daarvoor moeten zij de nodige 'tools' aangeboden krijgen. Je moet bezig zijn en je zelfwerkzaamheid aktiveren. Het moet mogelijk zijn, dat iedereen zich verder kan ontwikkelen. Binnen dit kader zou veel gedaan moeten worden aan de beschikbare 'human resources'."

VOLKSUNIVERSITEIT

De geschikte organisatievorm hiervoor is volgens Raymond Bentoera de 'Universidat pa pueblo' (Volksuniversiteit). Naast geprogrammeerde cursussen zouden de mensen ook praktische vorming kunnen krijgen ten behoeve van de eigen ontwikkeling. "Het moet mogelijk zijn, dat jij zelf bepaalde pakketten samenstelt, die voor jouw verdere ontwikkeling van belang zijn."

De ontwikkeling van de zelfwerkzaamheid van de mensen ziet de gedeputeerde ook ingebouwd in bij voorbeeld het volkswoning beleid. In plaats van 'luxe' volkswoningen te blijven afleveren, wil hij overgaan tot het verrichten van het basiswerk, dus een huis zonder tegels en dergelijke. Gegadigden kunnen dan met de nodige hulp zelf verder werken en naar eigen smaak hun huis verder afbouwen.

Bentoera wil een tweesporen-strategie hanteren om tot zijn beleidsvorming te komen. Behalve dat beleidsmedewerkers bezig zijn om bepaalde zaken uit te werken vanuit een professionele invalshoek, wil hij ook in bespreking gaan met de gemeenschap. Er worden gesprekken gehouden met vertegenwoordiging van zoveel mogelijk alle lagen en kategorieën van de bevolking om zodoende 'feeling' te krijgen hoe de gemeenschap over bepaalde zaken denkt.

Daarna zal een confrontatie komen van deze twee benaderingen, dus die van de beleidsmedewerkers en die van het volk. Vragen die nu in bespreking zijn, zijn bij voorbeeld: "Wat is het voorzieningen niveau dat de gemeenschap wenst, wil en kan de gemeenschap dat betalen? Want je kan soms nog zoveel willen, maar daar tegenover moet je de middelen hebben om dat te bereiken en tussen die twee zijn er heel wat mogelijkheden".

Andere zaken die aan de orde komen zijn o.a.: jongerenopvang, alternatieve werktijden, human resources, normen en waarden. Over de normen en waarden in onze gemeenschap, zegt Bentoera: "De laatste tijd is controle op regels ver te zoeken in onze gemeenschap. Als je als overheid regels vaststelt met daaraan zekere sancties verbonden, moet er ook kontrole zijn op die regels. Anders heeft het allemaal geen zin. De nadruk in mijn beleid is dat alles *in-balance* moet zijn. Neem bij voorbeeld het drugsbeleid: je kunt nog zoveel doen voor de verslaafde, je kunt nog zoveel doen aan de preventie, maar er moet ook repressie zijn. Anders is het water naar de zee dragen..."

MILIEUBELEID

Een ander beleidsgebied waar Bentoera een evenwicht probeert te vinden is het milieubeleid. Bij de wereld Milieuconferentie in Rio was ook Curaçao vertegenwoordigd. "Maar", zegt Bentoera, "defacto moeten wij bij onszelf beginnen. We zijn dan ook op eilandelijk niveau bezig met een milieuplan. Het probleem is dat je een balans moet vinden tussen ontwikkeling en milieubeleid. Dit is en zal moeilijk blijven. Maar je moet altijd in het oog houden, dat wij mensen kunnen leven om ontwikkelingen door te maken en niet dat wij door de ontwikkelingen ons eigen leven in gevaar brengen. Je moet je richten op de kwaliteit van het leven. Dit is zeker moeilijk, want je middelen zijn altijd schaars".

Als bottleneck hierbij noemt Bentoera de grote werkloosheid. Om werk te creëren is de economische ontwikkeling een 'must', waarbij je steeds een keuze moet maken in hoeverre je met de ontwikkeling doorgaat ten koste van de natuur en in welke mate je vervuiling van je milieu toestaat. Bentoera is zich hiervan bewust. "Maar", zegt hij, "hoe je die keuze ook maakt, belangrijk is dat er ruimte moet zijn om te blijven leven. Want als wij onszelf dood ontwikkelen, dan hoeft het allemaal niet meer".

Die noodzakelijk ruimte ziet de gedeputeerde in een evenwicht tussen het milieu dat niet onnodig verstoord mag worden en de werkloosheid die zo klein mogelijk gehouden moet worden. Om dit te kunnen bereiken, vindt hij, dat wij open moeten staan voor alternatieven, of dat je zo'n hoge technologische ontwikkeling hebt bereikt, dat je inkomsten zo hoog zijn, zodat niet iedereen in de samenleving hoeft te werken en toch de kans krijgt zich verder te ontwikkelen.

RAYMOND BENTOERA
--- alles 'in-balance' ...

Hoewel dit voor Curaçao misschien een nieuwe gedachte is, vindt Bentoera het toch wel de moeite waard om er over na te denken. Blijkbaar is dit ook zijn beleidsfilosofie, want hij zegt: "In mijn Welzijnsbeleidsplan zijn dat nog vragen die beantwoord moeten worden. Je moet ook de gemeenschap aan het denken zetten over wat wij nu eigenlijk willen en wat wij kunnen".

PERSPEKTIEF

Zelf denkt hij aan de verdere ontwikkeling van de informele dienstverleningssektor. Mensen zonder een vaste baan kunnen in die sector een zekere opleiding en vorming krijgen en voor het werk welke zij verrichten, kunnen zij een tegenprestatie krijgen, dat in geld uitgedrukt wordt. "Wij moeten er naar streven, dat ons financiële draagvlak zo groot wordt, dat je bijvoorbeeld in de informele sektor kan werken om jezelf te ontwikkelen, met de garantie van een bestaansinkomen".

Deze filosofie roept bij ons associaties op met de filosofie die Everett Reimer na vele interviews met Ivan Illich heeft vastgelegd in zijn boek *School is Dead* (1971).

Everett Reimer benadert in dit boek ook de milieuproblematiek en hij stelt de hele industriële ontwikkeling ter discussie. Hij stelt verder ook, dat de keuze gaat tussen twee volkomen verschillende wijzen van leven. De ene tendeert naar gelijkheid, is pluriform en onderscheidt zich door een betrekkelijk bescheiden assortiment van aangeboden goederen en diensten. De mensen zijn gedwongen dingen zelf te doen, doch zij bezitten de tijd en de vrijheid om te doen wat zij willen. Volgens Reimer is het te betwijfelen dat mensen die vertrouwd zijn met de tweede mogelijkheid, vrijwillig zullen overgaan naar de eerste. Er zijn echter tekens die erop wijzen dat dit toch zal gaan gebeuren, al zal de keuze misschien niet helemaal vrijwillig zijn. Vervuiling van het milieu, druk uitgeoefend door minderbedeelden en de verschrikkingen van de oorlog, zullen volgens Reimer de keuze wellicht mede beïnvloeden.

Hij vindt hierbij het onderwijs een belangrijk veranderingsinstrument, waarbij echter wel de school vervangen zou moeten worden door netwerken van educatieve mogelijkheden voor iedereen; netwerken van mensen en middelen.

EILANDELIJKE ZAAK

Terug nu naar de gezondheidssector, wat gaat nu in concreto gebeuren?

Voor alles, stelt gedeputeerde Bentoera, dat het gezondheidszorgbeleid een eilandelijke zaak is en dat er dientengevolge ook op eilandelijk niveau beslissingen moeten worden genomen.

Zijn eerste beslissing is om op de Geneeskundige- en Gezondheidsdienst (GGD) te komen tot een managementsteam, met een 'trekker' - een interim manager - die voor een bepaalde tijd het managementteam zal moeten leiden. Ook zal van te voren vastgesteld worden wie de interim manager, na een vastgestelde tijd, moet gaan opvolgen. Het hoofd van de GGD hoeft voor wat de gedeputeerde betreft niet per definitie een medicus te zijn. "Het moet iemand zijn die de zaak kan 'managen', maar uiteraard dient deze persoon voldoende kennis en ervaring te hebben op medisch- en gezondheidsgebied. Het managementteam, dat een multidisciplinaire invulling zal krijgen, is dan zeker een goede aanvulling. 'Het team', zegt Bentoera, "dient te bestaan uit een aantal mensen die op elkaar ingespeeld zijn. Die een dosis enthousiasme en kennis van zaken hebben en die de zaak kunnen trekken".

REORGANISATIE

Een van de eerste opdrachten die het managementteam zal krijgen is een krachtige aanpak van de reorganisatie van de GGD. Dit is iets wat volgens de gedeputeerde op zeer korte termijn moet gebeuren. Ook ten aanzien van de verslavingszorg wordt een versnelde aanpa[k] [v]ergesteld, waarbij de adviesnota van Siegfried Victorina als leidraad zal dienen. Er komt een 'Projectbureau verslavingszorg' voor de duur van minimaal 2 jaar. Overeenkomstig de beleidsnota van het Stafbureau, heeft het Bestuurscollege besloten, dat uiterlijk december '92 een stichting zal worden opgericht met overheidsparticipatie in het bestuur. Deze stichting is gericht op crisisopvang van drugsverslaafden.

Vanwege het gecompliceerde karakter en verwevenheid van de drugsproblematiek, is het Bestuurscollege voorstander van een intensieve samenwerking tussen land en eiland, waarbij echter elke bestuurslaag een eigen autonomie behoudt met betrekking tot de vormgeving van het drugsbeleid. Het projectdossier verslavingszorg van het eilandgebied Curaçao zal ter financiering aangeboden worden aan KABNA.

Op regeringsniveau zal vanuit een driesporen strategie gericht op curatie, preventie en repressie, een intersectoraal beleid gevoerd worden. Ter coördinatie van het regeringsbeleid zal een stuurgroep geformeerd worden, bestaande uit: de minister van Volksgezondheid en Milieu en die van Justitie, en de gedeputeerden van Volksgezondheid, Jeugdzaken, Onderwijs en Financiën.

HOSPITAAL

Er moet volgens gedeputeerde Bentoera op korte termijn ook een samenwerkings- en beheersovereenkomst komen met het St. Elisabeth Hospitaal en ook met andere instituten waar overheidspatiënten verblijven. Er dient een duidelijk opname- en ontslagbeleid te komen voor de intramurale instellingen, welke dienst kan doen als een van de instrumenten om de kostenverlaging van de intramurale gezondheidszorg te bewerkstelligen. Voor de bejaarden tehuizen en andere gesubsidieerde instellingen moet een duidelijk beleid uitgestippeld worden, waarbij de overheid als subsidiegever duidelijk moet aangeven welke regels van toepassing zijn en welke kwaliteit de overheid wil betalen op basis van doelmatigheid en doeltreffendheid. Ten aanzien van het Sint Elisabeth Hosp[itaal] moet een beslissing k[o]men over het wel of niet bouwen van een nieuw ziekenhuis.

CUBA

De medische uitzending van patiënten naar Cuba past, volgens gedeputeerde Bentoera in zijn beleidslijn om te komen tot kostenbesparing met behoud van kwaliteit van de zorg. De gezondheidszorg in Cuba zou van hoge kwaliteit zijn en goedkoop. "In ons streven om te komen tot kostenverlaging en toch het behouden van een hoge kwaliteit, denken wij o.a. aan uitwisselingen met Cuba op het gebied van de gezondheidszorg. In vergelijking met de reeds bestaande plaatsen waar wij patiënten naar toe sturen, komt Cuba voor wat betreft beide kostenbesparing en hoge kwaliteit, positief uit de bus. Voor wat betreft het praktische gedeelte van luchtverbindingen is het de bedoeling, dat ALM binnenkort rechtstreekse vluchten tussen Curaçao en Cuba zal inbouwen.

DECENTRALISATIE

Gedeputeerde Bentoera zegt te geloven in de decentralisatie en integratie van de geestelijke volksgezondheid, welke op centraal niveau geëntameerd is. Hij is er voorstander van dat de Capriles kliniek samengaat met de Departamentu Salú Mental. Hij is echter wel van mening, dat dit proces van decentralisatie en integratie middels consultatie en dialoog moet kunnen plaats vinden. "Want", zegt hij: "Wij willen het allemaal ten goede van de gemeenschap doen".

Wat betreft de vakbond van de gezondheidswerkers van de Departamentu Salú Mental (DSM), vraagt hij zich af of er wel voldoende gesprekken zijn geweest om duidelijkheid te krijgen. Daarover zegt hij het volgende: "Men zou vanuit de DSM tegen privatisering zijn, maar tussen een stichting en een publiekrechtelijk lichaam liggen nog heel wat mogelijkheden. Ik geloof dat alleen middels overleg iets tot stand kan komen. Confrontatie kan wel, maar na die confrontatie moet er toch overleg komen. Wij leven in een democratische samenleving en iedereen is bv. vrij om een vakbond op te richten. Wij als overheid menen wel dat er duidelijkheid moet zijn ten aanzien van de vertegenwoordiging van de mensen naar de overheid toe".

Een definitief standpunt kan hij de ged[eput]eerde echter pas innem[en], wanneer hij zich diepgaand heeft [...] lijke gezondheidszorg. En daarvoor zit hij nog te k[ort] op de bestuurdersstoel.

Andere beleidsaspekten volgens Raymond Ben[toera] opgepakt moeten wor[den] door het managementte[am] zijn:

* De opzet van region[ale] gezonheidscentra, een ba[sis]punt om de juiste patiënt de juiste tijd door de ju[iste] persoon-institutie de ju[iste] behandeling te laten krijg[en]. 'Regionalisering', vindt Ra[y]mond Bentoera moet wel a[f]wogen worden tegen het v[er]trouwen dat de patiënt in d[e] huisarts en andere gezo[nd]heidswerkers moet hebben.

* De oprichting van [het] Bureau Ziektekosten Voo[r]zieningen (BZV), dat ook h[et] voorschrijfgedrag van de a[rtsen] moet kontroleren, moet ge[for]maliseerd worden. Na afhandeling van het BZV [kan] het trajekt vervolgd word[en] om te komen met de Alg[e]mene Ziektekosten Verzek[e]ring (AZV).

* Het bouwen van klei[ne] klinieken zal ontmoedi[gd] worden, aangezien dit ko[s]tenverhogend zal werk[en] voor de Volksgezondheid[s]sektor.

* Er zullen kontrolere[nde] geneesheren aangeste[ld] worden.

* Er zal een 'medical aud[it]' (intercollegiale toetsing v[an] Medici) moeten komen om 'malpractices' te voorkom[en] en om het aantal medis[che] verrichtingen in bedwang t[e] houden.

De bedoeling is, volge[ns] Raymond Bentoera, dat h[et] in te stellen managem[ent]team van de GGD al d[e] beleidsaspekten integreert i[n] een totale gezondheidszo[rg]plan.

Over de funktie van Ged[e]puteerde zegt Raymond Be[n]toera: "Je moet in de eers[te] plaats manager zijn, maar j[e] mag niet vergeten dat j[e] namens de politiek die fu[n]ktie vervult. Je moet ste[eds] er aan denken, dat je m[et] mensen en met omstandi[g]heden te maken hebt." Ra[y]mond Bentoera vindt zi[ch] zelf een harde werker, da[ar] ontkom je als vertegenwoo[r]diger van het volk in d[e] funktie van gedeputeerd[e] niet aan. Maar hij vindt d[at] niet erg. 'Je moet bezig zij[n] met ontwikkeling, met inno[]vatie, want stilstand is ach[]teruitgang!"

Dieettips
Olivia Wong Lot S

Vet-oplosbare vitamines

VITAMINES behoren tot de essentiële voedingsstoffen die wij via de voeding moeten opnemen omdat het lichaam maar gedeeltelijk door synthese (o.a. met behulp van darmbacteriën, B-vitamines enz) hierin kan voorzien. Deze week het een en ander over oplosbare vitamines. Dit zijn vitamines die voornamelijk in het vet van voedingsmiddelen voorkomen b.v. vette vis of boter.

De vitamines A,D,E,K, behoren tot de vetoplos[bare] vitamines.

* **Vitamine A** komt uitsluitend voor in dierlijke produ[kten] waaronder boter, margarine en melk, lever, vette vis [en] levertraan. In plantaardige produkten komt caroteen [voor] dat omgezet kan worden in retinol dat dezelfde functie h[eeft] als vitamine A. Caroteen komt voornamelijk voor in gr[oene] bladgroenten zoals spinazie, warmoes, andijvie, boeren[kool,] groene kool en in geel, oranje-rood fruit, wortels en knol[len,] gedroogde abrikozen, tomaten enz. Caroteen wordt door [het] lichaam beter opgenomen uit rauwe groenten (b.v. rau[we] wortelen) dan uit gekookte, slappe groenten. Het is daar[om] goed om bij elke maaltijd wat rauwkost te eten. Bij tek[ort] aan vitamine A, gaan de ogen minder goed zien in [het] schemerlicht. Dit wordt ook schemerblindheid of nachtbli[nd]heid genoemd. Je merkt het vaak voor het eerst door o[ver] een drempel te struikelen of ergens tegenaan te botsen.

* **Vitamine D** is een verzamelnaam van verschille[nde] stoffen die dezelfde werking hebben. Vitamine D komt v[oor] in margarines waaraan het wordt toegevoegd bij de be[rei]ding. Hiernaast komt het overwegend voor in dierl[ijke] produkten zoals melk, boter, kaas, vette vissoorten. Vi[ta]mine D wordt ook via de zonnestralen in onze h[uid] aangemaakt. Verder bevordert het de absorptie van calci[um] in het bloed en ook de mobilisatie van calcium naar [het] botweefsel.
Tekort aan vitamine D kan bij kinderen leiden tot rachi[tis] en bij volwassenen tot ostoemalacie.

* **Vitamine E** komt voor in plantaardige oliën zo[als] maïs-soja-, zonnebloem- en cocosolie. Verder in aardno[ten,] graanprodukten en ei. Tekorten aan vitamine E komen n[iet] zo vaak voor, omdat het lichaam genoeg via de voeding n[aar] binnen krijgt.

* **Vitamine K** wordt gemaakt door onze darmbacteriën. H[et] komt ook voor in koolsoorten, groene bladgroenten, tomat[en,] tarwekiemen, eigeel en alle leverprodukten. Een gebrek a[an] vitamine K komt door de voeding eigenlijk nooit voor, m[aar] wel b.v. door verwijdering van een groot deel van de du[nne] darm. Vitamine K heeft als functie dat het bloed st[olt] wanneer u b.v. een wondje heeft.

Voor meer info omtrent deze rubriek: tel. 54530.

...nd van gummilaarzen ...ksrijdende Landrovers, ...ester-sauce van Lea & ...ins, Sharwood's kerrie...er, wittebrood en groene ...n, de BBC World Ser... en een uniek type brilluren. De Falklands zijn ...rits, dat het bijna ver... is.

...mand weet wie ze ont... heeft. Vanaf 1502 heb... Spaanse, Portugese, Bri... Nederlandse zeevaar... eilanden waargenomen ...sities die globaal over...omen met die van de ...ge Falklands. Op nog ... lege zeekaarten ...nden ze een paar achte... kruimels. In honderd ...passeerden er misschien ...ig schepen. Sommige ...eins schuilden er voor ...rm, gingen aan land en ...n een paar ganzen. De ...ten voeren voorbij, op ...naar de zuidelijke door...

NAMEN

... de Spanjaarden ...ten ze Samson- en ...en-eilanden. Zoals het ...ed ontdekkingsreiziger ...noemde de Nederlander ...ld de Weert ze in 1600 ...ichzelf: 'Siebalden. 'Falk... is een vondst van de John Strong, die er in ...even aan wal ging en ze ...m gaf van zijn opdracht..., Viscount Anthony Falk...

... Fransen, die er een ... later de eerste neder...g vestigden, hielden het ...alouines', naar de Bre... havenstad Saint-Malo. ...naam kreeg in de Spa... wereld ingang als 'Mal...

...n wie zijn de Falklands? ...is eenvoudig: van de ...n. Van wie *zouden* ze ...en zijn? Dat is lastig te ...n, maar Groot Brit... staat in dit opzicht ...er sterk. In 1790 gaf het ...recht op kolonisatie in ...zuidelijk deel van de ...tische Oceaan per ver... aan Spanje en keek ...olgens jarenlang niet ...de Falklands om. Argen... in 1816 van Spanje ...ankelijk geworden, trof 1826 onbewoond aan en ...ouwt zichzelf sindsdien ...chtmatig eigenaar: *Las ...inas son Argentinas.* *British might makes* ..., luidt een ander ...de niet voor niets, want ...en van vermeende juri... aanspraken gold hier ... vooral het recht van de ...ste.

1832 verschenen His Bri...c Majesty's schepen *Clio* ... *Tyne*, waarvan de ...ozen de Argentijnse vlag ...ngen door de Union Jack ... is er met uitzondering 74 dagen in 1982, sinds... blijven wapperen.

... Stanley is de enige ... van de Falklands. De ... moet een kilometer ... zijn. Een marineschip ...halverwege voor anker. ...andel langs het water. ... mij staat een man met ...zijn arm twee kinderen, ...allebei jonger zijn dan ... Hij kijkt naar het vuur... aan de overkant en ik ... wat hij ziet: "De foto ...het ontploffende Britse ... *Antelope*. Na die foto ... de hele wereld de Falk...oorlog opeens niet grap...meer.

...het stadhuis van Stan...en van de weinige gebo... met twee verdiepingen, ... de slechtste band van ...zuidelijk halfrond voor ...wat wils: foxtrotjes en ...g *on a prayer*. Het 'Her... year' is begonnen, zegt ...feestredenaar. Wij her...ken drie historische ...urtenissen: 1592, het ...waarin John Davis onze ...den ontdekte; 1892, het ...waarin het meest zuide... gelegen altaar van de ...licaanse kerk werd ...ijd, en natuurlijk, 1982.

BANKROOT

... 1982 bevonden de Falk... zich op de rand van het ...roet. "Dit was geen plek ...je kinderen een toekomst ...even", zeggen veel eilan... Hun lot was verbonden ...de prijs van de wol en de ...van de wol bleef maar ...en. Wie het geluk had ...opleiding in Engeland te ...en volgen, keerde bij ...ek aan vooruitzichten ... terug. ...Falklands, dat was een ...pende zaak, temeer, zo ... het, omdat Londen ze ...zaam liet afdrijven naar ...entinië.

Waren de 'Malvinas' het wel waard ?

Britten en Argentijnen vochten om rots met schapen

HET IS EEN van de langste binnenlandse vluchten ter wereld: van de luchtmachtbasis Oxford (Groot Brittanië), via het vulkaan eilandje Ascension (Brits) naar een kale archipel in een koude oceaan: de Falkland Islands (Brits). Tweehonderd eilanden met een totaal oppervlak van minder dan de helft van Nederland. Tussen de rotsen en graspollen wonen tweeduizend 'autochtonen', dubbel zoveel soldaten en bij de laatste volkstelling 745.123 schapen. Dit dier staat dan ook in het wapen van de Falklands, boven de spreuk: 'Verlang gerechtigheid'.

Voor verbindingen door de lucht, een behandeling in een ziekenhuis, middelbaar onderwijs en de voedselvoorziening raakten de eilanden vanaf 1971 steeds meer afhankelijk van Buenos Aires. Het Britse ministerie van Buitenlandse Zaken zei bovendien openlijk te willen werken aan een regeling, waarbij Argentinië formeel de soevereiniteit kreeg over zijn Malvinas, waarna Engeland de eilanden voor een nader vast te stellen periode mocht huren.

Het Britse ministerie van Defensie schreef ze in 1981 ondubbelzinnig af, toen Thatchers minister van Defensie, John Nott, in het Lagerhuis verklaarde dat de regio geen 'strategische prioriteit' genoot; militaire investeringen op de Falklands en het eiland South Georgia waren verder 'onverwantwoord', zei Nott. Om de twee miljoen onderhoudskosten per jaar uit te sparen, besloot het parlement bovendien het enige marinevaartuig in het gebied, het ijspatrouilleschip *HMS Endurance*, uit de vaart te nemen per april 1982. De tekenen logen er niet om. Misschien had Argentinië gewoon nog een paar jaar geduld moeten oefenen.

De bevrijding van de Falklands heeft Groot-Brittannië volgens eigen opgave 1,6 miljard pond (ruim vijf miljard gulden) gekost. De aanleg van drie radarstations en van de nieuwe vliegbasis Mount Pleasant, kostte eenzelfde bedrag. Instandhouding van het huidige garnizoen kost 65 miljoen pond per jaar. De Falklands kregen een economisch steunfonds van 31 miljoen pond en 15 miljoen pond voor herstel van de oorlogsschade. Totale Britse uitgaven aan de Falklands sinds 1982: bijna vier miljard pond. Omgerekend: tien jaar lang een miljoen pond per dag, of - zo kun je het ook zien - bijna twee miljoen pond per inwoner, of ruim 5.000 pond per schaap. "Economisch kwam de oorlog als geroepen", zegt Mike Summers, directeur van de Falkland Islands Devlopment Corporation (FIDC). "Die leverde de politieke prikkel in Londen en het kapitaal voor de broodnodige investeringen".

Vandaag de dag maken de eilanden op zichzelf geen winst. De monocultuur van de wol is aangevuld met de lucratieve visserij op inktvis (squid). De uitgifte van vislicenties aan Korea, Taiwan, Japan, Spanje, Italië en enkele Oosteuropese landen levert jaarlijks een bedrag van omstreeks 100 miljoen gulden op.

SPECTACULAIR

Het effect daarvan is spectaculair. De schapenfarms ontvangen subsidie, nieuwe verharde wegen vervangen oude, onbegaanbare paden. Er is nu een digitaal telefoonnet, met een satelliet verbinding voor internationaal verkeer en er is lokale radio op FM. Het bebouwde oppervlak van Stanley is na 1982 met meer dan de helft toegenomen; de eerste rij nieuwe woningen heet sindsdien toepasselijk *squid row*.

Ook de bevolking neemt weer toe. Steeds meer eilanders volgen een hogere opleiding en een steeds groter percentage van hen keert terug. Zij vinden werk in functies die vroeger niet voor hen waren weggelegd, in technische en organisatorische beroepen, in het langzaam groeiende toerisme, en ook in het plaatselijk bestuur dat vroeger vrijwel volledig in handen was van ambtenaren van Buitenlandse Zaken.

Gedurende korte tijd wapperde de Argentijnse vlag bij de St. Mary's Church in Port Stanley op de Falkland- eilanden. Na een bloedig gevecht werden de Argentijnse bezetters in 1982 door Britse commando's verdreven.

De economische opbloei is ook een gevolg van de militaire investeringen; aannemers van werk op Mount Pleasant Airport blijven hangen en beginnen een eigen loodgieters- of timmerbedrijfje en de militairen besteden een aanzienlijk deel van hun wedde in de lokale economie. Zij kopen er bier van, wollen truien en weekendtrips naar de zeeleeuw- en pinguïn reserves.

Een schip moet je niet herdopen; dat brengt maar ongeluk. *Scotia Venturer* is niet haar echte naam, dat zie je zo, veel te kloek. Zij ligt afgemeerd in de haven, naast een Bailey-brug en de onttakelde romp van een negentiende-eeuws zeilschip, een van de vele die Kaap Hoorn niet hebben gehaald en nu overal liggen te vergaan - de Falklands zijn een museum van wrakken. In de verte ligt Stanley, met zijn golfplaten daken die zijn geschilderd in het rood en groen van lucifersdoosjes.

Het lange, lage achterdek van de *Scotia Venturer* ligt bezaaid met kabels en onderdelen van machines. In het gele stuurhuis is het altijd donker. Zij heeft al heel lang niet gevaren. De mess-room heeft iets van een studentenhuis; scheve crapauds, een oude piano, kalenders en posters aan de muur - vooruit, ook een paar zeekaarten. Alleen de keuken met haar kolossale fornuis en roestvrij stalen ijskasten is wat je noemt *shipshape*.

Dit is het huis van Steve en Tim en Joost. De *Scotia Venturer*, voorheen de *Falkland Sound*, voorheen de *Yehuin*, werd in 1967 onder de naam Millerntor gebouwd op een Duitse werf als bevooradingsschip voor boorei-landen in de Noordzee. De Argentijnse marine vorderde het in 1982 van de nieuwe eigenaar, een Argentijnse oliemaatschappij. Geheel zwart geschilderd bracht het voorraden langs verschillende Argentijnse legereenheden op de Malvinas.

BLACK PIG

The black Pig, noemden de eilanders het en zij houden vol dat er in de laatste dagen voor de oorlog lijken mee naar zee gebracht werden, Argentijnse lijken, die anders het moreel maar zouden hebben aangetast. De Royal Navy zette er een knappe keuken in, maar had tenslotte geen emplooi voor zijn oorlogsbuit. Steve kocht haar tegen schrootwaarde. Zij moet nodig naar het droogdok. Steve zegt dat hij de grote dieselmotor in een half uur aan de gang heeft, maar de haven van Stanley mag hij niet meer uitvaren, omdat hij het bewijs van zeewaardigheid niet heeft vernieuwd. En het enige beschikbare droogdok ligt in Chili.

Steve zint op een list, als hij tenminste niet slaapt of in zijn oude Landrover door Stanley rijdt voor een klus. Misschien mag hij de overtocht wel maken met een tijdelijke registratie als plezierjacht, bedenkt hij, nu hij het er toch over heeft.

Tim zet zalm op tafel, rauw met een cracker; een restant van de paar ton die na een mislukt experiment met een zalmkwekerij is doorgedraaid. De wereld wilde de beste zalm ter wereld niet kopen, zegt Tim.

Want waarom zou je voor duur geld van ver halen wat ook in Schotland en Zweden te koop is. Tim serveert inktvis, een partijtje dat Joost heeft meegenomen van een Spaanse trawler. Joost Pompert is een Nederlander. Voor het visserij-bureau van de Falklands meet hij de inktvissen op en telt hij mannetjes en vrouwtjes. Zo wordt de stand van volgend jaar en daarmee het aantal nieuw uit te geven visaktes berekend.

Tim zet de gans op tafel, de inheemse vogelvrije *upland goose*, die iedereen gaat knuppelen of schieten wanneer het hem uitkomt. Zes uur heeft de gans in de elektrische oven van de Navy gebraden. "Er zijn hier niet veel gerechten die je kunt verpesten door ze te lang te koken", zegt Tim. Buiten zoemt de generator".

Op 2 april 1982 verschenen de eersten van in totaal 11.000 Argentijnse militairen in Port Stanley. Na enkele schermutselingen gaven de 76 Britse mariniers zich over. De gouverneur, Rex Masterman Hunt, kleedde zich in groot tenue met sabel en steek en liet; zich door zijn chauffeur naar het vliegveld rijden, waar de Argentijnen hem dwongen zich achter een formica schot te verkleden.

Afgezien van het planten van hun blauw-witte vlag, hebben de Argentijnen tijdens de 74 dagen van hun bezetting de bevolking weinig misdaan. Ze waren beleefd, zo niet galant, en er is niet geplunderd, niemand verkracht. De Argentijnse bevelhebber, generaal Mario Menendez en zijn staf hebben het gastenboek van de gouverneur op een aparte bladzijde zwierig getekend. "Omdat ze zelf ook wel begrepen dat ze alleen maar op bezoek kwamen", grapt de huidige gouverneur William H.Fullerton.

John Smith, conservator van het museum van Port Stanley, laat een bandopname horen van de laatste uitzending van radio Stanley. De omroeper zegt dat hij niets wil zeggen zolang er een geweer op hem gericht is. Dan volgen alle 250 coupletten van het Argentijnse volkslied en een andere stem deelt in het onmiskenbare Engels van struikrovers uit een slechte western mede dat men vanaf nu gehoorzaamheid is verschuldigd aan de *constitution of Argentina*.

John Smith laat nog een bandje horen. Hij maakte het in de nacht van 13 op 14 juni, een dag voor de capitulatie, terwijl hij met zijn vrouw en drie kinderen onder zijn huis lag te schuilen. "Dit zijn 4,5 inch granaten van onze marineschepen", zegt hij bij een serie doffe explosies. "En dit zijn onze para's". Tata-tat, doet zijn bandrecorder.

In de oorlog sneuvelden 255 Britse en ten minste 652 Argentijnen (een officieel aantal is nooit bekend gemaakt). Onder de burgerbevolking vielen drie doden, door een Britse scheepsgranaat. De Falklanders hebben geluk gehad, vinden ze zelf. En toch. En toch. Soms als een auto ruw komt aanrijden, of bij de geur van modderkleren voor de kachel, komt het zinkende gevoel, de paniek van toen heel even terug. In een flits voelen ze opnieuw hoe hun wereldje, waar niemand ooit een deur op slot deed, wordt meegezogen in het soort gebeurtenissen dat ze alleen uit de kranten kenden. En die waren altijd geruststellend verouderd op het moment dat ze de Falklands bereikten.

MIJNEN

Eén aandenken van de Argentijnse bezetting blijft voorlopig: de 120 grote en kleine mijnenvelden op alle stranden, overal in de heuvels en langs de belangrijkste routes. Honderdduizenden landmijnen liggen er te wachten op een misstap.

Bij aankomst op Mount Pleasant krijgt elke bezoeker een verplichte lezing over afgerukte ledematen en de lange gevangenisstraf die hij riskeert wanneer hij over een hek zou willen klimmen. De plastic antitank- en antimensmijnen kunnen zeer moeilijk worden opgeruimd, omdat de metalen detectieplaten die de Italiaanse fabrikant erbij levert door de Argentijnen zijn verwijderd en omdat ze de mijnen niet in een vast patroon hebben gelegd, zoals de Geneefse Conventie voorschrijft, maar lukraak. Nadat enkele Britten bij het opruimen armen en benen hadden verloren, werd besloten de mijnenvelden te omheinen en ze verder met rust te laten. "Ze hadden die Argentijnen ze zelf moeten laten opruimen", zegt Ben, van Ben's Taxibedrijf.

De pinguïns hebben het badstrand voor zichzelf. Achter de bordjes met 'Mijnengevaar' houden ze op het natte strand een receptie met veel armgebaren en lacherig geja en genee. Ze wegen te weinig om bang te hoeven zijn. Waarom worden mensen blij van pinguïns? Misschien omdat ze je niet teleurstellen, wanneer je ze in het echt ziet, zoals de beer (onaardig) of de leeuw (meestal te moe). Ze lopen alsof iemand voor de grap hun veters aan elkaar heeft gebonden en kijken altijd alsof ze er weer een fijne dag van gaan maken. Hierdoor vergeven we ze bijvoorbeeld dat naar zeer oude sardientjes ruiken; die stank is dan geen kwestie van schone hokken in de dierentuin. Anders gezegd: het blijven troeteldieren. Of omgekeerd, toen wij de pinguïn als troeteldier uitkozen, hoefden wij niets aan ze te veranderen. Maar pas op! Wacht tot ze de zee in lopen. Even nog steekt hun kop als een periscoop boven water, dan schieten ze onder water, zig zag op zoek naar inktvis, zwarte kruisvormen vlak onder de omkrullende schuimkragen. Een pinguïnl is een koddig mannetje dat onder water een vogel wordt.

Het enige Argentijnse oorlogskerkhof is aangelegd nabij Goose Green. Met uitzicht op de bijbelse regenwolken boven Mount Usborne is het niet de slechtste plek om te liggen, als je toch dood bent. Er staan 235 houten kruizen. Sommige dragen een naam, andere vermelden slechts 'an Argentine soldier known unto God'. In maart vorig jaar mochten hun nabestaanden eenmalig bezoek brengen. De Britse militairen, die de familieleden begeleidden, droegen witte jacks 'om de gevoelens te sparen'. De Falklanders weigerden toen elk contact met hun voormalige bezetters, maar ze schamen zich een beetje nu de vader van een omgekomen Britse soldaat hun in een open brief aan *The Falkland Islands Newsletter* gebrek aan mededogen heeft verweten. "Ik wewet wat het betekent om iemand te verliezen", schreef Des Keoghane, wiens zoon op de *Sir Galahad* verbrandde. "Ik weet ook wat het betekent om de plek waar hij stierf te bezoeken en aan zijn graf te staan. Dat geeft een diep gevoel van vrede en verbondenheid en ik was diep geroerd dat die gelegenheid ook aan Argentijnse familieleden werd geboden".

Bij de meeste kruizen staan kunstbloemen en aandoenlijke amuletten uit Latijns Amerika. Ze zijn verzwaard met stenen tegen het wegwaaien. "Papa!"hebben Paulito en Lauri geschreven bij het graf van eerste luitenant Danielo Ruben Bolzán. "Keer je blik naar ons en leid ons tot wij terugkeren om ons te herenigen, zo God wil".

Argentinië heeft een lange adem. De verslagen generaals van toen zijn weer uit de gevangenis en roepen tijdens bijeenkomsten van veteranen om wraak. President Carlos Menem zegt te hopen op 'hervatting van de vreedzame onderhandelingen met betrekking tot het vraagstuk van de soevereiniteit van de Malvinas". Voor Groot-Brittannië is dit categorisch onbespreekbaar.

"Engeland heeft te veel geïnvesteerd", zegt Terry Peck, oud-politieagent en lid van de acht man sterke 'regering' van de Falklands. "Argentinië is hier de grote boosdoener, maar je kunt je ook afvragen wie ze heeft aangemoedigd. De Argentijnse mariniers zijn door de VS getraind. De invasie leverde het perfecte alibi om hier een strategisch gelegen militair steunpunt te vestigen. Dat staan ze nooit meer af".

"Dat is machiavellistisch gedacht", zegt gouverneur Fullerton. Argentinië, Chili en Brazilië mogen dan een economisch herstel doormaken, met mogelijke militaire aspiraties, in Latijns Amerika hebben we geen belangen".

De grijze Phantoms van Mount Pleasant, vliegtuigen die de Britse *task force* node moest missen, scheren nu onophoudelijk over het laagveen dat nog bezaaid ligt met Argentijnse poncho's, schoenen en patroonhulzen. Vanaf Mount Kent en op West Falkland houden radarantennes het verkeer op Argentijnse vliegbases in de gaten.

'Natuurlijk' beter worden

Vitamine C verhoogt weerstand

= door Rudolf de Wit =

TOEN DE NOBEL-prijswinnaar Linus Pauling bekend maakte dat een hoge dosis vitamine C (ascorbinezuur) virusziekten zoals verkoudheid en griep kon helpen bestrijden of voorkomen, haalde het publiek direct op grote schaal vitamine C-tabletten in huis. Onderzoekers die wilden nagaan of Pauling gelijk had, hanteerden over het algemeen niet zulke grote hoeveelheden als hij had aanbevolen. Maar zij moesten constateren dat vitamine C zelfs bij een dosering van minder dan een gram per dag al; hielp bij infecties van de bovenste luchtwegen. Er zijn ook voedingsdeskundigen die een dosering van ten minste 10 gram vitamine C per dag voorschrijven. Daarmee hebben zij nog veel betere resultaten kunnen behalen bij ziekten die door bacteriën of door een virus veroorzaakt worden. Maar deze vitamine helpt niet alleen bij alledaagse aandoeningen. Volgens dr. R. Cathcart en dr. R. Jaffe kan vi tamine C — mits opgenomen in een evenwichtig samengesteld voedingspatroon — ook de genezing bevorderen bij de ziekte van Pfeiffer en virale longontsteking.

Het zal u dan ook wel verbazen dat een vitamine C-tekort geen directe gevolgen schijnt te hebben voor de meeste onderdelen van het afweersysteem, zoals de lymfe-organen, de T- en B-cellen en de antilichamen. Dat de weerstand zoveel groter wordt, is waarschijnlijk het gevolg van het stimulerende effect van vitamine C op de fagocyten. Vitamine C stimuleert vooral de beweeglijkheid van allerlei afweercellen. Dit werd nog eens bevestigd door een onderzoek bij patiënten die leden aan het Chediak-Higashi syndroom.

Dit is een aandoening, waarbij een bepaald soort afweercellen (de neutrofiele cellen) weinig beweeglijk zijn. Een betrekkelijk lage dosering van 200 milligram per dag kon bij deze mensen al zorgen voor een grotere beweeglijkheid van deze cellen. Mogelijk heeft vitamine C ook enige invloed op het vermogen van fagocyten om bacteriën en schimmels te doden.

MYSTERIE

Het is nog altijd een mysterie, hoe vitamine C nu precies onze weerstand tegen virusziekten verhoogt. Bij proeven buiten het lichaam is niet te zien dat vitamine C een directe uitwerking op virussen heeft. Maar uit recent onderzoek komt naar voren dat vitamine C misschien wel de transformatie van T- en B-cellen bewerkstelligt. Dat betekent dat deze vitamine invloed zou hebben op de cellulaire afweer en zo zou dan de gunstige werking bij virusziekten verklaard zijn.

Omdat vitamine C goed is voor het functioneren van T-cellen, wordt vermoed dat deze vitamine ook wel de afscheiding van interferon activeert.

Acetosal (het werkzame bestanddeel van aspirine-achtige produkten) heeft een negatief effect op de werking van vitamine C. Het bevordert de uitscheiding van vitamine C in de urine en vermindert de opname van deze vitamine in witte bloedlichaampjes. Wanneer men een aspirientje inneemt, vergroot dat ook het gevaar dat een virusinfectie zich uitbreidt, zoals bij het syndroom van Reye bij kinderen. Denkt u dus nog even goed na, voor u bij een verkoudheid of griepje tegelijk met uw vitamine C-tablet een aspirientje inneemt.

Vitamine C werkt als antioxydant en vernietiger van de vrije radicalen en voorkomt dat in het lichaam kanker verwekkende stoffen ontstaan. Zo wordt bij voorbeeld de vorming van nitrosamine geremd. Ascorbinezuur reageert namelijk met het nitriet voordat dit kan binden met zuren uit het voedsel. Men heeft ontdekt, dat vitamine C ook kan voorkomen dat vetachtige stoffen een boventallig zuurstofatoom in zich kan opnemen, waardoor 'vrije radicalen' zouden kunnen ontstaan. Bovendien versterkt vitamine C de effecten van andere anti-oxydanten: naarmate men meer vitamine C inneemt, heeft men minder vitamine E nodig.

STRESS

Vitamine C gaat ook de schadelijke gevolgen van stress tegen. De afweer onderdrukkende werking van corticosteroïden worden geremd, terwijl deze vitamine tegelijkertijd de steroïden behulpzaam is bij het bestrijden van ontstekingen. Vitamine C heeft dus een aantal specifieke effecten op het functioneren van het afweersysteem. Daarnaast is ascorbinezuur nog van groot belang bij de vorming van botweefsel en tanden en bij de produktie en bindweefseleiwit en andere stoffen die lichaamsweefsel verstevigen.

Dat maakt deze vitamine onmisbaar voor de instandhouding van de eerste verdedigingslinies van het lichaam tegen infecties. Verder raden Pauling en veel andere voorstanders van het gebruik van deze wonderbaarlijke vitamine aan om dagelijks een aanvullende dosering vitamine C in tabletvorm in te nemen, omdat het lichaam soms een veel grotere hoeveelheid vitamine C nodig heeft dan het uit het voedsel kan halen.

Een aanvullende dosering bevat meestal 1 tot 4 gram vitamine C. Wanneer men ziek is, kan men de dosering opvoeren tot de darmen reageren. Maar denk eraan: bij ernstige ziekte is vitamine C zeker niet genoeg. U heeft daarbij ook de deskundige hulp van een arts nodig. Deze moet de diagnose stellen en u adviseren welke behandeling het beste is en welke rol vitaminen daarbij kunnen spelen.

Holografie
Vervolg van pag. 7

holografische printer. Met zo'n printer wordt het afdrukken van hologrammen kinderspel: je laadt de printer met de onbelichte fotopolymeerfilm, je start het computerprogramma met een klink op de muis en uit de machine rolt een kant-en-klare driedimensionale afdruk.

De half-automatische holoprinter van DHL komt dicht in de buurt van dit ideaal. Het principe van deze machine - onder andere in gebruik bij de Kunsthochschule für Medien in Keulen - is gebaseerd op de eerder beschreven Multiple Photo Generated Holgraphy-methode. Een computer genereert honderdvijftig verschillende aanzichten van een voorwerp, waarvan eveneel dia's worden gemaakt die met behulp van laserlicht op een foto gevoelige laag worden geprojecteerd. Dat laatste gebeurt volautomatisch: wel moet de emulsie nog handmatig ontwikkeld worden, maar met de nieuwe fotopolymeer van Du Pont is zelfs dat niet meer nodig.

Op het onlangs gehouden congres van SPIE Electronic Imaging in San Jose Californië, demonstreerde DHL een geheel nieuwe printer, waarbij diaprojector en matglas zijn vervangen door een experimenteel LCD-scherm van Philips.

Schaken

Antillen in Manilla

= door Jules Welling =

HET ANTILLIAANSE team heeft op de Olympiade in Manilla (Filipijnen) drie plaatsen winst geboekt ten opzichte van twee jaar geleden in Novi Stad (Joegoslavië). Toen werd de ploeg 90e met 24 punten in een veld van 108 deelnemers, dit keer werden de Antillen 87e met 24½ punt in een veld van 102 landen. De winst is echter nogal bedrieglijk, omdat de tegenstand in 1990 aanzienlijk sterker was. Toen was de zogenaamde Bucholz-score - het puntentotaal van de teams waartegen gespeeld is - 345 en nu 320.

Het team dat de verre reis naar Manilla ondernam, bestond uit Smith, Wolf, Strating, Naarden en Maduro. In Novia Stad bestond de ploeg uit zes man: Smith, De Castro, Sewrajsingh, Wolf, Roose en Pilgrim. Smith en Wolf speelden ook in de Olynmpiades van Dubai 1986 — de eerste keer dat de Antillen van de partij waren — en Thessaloniki 1988. Zij zijn dus alle keren van de partij geweest. Er ging dit keer geen vrouwenteam mee.

Helaas ben ik zelf niet in de gelegenheid geweest om tijdens de Olympiade een bezoek te brengen aan Manilla vanwege gezondheidsredenen en was de berichtgeving uit de Filipijnse hoofdstad ronduit slecht. Ik moet afgaan op het overigens voortreffelijk verzorgde bulletin.

Eerst maar de statistische

	1. Smith	2. Wolf	3 Stratnig	4. Waarden	5. Maduro
1. Noorwegen	(33) 0	0	0	0	-
2. Yemen	(-*) -	1*	1*	1*	1*
3. Filippijnen A	(31) -	0	0	0	0
4. Luxemburg	(71) 0	0	-	0	0
5. Nicaragua	(80) ½	-	0	0	0
6. Bermuda	(100) ½	½	1	-	1
7. Guernsey	(94) ½	½	½	-	1
8. Papua Nw. Guinea	(91) ½	0	½	-	1
9. Mauritius	(84) ½	-	½	0	0
10. Brunei	(96) 1	1	0	0	-
11. San Marino	(81) 1	½	-	½	0
12. Seychellen	(102) ½	1	1	1	-
13. Jamaica	(93) -	½	½	½	1
14. Maleisië	(78) -	½	½	½	0
Totalen	5½ uit 10	5½ uit 12	5½ uit 12	3½ uit 11	5 uit 11

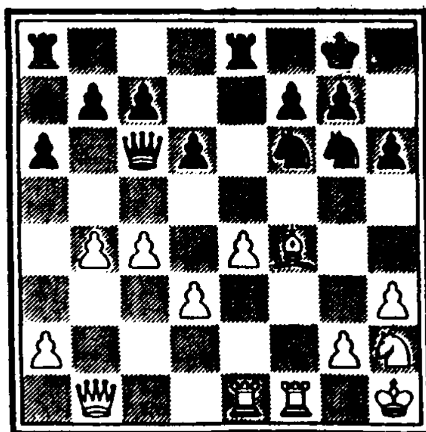
gegevens: 1. Smith, 2. Wolf, 3. Strating, 4. Naarden en 5. Maduro.

Het Antilliaanse team begon ronduit slecht, waarbij een 'bye' tegen Yemen (4-0 wegems niet opdagen*) ook nog voor een vertekend beeld zorgde. Louis Smith scoorde in de vijfde ronde pas het eerste echte halfje tegen Nicaragua. Daarna begon de ploeg enigszins te draaien, en werden overwinningen gboekt op Bermuda, Gewensey/Jersey, de Seychellen en Janaica, terwijl de wedstrijden tegen Papua Nieuw Guinea, Brunei en San Marino met een gelijkspel werden afgesloten: een toaal van 11 matchpunten. De beste score was voor Louis Smith met 5½ uit 10 (zonder bye) aan het eerste bord.

In het schema heb ik na de landennamen tussen haakjes aangegeven waar deze landen uiteindelijk terecht kwamen in het slot algemeen klassement. Eerlijk gezegd, geloof ik niet dat het Antilliaanse team tevreden zal zijn met het eigen optreden in Manilla. Ook de kwaliteit van de gespeelde partijen geeft weinig aanleiding om hoog van de toren te blazen. Ik had graag iets anders geschreven, maar dan zou ik de realiteit geweld aan moeten doen. Het aardigst vond ik de volgende partij uit de wedstrijd Nederlandse Antillen - San Marino (elfde ronde) tussen L. Smith en W. Ottaviani (zwart).

Smith,L - Ottaviani,W

1.e4 e5 2.♘f3 ♘c6 3.♗c4 ♗c5 4.0-0 ♘f6 5.d3 0-0 6.c3 d6 7.b4 ♗b6 8.h3 h6 9.♘bd2 a6 10.♗b3 ♕e7 11.♘c4 ♗a7 12.♘e3 ♗e6 13.♘h2 ♗c3 14.♗e3 ♕d7 15.f4 ef4 16.♗f4 ♗b3 17.♕b3 ♖fc8 18.♖ae1 ♘e5 19.♕b1 ♕c6 20.c4 ♘g6 21.♔h1

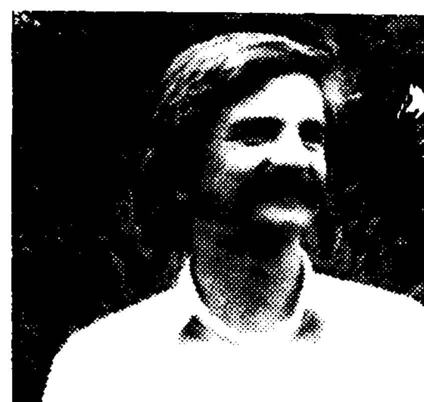

Tot zover een partij tussen angsthazen; dat valt niet te ontkennen. Wit staat aanzienlijk beter, maar geeft met zijn laatste zet onnodig een kwaliteit weg. Al zie ik geen bezwaar tegen 22. g3, -. Na het kwaliteitsverlies staat wit objectief verloren, maar hij redt zich miraculeus, omdat zwart planloos blijft spelen.

21...♘h5 22.♕c1 ♘hf4 23.♖f4 ♘f4 24.♕f4 ♖e6 25.♘g4 ♖f8 26.♘e3 ♕d7 27.♖f1 ♖f6 28.♘f5 b5 29.♕g4 ♖g6 30.♘h6 ♖h6 31.♕d7 bc4 32.dc4 c6 33.♕c6 ♖h4 34.♕d6 ♖e4 35.♕a6 ♖e6

1:0

Na 26. Pe3,- was 26.-, Tf6 27, Dg3, Tg6 heel sterk voor zwart geweest. 28. -, B5 is een regelrechte blunder, want na het correct 29. Dg4, - heeft zwart ernstige problemen vanwege de matdreiging op g7. Na 28. -, de6 was er niets aan de hand geweest, omdat 29. Dg4, - nu wel met 29. -, Tg6 beantwoord kan worden. Nu verliest zwart zonder compensatie de dame op d7. Zwart had na de dertigste zet van wit er beter aan gedaan op te geven.

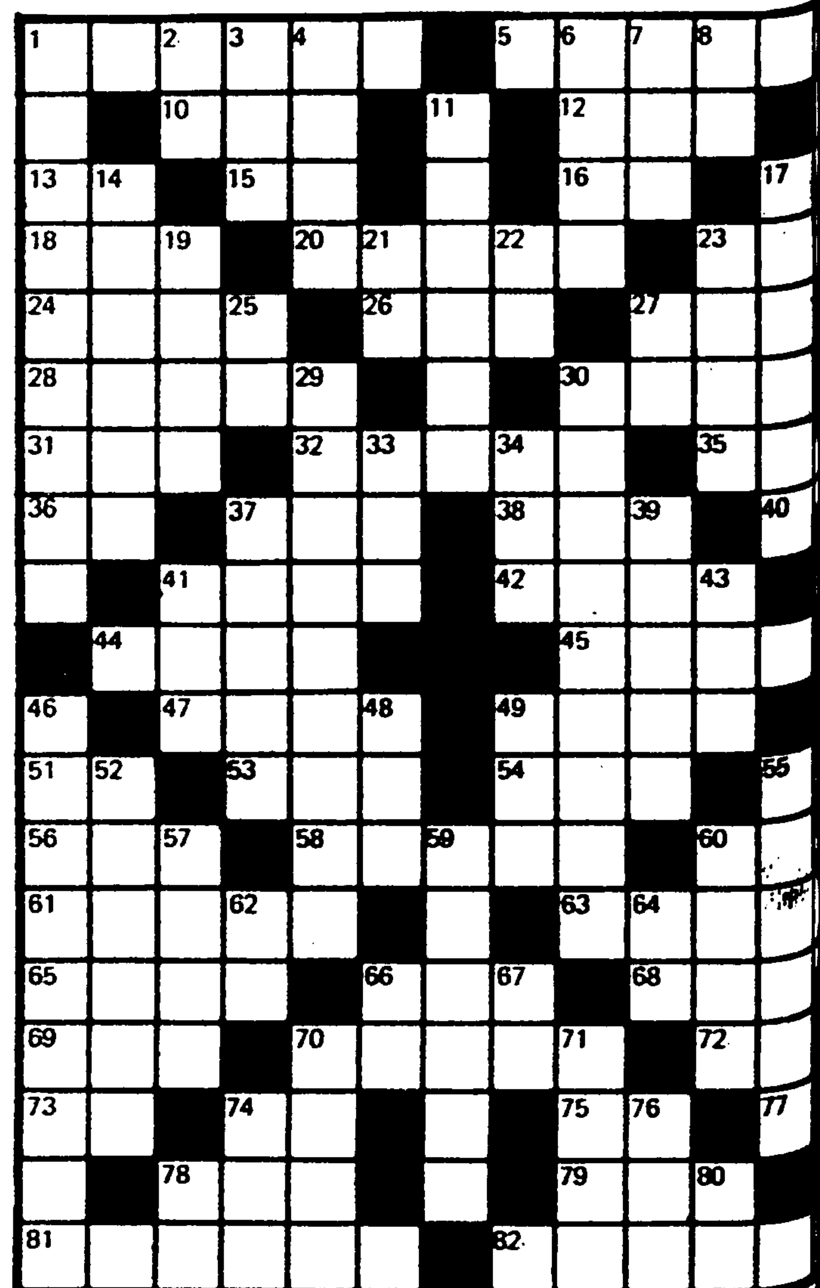

Voor de 'geschiedenisboeken' heb ik een staatje opgemaakt van Olympiades, waaraan de Antillen hebben deelgenomen, met de bordnummers tussen haakjes. In totaal hebben veertien Antillianen aan vier Olympiades deelgenomen. Slechts drie van hen (Smith, Capella en Pilgrim) kunnen op een positieve score bogen. Rurick Capella is de enige Antilliaan met Olympade-medaille in huis: zilver op het vijfde bord in Thessaloniki 1988.

Hiermee zijn de recordlijsten weer compleet tot de Olympiade 1994, die weer in het Griekse Thessaloniki gehouden zal worden.

	Dubai 1986	Thessloniki 1988	Noir Sad 1990	Manilla 1992	Totaal
Smith	(1) 8 - 11	(1) 6½ - 12	(1) 6½ - 11	(1) 5½ - 10	(1) 26½ - 44
Zalm	(2) 2 - 10	-	-	-	(2) 2 - 10
Roose	(3) 4 - 10	-	(5) 0 - 6	-	(4) 4 - 16
V.d. Ploeg	(4) 4½ - 10	-	-	-	(4) 4½ - 10
De Castro	(5) 3 - 8	(4) 3½ - 8	(2) 2½ - 11	-	(4) 9 - 27
Wolf	(6) 2 - 7	(3) 4½ - 11	(4) 4 - 10	(2) 5½ - 12	(4) 16 - 40
Wagenaar	() -	(2) 3 - 11	-	-	(2) 3 - 11
Capella	() -	(5) 6 - 8	-	-	(5) 6 - 8
Mirza	() -	(6) 1½ - 5	-	-	(6) 1½ - 5
Sewrajsingh	() -	-	(3) 4½ - 11	-	(3) 4½ - 11
Pilgrim	() -	-	(6) 5½ - 8	-	(6) 5½ - 8
Strating	() -	-	-	(3) 5½ - 12	(3) 5½ - 12
Naarden	() -	-	-	(4) 3½ - 11	(4) 3½ - 11
Maduro	() -	-	-	(5) 5 - 11	(5) 5 - 11

Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. evenmens; 5. soort aap; jongensnaam; 12. plantje; 13. kleuter; 15. voorzetsel; 16. voorzetsel; 17. motorraces; 18. lobbes; 20. wijnglas; 23. op welke wijze; 24. deel van de voet; Europeaan; 27. draagband; 28. schande; 30. vis; walvis; 32. positieve elektrode; 35. voorzetsel; muzieknoot; 37. gebouw in Amsterdam; 38. bouwl 40. Japans spel; 41. leidsman; 42. bijbelse figuur; deel van Azië; 45. bijbelse figuur; 47. wijk in Lond 49. plant; 51. eerwaarde heer; 53. stremsel; 54. 55. vogel; 56. papegaai; 58. houtsoort; 60. paardje; dichterbij; 63. niet-mohammedaan; 65. houten ha 66. basis van genen en chromosomen; 68. deel Afrika; 69. door middel van; 70. voormalig Russ parlement; 72. schil; 73. niet even; 74. persoo voornaamwoord; 75. bezittelijk voornaamwoord; neon; 78. medicijn; 79. lichaam; 81. gezicht; 82. vru

VERTICAAL: 1. dikhuidig zoogdier; 2. bijwoord sportterm; 4. rondrit; 6. god van de liefde; 7. deel een dier; 8. spil; 9. pauk; 11. spel; 14. plaats Overijssel; 17. voornemen; 19. oningewijde; 21. vo woord; 22. voegwoord; 23. gloeiend; 25. Frans woord; 27. persoonlijk voornaamwoord; 29. soort 30. geloofsverkondiging; 33. muurholte; 34. rivier Schotland; 37. afvoerbuis; 39. gevaarte; 41. brands 43. Chinese vermicelli; 46. vervoer; 48. Japa gordel; 49. groet; 50. inwoner van Madrid; 52. talm 55. plaats in Duitsland; 57. bloedvat; 59. specerij; zeeroof; 62. zuivelprodukt; 64. in memoriam; muzieknoot; 67. voor de middag; 70. deel van Su atra; 71. gehoorzaal; 74. laag; 76. drank; 78. rivier Italië; 80. muzieknoot.

Winnaar vorige week

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe Puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

J.P. Frouws
Ponton 44
Aruba

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe: Curaçao - Scherpenheuvel z/n, tot drie uur n.m.; Aruba - Kaya G.F. Betico Croes 110 tijdens kantooruren.

Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdagmiddag vijf uur.

Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:

AMIGOE PUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hubert Linkels.

Oplossing vorige week

HORIZONTAAL: 1. handhaven; 6. Els; 8. haarband; Bes; 10. hera; 11. kronkels; 13. bokbier; 15. vuist; asbak; 18. kwast; 21. boekensteun; 22. bijster; 23.

VERTICAAL: 2. achteloos; 3. drama; 4. afbekken; eenoog; 7. leeslijst; 12. kruisbus; 14. blazers; 16. tw 19. vête; 20. knol; 21. Bob.